nû Roj

Yıl: 1 Sayı: 9 5 - 11 Ekim 1996 | Haber yorum gazetesi / Rojnameya nûçeyî û şiroveyî | 100.000.TL 3 DM (KDV. Dahil)

ŞEFÎK BEYAZ:

Di her warî de hevkarî pêwist e

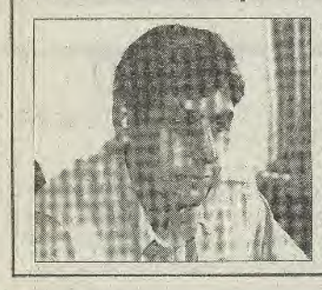

Serokê Enstîtuya Kurdî Beyaz di hevpeyvîna xwe ya bi hevalê me re, pêvistiya hevkarî û piştgiriya di navbera saziyên Kurd de anî zimên. R. 8

DORETHEA MARİEN

Mozart'tan Kürt ezgilerine yolculuk

Klasik batı müziğinin 'askeri disiplini'nden sıkılan Marien, uzun yıllar keman çalmamış. Kürtlerle tanışınca tekrar müziğe başlamış.

S. 9'da

ANKARA'NIN ÇİVİSİ ÇIKTI!

TC'nin savaşa endeksli yapısı her gün yeni bir skandal yaratıyor. Uluslararası Af Örgütü'nün Türkiye'deki insan hakları ihlallerine karşı kampanya başlattığı günlerde dört öğretmenin öldürülmesinin ardında da resmi savaş güçlerinin gölgesi görülürken, sayısı bile unutulan 'çete'lerin devlet yapılanmasının uzantıları olduğu belirtiliyor

"Hantepe'de çete cinayeti"

✓ **Medya ve devlet yetkilileri Diyarbakır merkeze bağlı Tılham (Hantepe) köyünde kimliği belirsiz kişiler tarafından bulundukları okul lojmanından alındıktan sonra kurşunlanan dört öğretmenin PKK'lilerce öldürüldüğünü iddia ederken, kimi bulgular "Güçlükonak katliamı"nı hatırlattı.**

Hantepe köylüleri ile serbest bırakılan öğretmenlerin açıklamaları ve olayın meydana geliş şekli, kamuoyunda, olayın kontrgerilla tarafından işlenmiş olabileceği şeklinde yorumlandı. Öğretmenleri öldürenlerin bir taksiyle uzaklaşmaları "bu PKK'nin tarzı değil" düşüncesine neden olurken, PKK'nin olayı üstlenmemesi ve hatta kınaması da cinayetin bir "kontr gerilla provokasyonu" olduğu yorumlarına neden oldu. Olay, "İkinci Güçlükonak mu?" sorularına neden oldu. Kimi kuruluşlar ve aydınlar, olayı araştıracaklarını açıkladılar. S. 11'de

'Çete Cumhuriyeti'

✓ 'Çete' haberleri her geçen gün artıyor.Aysbergin görünen yüzü olduğuna inanılan ve "hesaplaşma" nedeniyle ortaya çıkabildiği belirtilen çetelerin, devlet fraksiyonlarının uzantıları olduğu ifade ediliyor. Bu arada, "Yüksekova çetesi" hakındaki gerçeklerin de sorgulama sürecinde karartılmak istendiği öğrenildi. (Haberleri S. 11'de)

AMNESTY "ÖZGÜRLÜK!" DEDİ- Uluslararası Af Örgütü (Amnesty International), Türkiye'ye yönelik kampanyada durumu yukardaki gibi tanımladı ve savaşçı mekanizmayı teşhir kararı aldı.

Af Örgütü kampanyada

✓ **1990 yılından beri mercek altına aldığı Türkiye'deki insan hakları ihlallerine karşı 1 Ekim'den itibaren kampanya başlatan Uluslararası Af Örgütü'nün Genel Sekreteri Pierre Sané, kampanyanın hak ihlalleri varolduğu sürece bitirilmeyeceğini açıkladı.**

Pierre Sané, düzenlediği basın toplantısında "böylesi bir kampanya için Af Örgütü Türkiye'yi neden seçti?" sorusunu, "bu seçimi biz değil, Türk hükümetleri yaptı!" şeklinde yanıtladı. Sané, "kayıpların ve politik katliamların üstünü örten Tük hükümetleri seçimi yaptı. Biz artık yeter diyoruz" dedi. ***Sané, Latin Amerika'dan ilham alan Türkiye'de hapse girme riskinin, gözaltında kaybetme ve yargısız infaz nedeniyle azaldığını (!) da sözlerine ekledi.*** S. 4'te

'Örnek mağdur'

✓ Uluslararası Af Örgütü'nün "örnek işkence mağduru" ilan ettiği Dr. Rıfat Yüksekkaya' ile görüştük. "YEKBÛN operasyonu" bahanesiyle gözaltına alınan Yüksekkaya, gördüğü işkenceleri anlattı ve Türkiye'de artık "Örnek vatandaş, örnek işçi, örnek memur" yerine "örnek işkence mağduru" belirlendiğini vurguladı. S. 4'te

Suç cenneti

Son bir aylık süre içinde Türkiye'de ve ülkemizde yaşanan çok çarpıcı olaylara tanık olduk. Bu olaylardan hareketle Türkiye'nin artık bir suç cenneti olduğunu söylemek abartı olmaz.Bu suç cennetinde hukukun değil , hukuku ve temel insan haklarını ayaklar altına alan çeteleşmiş bir devlet ve bu devlet içinde kirli işlerde tetikçi olarak kullanılmak amacıyla barındırılan çete kanunları hüküm sürüyor.

Önce Hakkari-Yüksekova'da Özel-tim, korucu ve itirafçılardan oluşan üniformalı bir çetenin tüyler ürpertici ve insanlık dışı serüvenlerini izledik. Eğer doğruysa, suikaste kurban giden birçok subay ve astsubayın öldürülmesi de bu çetenin eseri.

Ardından Diyarbakır cezaevindeki katliam geldi gündeme. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcısı'nın çağrısı üzerine,bir tür çete yuvası haline gelen Özel-tim elemanlarının hunharca saldırısı üzerine IO tutuklu yaşamından oldu.

Bu iki çarpıcı olay, meydana geldiği coğrafya itibariyle, burjuva basında pek yer almadı.

Bugünlerde Uluslararası Af Örgütü bir başka gerçeği daha seriyor gözler önüne. Hazırladığı ve kamuoyuna sunduğu raporda. Türkiye'yi dünya kamuoyuna, kötü muamele, insan hakları ihlalleri, işkence ve failli meçhul cinayetlerin yaygın olarak işlendiği bir ülke olarak takdim ediyor. Uluslararası Af Örgütü tarafından tespit edilen ve bu sayımızda yer verdiğimiz Dr. Rıfat Yüksekkaya'nın durumu, binlercesine tanık olduğumuz "örnek işkence vakaları"ndan sadece biri.

Bu suç cennetinde Türkiye kamuoyu çetelerin ve devletin estirdiği terör karşısında sessiz kalmaya devam etse de, dünya kamuoyu ve gayri insani muamelenin mahatabı Kürt halkı ile onun siyasal örgütlenmeleri her fırsatta barış çağrıları yapmaktadırlar. Geçen hafta Almanya'nın Köln kentinde binlerce kişinin katılımıyla gerçekleşen Kürt sosyalistlerinin birliği ve umudu PYSK'nın kuruluş kutlaması'ndan çıkan mesaj da bu doğrultudaydı. PYSK mesajında, bu suç cennetine bir son vermek ve insanca yaşanacak bir düzen kurmak için Türk halkını, aydınları ve demokratik kitle örgütlerini tutarlı ve kararlı bir tavır takınmaya davet ediyor.

Eğer demokratik bir ülkede barış ve kardeşlik içinde yaşamak istiyorsak bu davete iştirak etmek durumundayız. Kürt halkına karşı yıllardır sürdürülmekte olan kirli ve haksız savaşa dur demek, Kürt halkının demokratik haklarını teslim etmek ve barışı gerçekleştirmek için tek seçenek bu suç cennetinde at koşturan suçlulara dur demek ve onların iktidarına son vermektir.

Köln'deki coşkulu geceye Avrupa'nın bir çok kentinden binlerce taraftar ve konuk katıldı

PYSK kuruluşunu kutladı

PYSK'nin kuruluşunu kutlama gecesinde Kürt ezgileri konukları coşturdu. Halaya kalkan gençler izleyenlere Ülke'yi anımsattı.

■ **1 Mayıs 1996'da yaptığı açıklama ile kuruluşunu ilan eden PYSK, 28 Eylül'de Köln'de düzenlenen görkemli bir gece ile kuruluşunu kutladı. Konuklar arasında bulunan Sinn Fein yöneticisi ve milletvekili Maria Caraher ile Münir Ceylan PYSK'ye başarılar dilerken, bir çok parti ve kuruluş da mesajlarıyla dayanışma duygularını iletti. Abduülmelik Fırat'ın geceye video kasetiyle gönderdiği mesaj da ilgiyle dinlendi .**

■ **Coşkulu geçen "PYSK kuruluşunu kutlama gecesi"nde parti adına yapılan konuşmada partinin oluşumu ve görüşleri anlatıldı. Aynı konuşmada, TC'nin saldırılarını karşılayacak, bu politikaları boşa çıkaracak, buna karşı Kürt halkının çözümünü geliştirip dayatacak olan bir cephenin kurulması gerekliliği dile getirildi, ayrıca Türk ve Kürt halkının dayanışma içinde olması ihtiyacı vurgulandı.** S. 11'de

Tutsaklar anlatıyor

Diyarbakır Cezaevi'nde devlet güçlerinin giriştiği saldırı, yaralı tutsakların ağzından avukatların raporuna geçirildi. Diyarbakır E Tipi Cezaevi'nde 24 Eylül günü meydana gelen ve 10 tutsağın ölümü, 24'ünün de yaralanmasıyla sonuçlanan olayla ilgili incelemelerde bulunmak için Antep'e giderek Diyarbakır'dan Antep'e sevkedilen yaralı tutuklularla avukatlar, olay hakkında bir rapor hazırladı. S. 3'te

KÜRT TARİHİNDEN ÖNEMLİ BİR KESİT

'Doğu' mitingleri

Kürt tarihinde önemli bir yer tutan ve ulusal mücadelenin gelişiminde rol oynamış olan "Doğu mitingleri"ni arkadaşımız Cengiz Demir araştırdı, tanıklarla görüşerek bilinmeyen boyutlarını gün ışığına çıkardı.

S. 5'te

Güney ve Türkmenler

Güney Kürdistan'daki gelişmelerden dolayı dünya kamuoyunda Kürt halkı gündeme geldiğinde TC yetkilileri "Türkmen kartı"nı devreye koymaya başlıyor. Türkmenler kimdir, Kürdistan'a ve bölgeye nasıl ve ne zaman yerleştiler? Sayıları ne kadardır, gerçekten kıyımdan geçiriliyorlar mı? PDK ve YNK'nin Türkmenler'e yaklaşımı nasıl olmuştur?.. Bu sorulara arkadaşımız Zerdeşt A. Surucî, konuyla ilgili makalesinde yanıt veriyor. S. 5'te

PYSK: Sosyalizmde yeni bir soluk

Seyda ALPŞEN

PYSK'yi doğru ve çağdaş bir yaklaşımla Kürdistan'lı bağımsızlıkçı sosyalistlerin birliği olarak tanımlayabiliriz. Ortadoğu'daki politik mücadelede tek'leşmenin egemen bir anlayış halinde yaşandığı koşullarda PYSK Kürdistan'da demokratik hayat içinde önemli bir mevzi.

Politika sonsuz mücadeledir. Teori bu mücadelenin silahıdır. Teori mücadeleye karakter, kişilik verir. Politik mücadelenin taleplerini kontrol eder. Teori ve politikanın uyumu, mücadelenin zenginliğini tanımlar. Uyum ve zenginliği yakalayan mücadele çağdaşlığı da yakalamış olur. Teori dün, bugün, yarın diyalektiğini yaşananan'da ve geleceği de hesaplayarak koordinatlarına oturtur.

Koordinatlarına oturtulmuş, çağdaşlığı yakalamış mücadele günümüzde -somutlaştıracak olursak- çok kimlikliliğe tekabül eder. Ulusal, cinsel, sınıfsal, dinsel mücadelelerin her birisi günümüzde farklı kimlikler taşıma duyarlılığına bürünmüştür.

Bir Kürt; ulusal kurtuluşçu, sosyalist, feminist ya da erkek egemen hayat biçimine karşı, çevreci vs.. kimliklerin her birini ayrı ayrı duyarlılıklarla üzerinde taşıyabilir. "Bir sosyalist zaten bu kimlikleri taşımak zorundadır ve taşıyor" denilebilir. Kolaycılıktır sadece sosyalist ya da sadece ulusal kurtuluşçu olunabileceği gibi bunların tümüyle de duyarlılık sahibi olunabilir. Sadece biri olmak, tek kimlik taşımak önceliklere yol açar. Öncelik anlayışı tartışılmalıdır. Çok kimliklilik politik mücadele programlarına yansıtılabilinir mi? Yansıtılır, ancak programlar "mevcut koşulların rezaletlerinden" yola çıkarak "cennet" vaazederler.

Halbuki günümüz koşullarında çağdaşlık "gelecek cenneti vaaz eden" anlayışlara takılmak yerine bugün ne olabilir? sorusuna cevap aramaktadır. Mücadele içerisinde; bu güne cevap veren, bugünü gelecekte nasıl yaşamak istiyorsa öyle yaşanacağına güven verir.

Ulusal, cinsel, sınfsal eşitsizliklere karşı program yapmak, o programı "gelecek güzel günlerin müjdecisi" olarak propaganda etmek kolaydır. Zor olan o programdaki hedeflerin onu savunanlarla yaşam biçimi duyarlılığı olarak içselleştirilmesidir. Programında "çoğulcu, demokratik" yaşamı savunanların günlük yaşamda bunu ne kadar sindirdikleri önemlidir.

"Teorinin gri, pratiğin yeşil" olduğu konusundaki varsayım pratiğin çoğu zaman teorinin önüne geçmesi, dikkat merkezinde olmasındandır. Pratik teoriyi beklemez. Teorinin düzenlenmesi, "yeni" koşullara uyumlu hale getirilmesi zaman alır. Pratik "yeni" durumda da vardır. Teorinin sağlamlığı "yeni"ye geçişi de ön gören, en azından onun ipuçlarının kurgulandığı dönemde dahi içinde taşıyan özelliklerde gizlidir.

Tüm bunlarla ifade etmeye çalıştığım bugün Kürdistan'da liberalinden sosyalistine politik mücadele içerisinde varolan eğilimlerin teoriyi küçümsemelerine gönderme yapmak içindi. Kürdistan'lı politik hareket adeta günlük pratiğin tercümesini yapabilme çabasıyla boğuluyor. Oysa Kürdistan'ı, bölgeyi ve dünyayı kavramak için de teoriyi önemsemek, politik mücadeleyi zenginleştirmek gerekiyordu. Teori küçümsendiği için günlük pratiğin tercümesinde de başarılı olunamadığını söyleyebiliriz.

Bu bağlamda kuzey Kürdistan'lı sosyalistlerden önemli bir çoğunluğunu bünyesinde toparlamayı başaran PYSK'yi tartışmak gerekiyor. PYSK yazının girişinde ifade ettiğim özellikleri taşıyor mu? Önemlisi PYSK hangi sosyalizm anlayışına denk düşüyor?

Koordinatlarına oturtulmuş, çağdaşlığı yakalamış mücadele günümüzde -somutlaştıracak olursak- çok kimlikliliğe tekabül eder. Ulusal, cinsel, sınıfsal, dinsel mücadelelerin her birisi günümüzde farklı kimlikler taşıma duyarlılığına bürünmüştür.

Bu noktada tespit ettiğimiz bir sonucu aktarmak gerekiyor. PYSK, Kürdistan'da politik mücadeleye geleneksel sol anlayışı ile başlamış, Eylül sonrası süreçte ulusal kurtuluşçu olunması gerektiğini de bilince çıkarmaya çalışmış ve buna bağlı olarak sosyalizm yorumları farklılaşmış. Reel sosyalizmin aldığı yenilgi ile bu farklılaşmanın derinleşmiş olmasına rağmen birlikte emekten yana bir politik mücadele hareketini yaratma girişimidir. PYSK'yi doğru ve çağdaş bir yaklaşımla Kürdistan'lı bağımsızlıkçı sosyalistlerin birliği olarak tanımlayabiliriz. Farklı politik hareketlerde olmanın getirdiği sorunlarla geçmişte didişen sosyalistler bugün Kürdistan'da "nasıl bir demokrasi?" sorusuna da cevap vermiş oluyorlar. Bu deneme kendi içerisinde çoğulculuk, farklı düşüneni anlama çabasıdır. Tüm bunlar dış politik eğilimler için de geçerli oluyor. Ortadoğu'daki politik mücadelede tek'leşmenin egemen bir anlayış halinde yaşandığı koşullarda PYSK Kürdistan'da demokratik hayat içinde önemli bir mevzi deneme oluyor.

PYSK bu yanıyla geleneksel sol içerisinde değildir. Geçmişten, günümüze yaşanmış deneyimlerin ve bunların yarattığı birikimlerin sentezidir denilebilir mi? Bunu zaman gösterecek.

Ancak belirtmek gerekiyor ki zaman kavramı insanla birlikte anlam kazanmaktadır. Zamana değer katan insandır. PYSK'ye bu anlamda "dışarıdan" bir tavırla değil, bu özellikleri dikkate alınarak her Kürdistan'lı emekten yana insanın kendisini içerde ifade ederek destek sunması gerekmektedir. Bu destek 21. yüzyıla giderken Kürdistan'da hayatın demokratikleşmesi, beyinlerin militarize edilmiş tek'çi anlayışlardan kurtarılması ile anlam bulacaktır.

PYSK'nin tanımlanmış, köşeli ifadelerle sosyalist olarak anılmasından çok, sosyalizm içerisinde yerini arayan sol olarak tanımlanması daha doğru olur. Yerini arayan derken köşeleşmiş, klişeleşmiş yer bulmayı doğru bulduğum anlaşılmasın. Elbette politik mücadele içerisindeki herkes, her eğilim, bilir ki PYSK kadroları mevcut; sosyalizm anlayışlarını zaten tanıyorlar ve kendilerini bunlardan herhangi birisiyle tanımlamak istemiyorlar. Bu anlamda arayışın olumlu bir özelliğe tekabül ettiğini belirtmek gerekiyor.

Elbette arayıştan söz ederken PYSK içerisinde bu tür bir arayış anlayışında olmayanların varlığını da görmek gerekiyor. Bu çoğulculuğu ve zenginliği de göstermiş oluyor. PYSK programı kendisini, mevcut geleneksel sol, sosyalist program tanımlamalarından uzak tutuyor. Bunu arayışın avantajı olarak değerlendirmek gerekiyor.

PYSK programının dört ana prensibi vardır. Bunlardan birincisi; özgür bir toplumun hedeflenmesi, yurttaşların eşitliğinin temel değer olarak ele alınmasıdır. İkincisi; tüm yurttaşların yurttaşlık hakkı olarak gelir, barınma, eğitim, gıda ve sağlık gibi temel gereksinimlere sahip olma haklarının sağlanması, Üçüncüsü; kişisel hak ve özgürlüklere, dinsel, kültürel, etik değerlere saygı gösterme ve koruma anlayışı, Dördüncüsü; eşitsizlikler ve adaletsizlik arasındaki ilişkinin görülmesi, eşitsizlik ve adaletsizliğin her yerde geriye çekilmesi ve mümkünse elimine edilebilmesidir.

Tüm bunlar aslında Liberal solcusundan, Ortadoks Marksistine, Reformistinden, Radikal solcusuna herkesin sahipleneceği ve ulaşmaya çalıştığı toplumsal hedefler değil midir?

Elbette arayıştan söz ederken PYSK içerisinde bu tür bir arayış anlayışında olmayanların varlığını da görmek gerekiyor. Bu çoğulculuğu ve zenginliği de göstermiş oluyor.

Burada Kürdistan'lı sosyalistlerin iki yüzü problemdir denilebilir. Birinci yüzü; "Biz fazla sosyalistiz" derken, İkinci yüz; "Biz az sosyalistiz" demektir. Sorun az yada fazla sosyalist olmakta değil. Sorunların çözümlerine yönelik akademik ve politik çözümlemelerdedir. Sosyalistler akademik ve politik çözüm önermeleri oranında liberal solcu ile ortadoks solcu'nun bir arada pratik içerisinde varolabileceğini yaşayacaklardır.

PYSK daha başta ulusal demokratik devrim (UDD) için yaptığı programla geleneksel solun (reel sosyalizmin) pratiğindeki yanlışların karşılarına kendi doğrularını koymakla birlikte (bilinen doğrular PYSK tarafından benimsenmemiştir) tespit ettiği ipuçlarını yerleştirmeyi becermiştir. Bunlar; devletin merkezi, güçlendirilmiş, ekonomi planlamacısı, militarist, erkek egemen karakterinin karşısına, yetkili çevreye, lokal alanlara dağıtıldığını, alttan üste katılımcılığın esas alındığı, anti militarizm ile şemalandırılmıştır.

Kısacası merkezi devlet yerine zayıf devlet, merkezi yönetim yerine, çevreye dağılmış yönetimle koordinasyon hedeflenmiştir. Elbette niyet budur. Ama her zaman bilinir ki niyet çözümleyici değildir. Bu niyeti taşıyanların bugünden yarına düşündüklerini ne kadar sindirdikleri önemlidir. Ya da ne kadar sindirmeye niyetli ve kararlı oldukları. Bugün niye yaşıyorsak yarın onu yaşayacağız. Bugün kendimizi ve toplumsal ilişki tarzımızı dönüştüremezsek niyetimiz ne olursa olsun yarın da dönüştüremeyeceğiz. PYSK bugünü de içine alan demokratik ve katılımcı bir toplumsal yaşam için dönüşme, dönüştürülme, dönüştürme niyeti taşıyan insanların gönüllü birliğidir. Bu niyeti taşıyanlar ona destek vermeli, ilişki kurmalı, içinde yer almalıdırlar...

Êrîşa Li Dijî M. Tanriverdî

F. DİLGEŞ

Mehmet Tanriverdî Serokê Gişfî yê Civata Kurd a li Ewrûpa ye.

Ew bi salan e li Almanya dimîne û wî li wê derê xwendina xwe ye Unîversîteyê temam kiriye. M. Tanriverdî têr baş bi Almanî dizane, li Almanaya wek dîplomat û siyasetmedarek Kurd tê naskirin û ji serê çend salan ve ye ku hemwelatê dewleta Almanya ye.

Ne hemwelatiya Almanya û ne jî derfetên Ewrûpa karibûye M. Tanriverdî ji gelê wî û ji rastiya welatê wî dûr bixe. Wî xwestiye ku ew ji gelê xwe re xizmetekê bike û bi vê helwestê di tekoşîna siyasî de cihê xwe sitandiye. Berbirsiyarî û seroktiya Civata Kurd encamek vê helwestê ye.

M. Tanriverdî di roja 14.8. 1996an de li Selanîkê, li ser navê Civata Kurd beşdarî civînek çapemeniyê bû. Mijara civîna çapemeniyê Qibris bû. Çimkî di wan rojan de li ser mesala Qibrisê dîsa di navbera Tirk û Yunanan de gengeşiyek mezin çêbûbû û Tirkan komek faşist ji Tirkiyê biribû Qibrisê, da ku êrîşî Rûman bikin. Faşistên Tirkan li Qibrisê careke din hovîtiya xwe nîşanî hemû dinyayê dabûn.

Piştî civîna çapemeniyê, dotira rojê M. Tanriverdî derbasî Bulgarîstanê bû. Di roja 15. 8. 1996an de, ro li navê rojê, nêzikî bajarê Sliventê, li ser riya E- 773yan pênc kesên ku kincên polisan li wan bûn, M. Tanriverdî dan rawestandin. Ew bi tenê di otomobîla xwe de bû. Rêbiran têr baş li pasporta wî nihart; gava ku bawerî pê anîn kesê ku lê digerin ew e; hingê wî ji otomîbîla wî peya kirin; demançe kirin devê wî û ew bi zorê birin nav daristanê. Dest û lingên wî girêdan û dest bi şikencê kirin. Serê wî, parsiyên wî û lingê wî şikandin. Kingê ku bawerî pê anîn ku ew miriye, dev jê berdan û çûn.

Mehmet Tanriverdî ancax çend seat bi şûn de hat ser hişê xwe. Piştî ku kir qîrîn û hawar, ji alî hin gundiyên ku di wê derê re derbas dibûn ve hat dîtin. Rêbiran pere, tiştên wî yên girîng û otomobîla wî jî hildabûn û bi xwe re biribûn. Bi saya gundiyan M. Tanriverdî gihîşt nexweşxanê, sefareta Almanya ya Bulgarîstanê jî bûyerê hat haydarkirin.

Ji ber ku M. Tanriverdî hemwelatê Almanya bû, seferatê Alman li ser bûyerê rawest û di roja 18. 8. 1996an de hemû televizyon û rojnameyên Bulgarîstanê vê bûyerê wek nûçeya yekem dan.

Niha pirsa girîng ev e: Gelo yên ku hatin pêşiya M. Tanriverdî kî bûn û armanca wan çi bû?

Piştî hilweşîna rejîma sosyalîst, di serî de li Rûsyayê, hema bibêje li hemû welatên sosyalîst ên kevin, mafyayê barê dewletê girt ser xwe. Tê gotin ku tenê li Rûsyayê di dora pênc hezaran de grûbên mafyayê hene. Li Bulgarîstanê jî dewlet ketiye destê mafyayê û beşek girîng ê mafyaya Bulgar Tirk in. Hem li hundurê Tirkiyê û hem jî li derve mafyaya faşist a Tirk di bin çengê dewletê de ye.

Dikare bê gotin ku êrîşa li dijî M. Tanriverdî bi armanca şêlandinê bû. Ji xwe yên ku ev êrîş kirine jî xwestine ku şiklek weha bidin bûyerê. Lê ez bi xwe weha nafikirim. Bi ya min ev êrîş organîzekirî ye û bi çi awayî dibe bila bibe tilîya dijminên gelê Kurd di vê êrîşê de heye.

Li Bulgarîstanê, ro li navê rojê, di nav bajêran de dikarin mirov bişêlînin û dest deynin ser tiştên mirov ên hêja. Kes ji bo vê yekê naçe kincên polîsan li xwe nake û li ser riyan ranawestê. Diz wusa bi baldarî li nav û li pasaporta mirov jî nanihêrin. Ew li pey diziya xwe ne.

Rewş çi dibe bila bibe, ev êrîşa li hember M. Tanriverdî perçek ji êrîşên li dijî gelê Kurd e. Dijminên me ne tenê di nav sînorên dewletên xwe de, çawa ku di êrîşên li dijî Dr. Qasimlo û Dr. Şerefkendî de jî hat dîtin, li derveyî sînorên xwe jî li hêle û nêçîra Kurdan in.

Bêguman di êrîşên bi vî awayî de, reng û rejîma wan çi dibe bila bibe, rolê wan dewletên ku bûyer lê rûdidin jî ne kêm e. Berpirsiyariya wan bi xwe jî gellek giran e. Gelê Kurd dijminên xwe nas dike, lê dixwaze destê ku li pişta wan e jî bibîne.

Ez meraq dikim, di serî de endamên Civata Kurd, ma gelê Kurd ên li Almanya çend çelekên reş danîn ber derê sefereta Bulgarîstanê û çend xwepêşandan çêkirin?

Lê rojnameyên Kurdan li ser vê êrîşa hovane çi nivîsîn? Di çapemeniya Bulgarîstanê de bûyer wek sernûçeyekê cih distîne , tu bala xwe bidê ku di çapemeniya Kurd de mirov li ser vê êrîşa hovane rastî rêzekê jî nayê. Bibê nebê mirov dipirse, "Gelo ji bo Kurdan çi nûçe ye?" Xwedê neke, Mehmet Tanriverdî bihata kuştin wê gavê dibû nûçe!.

Gellek mixabin hê jî em nizanin ku emê li kuderê çima, çawa û bi çi awayî reaksiyon nîşan bidin.

Ma ji ber vê xemsariyê nîne ku di dawiya sedsala bîstan de hê jî em dîl, kole û bende ne.

Ez ji bavê Mîro û Loran re şîfayê hêvî dikim.

ANMA

Kürdistan'ın Che'si
Urfan Alparslan (Serdar Ararat)

1 Ekim 1988'de Uludere'nin Torisan dağlarında sömürgeci TC'nin güçleriyle bir kaç günlük yoğun çatışmada, ulusal, bağımsızlık ve sosyalizm uğruna şehit düştü. Şahadetinin 8'inci yılında saygıyla anıyoruz. O büyük bir komutan ve halkı önderiydi.

Anısı mücadelemize önderdir.

PYSK (Partiya Yekîtiya Sosyalîst a Kurdistanê) Avrupa Örgütü

Umudun festivali yapıldı

Bavê BARAN

28 Eylül günü bir grup Londra'dan Almanya'ya Köln'e gidiyoruz. PYSK'nin kuruluşunu kutlama gecesi var. Köln'de arkadaşların, PYSK militanları, taraftarları ve dostlarının, daha gece başlamadan şikayetleri var. Başarısızlıktan ürküyorlar. Tedirginler. Son günlerde artık gözkapaklarına direnmeye başlamış gece emekçileri korku, kuşku, heyecan karışımı duygularla son rötuşlarını yapmaya çalışıyorlar.

"Geçen hafta Köln'de barış şenliği vardı"

"Biz de sahne alacak sanatçılar, orada da aldılar"

" Hollanda'da Alevi derneklerinin geceleri var"

Oldukça özenli bir dizayn verilmiş. PYSK tişörtlü gençlerden biri, yorulmuş; "Arkadaşlar, 7000 bilet dağıtıldığını söylüyor" vs. vs.

Bu tedirginliği, telaşı anlamamak mümkün değil. 1978'de İstanbul DDKD'nin bir gecesinde tertip komitesindeydim. O günlere gittim. Tertip komitesi içerisindeki diğer arkadaşlarla ilişkilerimiz gerginleşmiş büyüklerimizle boğaz, boğaza atıştığını anımsadım....

Hayır, ben gecede edindiğim izlenimlerin "şu şöyle olsaydı, şu konuşma altında (vs.)" tarzıyla ilgili tarafım yazmak istemiyorum. Berivan, Evin, Zelal, Yemen, Hoca, Azad, Filinta'nın ve gece emekçileri, partili, taraftar ve dostların şikayetlerini, eleştirilerini de yazmak istemiyorum.

PYSK'nin daha iyi, kitlesel, coşkulu eylemler/geceler düzenleyebileceğine inancım daha da arttığı için bu böyle. Kaldı ki gece emekçileri elbette eylemlerinin değerlendirmesini bilgi alışverişi, eleştiri anlayışıyla sonuçlandıracaklardır.

Ben bu gecenin bende kalan sonuçlarını, bende yarattığı umudu anlatmak istiyorum.

Geceye Kürdistan'ın dört parçasından aydınlar, politikacıların ilgi göstermeleri, katılmaları, destek mesajlarını sunarak PYSK'nin kuruluşunu selamlamaları umut vericidir. Uzun süre sonra IKDP temsilcisi Fevzi Artoşi ile karşılaştım. Güney'le ilgili sohbet ettik. ABD'nin bölgeye çıkışı, IKDP'nin tavrı, bölgedeki yeni süreç vs.. "YNK ile savaştık, savaşlar bazan bir gücün diğerini yenmesiyle sonuçlanır. Yenen taraf biz olduk(!)" dedi.

Gece benim açımdan Kürdistan coğrafyasında "tek"leşme eğilimlerine yönelik dayatmanın panzehirinin PYSK olabileceğini göstermesi açısından umut vericidir.

Kendi içerisinde "çoğalım ve demokratik" bir anlayışla ortak hedefle politik hareket yaratılabileceğini ispatlayan PYSK dışındaki güçler için hoşgörü, birbirini anlama ve varlığına saygı göstermenin olgusu haline gelmiştir.

Ayrıca PYSK gecesine katılımın düzeyi ve çeşitliliği militanca olmaya zorlanan Kürdistanlıların "demokratik ve barışçıl" bir hayata olan özlemi göstermesi bakımından da umut vericiydi.

Çok açık, PYSK; kadroları, taraftarları ve önemlisi PYSK'li olmayan fakat dostça gönüllü destek sunan üçlü bir dayanağa sahiptir. Bu tarzıyla Kürdistan'daki siyasal hayat için yepyeni bir odak olma özelliği taşımaktadır. Gecede bu özelliği gözlemlemekte mümkündü. Umut vericidir.

PYSK gecesine destek sunan, katılarak katkıda bulunan, düşüncelerini, duygularını sunan Sinn Fein'den, PASOK'a, Abdül Melik Fırat'dan, Münir Ceylan'a, Kürt Kadın dergisi Roza'dan, NûRoj'a, Sanatçı Nüzan'dan, Nilüfer Akbal'a geniş yelpaze umut vericidir. PYSK daha geniş çerçevede ilişki ve iletişim geliştirmeye adaydır. Sinn Fein'in dış ilişkiler sorumlusu ile de sohbet edip dostluğumuzu geliştirme fırsatı olmuştu.

Sinn Fein temsilcisi kalabalıktan etkilenmiş, coşkulanmıştı. Bu coşku ile daha formel konuşmasının bölümlerini değiştirerek duygularını da kattı. Misafir edildiği gecede "gerçek dostluğu" yaşadığını söyledi. "Kürt halkı ile İrlanda halkının sorunları aynıdır" diyordu. "Siz de, biz de özgür bir yaşam için mücadele ediyoruz" "Sömürgeciler mücadele edilmeden dize gelmiyorlar" diyordu. Bir kardeşi İngiliz askerleri tarafından öldürülmüştü. Bir kardeşi de yaralanmıştı.

Uzun bir aradan sonra Kürdistan'lı sosyalistler Avrupa'da ilk defa kamuoyu önüne çıktılar. Dostları ve destekleyicileriyle aynı coşkuyu paylaşarak, duygulanımlarını yaşamak, iddialı olduklarını ortaya koymak için Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden Almanya'nın Köln şehrine aktılar. Almanya'nın çeşitli eyaletlerinden daha güçlü akışı da eklemek gerekir. Umut vericidir...

Tüm bunlar gecede bu buluşmayı sağlayan komitenin, partililerin, gençlerin ve özellikle dostlarımızın ellerinden gelen üretkenlik ve fedakarlıklarıyla birleşince ben de coşkuya dönüştü.

PYSK Avrupa yöneticileri en kısa zamanda bu üçlüyü kutlamalıdırlar. Ben umudumuzu tazeledikleri için geceye emeği geçen herkesi kutluyorum.

Kürdistan'da yeni ve demokratik bir hayattan yana olan herkesin, Kürt halkı düşmanlarının, gecenin sonlarına doğru seyircilerin üzerine yağan PYSK yazılı balonların salonda yarattığı coşkuyu izlemelerini isterdim.

Konuşmalar çok uzun mu olmuş. Özgür politika, MED-TV haber değeri mi bulmamış. PSK aynı günde gece mi örgütlemiş. Ne gam....

Aysberg'in üstün göründü. Dipten vuran bir dalga var. Avrupa'da PYSK'nın bir kolu var. PYSK bunu görebilmeli...

ANMA

Kürt halkının yiğit evladı Davut Rençber'i ölümünün 1. yıl dönümünde saygıyla anıyoruz. Davut Rençber'i kavgamızda yaşatacağız.

İzmir'den bir grup NûRoj okuru

Yaralı Kürt tutsaklar anlattı, yalancıların mumları söndü!

Diyarbakır Cezaevi'nde 10 tutsağın dövülerek öldürülmesinin ardından kimi medya organları ile devlet yetkililerinin açıklamaları, bu kez bizzat yaralı tutsaklarca yalanlandı.

Diyarbakır Cezaevi'nde devlet güçlerinin giriştiği saldırı, yaralı tutsakların ağzından avukatların raporuna geçirildi.

Diyarbakır E Tipi Cezaevi'nde 24 Eylül günü meydana gelen ve 10 tutsağın ölümü, 24'ünün de yaralanmasıyla sonuçlanan olayla ilgili incelemelerde bulunmak için Antep'e giderek Diyarbakır'dan Antep'e sevkedilen yaralı tutuklularla görüşen avukatlar Sinan Tanrıkulu, Feridun Çelik ve Abdullah Akın olay hakkında bir rapor hazırladılar. Antep'e yaralı olarak sevkedilen 11 tutukluyla iki grup halinde görüştüklerini belirten avukatların hazırladığı raporda tutsakların anlatımlarına yer verildi.

Tutsaklar anlatıyor

Tutsaklar saldırıyı şöyle anlattı:

"Olay günü iki arkadaşımız yolumuz üzerinde bulunan 35. koğuştaki arkadaşlardan leğen istemek için koğuş kapısı önünde durdu. Orada bulunan gardiyanlar arkadaşlarımızın konuşmalarını engelledi, Şebekelerin kapıları kapatıldı, 50-60'a yakın gardiyan küfürler savurarak bizlere saldırdı Aradan bir süre geçtikten sonra, 1. Müdür ile üç askeri komutan geldi ve aralarında gizli olarak birşeyler konuştuktan sonra çekip gittiler.

Saat 15.00 sularında idare kısmı tarafından çevik kuvvet polisleri, arka kısımdan da bir kısmı sakallı koyu yeşil renk elbiseli askerler bulunduğumuz şebekeye doğru geldiler. Askeri komutanlar, 'olay çıkaranlar öne çıksın' şeklinde konuştu. Koğuş sorumlusu arkadaşlar da 'tamam, öne çıkacaklar sorun istemiyoruz' demelerine rağmen küfürlerle düelloya davet edildik. Bu sırada blok kapıları kilitlendi ve idare kısmında yoğun gidiş gelişler yaşandı.

'Allah Allah diyerek saldırdılar'

"Kısa bir süre sonra arka taraftan 'Allah Allah' şeklinde bağırarak bizlere saldırdılar. Bizler, paniğe kapılıp 35. koğuşun kapısı önüne, aşağı doğru yığıldık. Bu sefer, idare kısmından çevik kuvvet polisleri saldırıya geçti. İki arada kaldık. Bizleri çok kötü bir şekilde dövüyorlardı. Etten bir duvar oluşturduk. Bizleri tek tek alıp cop, kalas, demir çubuk gibi aletlerle döverek aile görüş kabinlerinin bulunduğu salona getirip yüzükoyun yere yatırdılar. Askeri komutanlar gelip bizlere itirafçı olmamız yönünde telkinlerde bulundu. Bizden ses çıkmayınca tehdit etmeye başladılar ve 'personel buraya gelsin' diye seslendiler. Gelen gardiyanlar bazı arkadaşları işaret ettiler. İşaret edilen arkadaşlar tek tek alınıp 9 kişi tarafından cop, kalas, demir çubuklar, beyzbol sopası, ucunda çivi bulunan kalaslarla dövülüyordu. Darbelerin tümü kafa ve sırt kısımlarına yönelikti. Hınçlarını alamayınca ayaklarla kafalarına vuruyorlardı.

Bizlere koridorda saldırılırken ölüm olayı olmadı. Koridordan tek tek görüş kabinlerine alınıp gardiyanların gösterdiği kişiler birer birer alınıp dövülmeye başlandıktan sonra ölüm olayları başladı.

Rıdvan Bulut isimli arkadaşımız bir başgardiyan tarafından işaret edilip alındı. Bu arkadaşımız dövülürken kır saçlı, gözlüklü bir şahıs (tahminen astsubaydı), görebildiğimiz kadarıyla beş tane kalın sopa kırdı. Arkadaşın sırtında et parçaları kopuyordu. Hepimiz bu şekilde tek tek alınarak dövüldük. Saldırı esnasında müdürler ve savcılar hazır bulunuyordu. Bir takım bürokratlar da oradaydı.

Arkadaşlarımızdan Rıdvan Bulut, Mehmet Aslan, Cemal Çam ve İskan Osal gözlerimizin önünde şehit edildi.

'Antep yolunda da dayak'

"Durumu diğerlerine nazaran iyi olan 14 kişi, el ve ayaklarımız zincirlerle bağlanarak tedavimiz yapılmadan ring araçlarına bindirildik ve yola çıkarıldık. Nereye götürüldüğümüzü bilmiyorduk, Yol boyunca dayak devam etti. Hiç ihtiyacımız karşılanmıyordu. Araca bindirilirken durumu iyi olan M. Kadri Gümüş isimli arkadaşımız zincirlerle dövülerek öldürüldü.

Antep'e geldikten sonra ayaklarımız ve ellerimiz zincirli bir şekilde hastaneye kaldırıldık. Hastanede bulunduğumuz esnada da askerler tarafından bizlere işkence yapılmaya devam edildi. Hastaneden getirildikten sonra ayrı ayrı bir hücrede tutulduk. Daha sonra arkadaşlarımızın bulunduğu koğuşlara verildik."

Yaralı tutsakların durumu

Raporun sonuç bölümünde tümü yaralı olan 13 tutuklunun durumuyla ilgili gözlemler özetle şöyle açıklanıyor:

Yavuz Eken: Kafasında kırıklıklar mevcut. Sırt ve ayaklarında yoğun darbe izleri ve morluklar var.

Halil Süren: Yüz, sırt, gözlerde ve ayaklarda morarma ve şişlik var. Sağ eli kırıldığından alçıya alınmış.

Cemal Taş: Burnunda kırıklık, kaburgalarında zedelenme, göğüs kısmında darp, alt dudakta yırtılma, dişlerde kırılma var.

Nusret Yelboğa: Çene altında yırtılma, kaşlarda yarılma nedeniyle dişik atılmış. Alnında darp ve şiş izleri var. Gözler ve burunda morarma ve şişme var.

Ali Yerme: Kafasında kırık mevcut. Dikiş atılmış. Sırtta ayak ve kollarda ezikler ve morarma var. Ağzından kan geldiğini ifade ediyorlar.

Muharrem Doğan: Sırtta darp izleri, kafasının ön ve arka kısımlarında kırıklar var. Göğsüne aldığı darbelerden dolayı nefes alıp vermede güçlük çekiyor. Ayaklarda, yüzde ve burunda darp izleri görüldü.

İrfan Korkar: Sırt, kalça ve ayaklarda darp izleri, kafasında kırıklıklar ve dikişler, gözlerde ise morarma ve şişme var.

Ali Kaya: Gözlerde şiş ve morarma, sağ ve sol ayakta darp izleri var. Kafasında doku kaybı, kulağında çınlama ve uğultuların olduğu belirtiliyor.

Mehmet Pehlivan: Kafada kırıklar ve dikişler, sırt ve ayaklarda darp izleri mevcut. Yürükede güçlük çektiği, gözlerinde kararma, baş dönmesi ve bayginlık geçirdiği belirtiliyor.

Abdulvahap Uyanık: Ellerde şişlik, kalça ve ayaklarda darp izleri var. Kafasındaki kırık nedeniyle 6-7 dikiş atılmış. Göğsüne aldığı darbelerden dolayı rahat nefes alamıyor.

Şeyhmus Kaya: Kafasında meydana gelmiş kırıklardan dolayı dikişler atılmış. Sağ eli kırıldığından alçıya alınmış. Kolda şişlenmeden dolayı delinme; sırt, kalça ve ayaklarda darp izleri var.

Tepkiler sürüyor

Diyarbakır Cezaevi'nde tutsaklara yapılan saldırıya tepkiler sürüyor. Diyarbakır Demokrasi Platformu, konuyla ilgili yaptığı basın açıklamasında cezaevlerindeki sorunların kangrenleştiğini belirterek, cezaevleri sorununun ülke gündeminden hiç düşmediğini kaydetti. Açıklamada özetle şu görüşlere yer verildi:

"Devletin koruması altında olan cezaevlerinde, hukuk hiçe sayılarak gerçekleştirilen bu durum bir ibret abidesi olarak karşımızda durmaktadır. Bu uygulamanın sorumluları başka Hükümet, Adalet Bakanı Kazan ve sorumluluğu bulunan yetkililerdir. Kazan olaydan dolayı birinci derecede sorumludur. Bu durum karşısında istifa etmelidir. Bizler Demokrasi Platformu olarak olayın takipçisi olacağız. Geliştirilen katliamı şiddet ve nefretle kınıyoruz."

S.E.S, Tüm Bel-Sen ve Tüm Sosyal-Sen Diyarbakır Şubelerinin ortak basın açıklamasında ise, KESK-GYK da zorunlu tasarruflarla ilgili alınmış '28 Eylül kitlesel olarak başkanlığa mektup gönderme' eylemini, cezaevi olayları nedeniyle iptal ettiklerini açıkladı. Diyarbakır E Tipi Cezaevine yönelik saldırıların kınandığı açıklamada, sorumlular hakkında yasal işlemlerin bir an evvel yapılması talep edildi.

Tüm Maliye-Sen, BTS ve Enerji Yapı Yol-Sen Diyarbakır Şubeleri de yaptıkları ortak basın açıklamasında, Diyarbakır Cezaevindeki olaylar nedeniyle, KESK Genel Merkezi tarafından 28 Eylül tarihinde yapılması istenen dilekçeli protestoyu yapmaktan vazgeçtiklerini belirtti.

Oayları incelemek amacıyla Diyarbakır'a gelen DEDUTAP İstanbul Şubesi'nden bir heyet de, olayla ilgili yaptığı basın açıklamasında hakim sınıfların Kürt halkını özgürlük mücadelesine karşı yürüttüğü yok etme savaşıyla çıkmaza girdiğini belirtti.

Heyet, "bu katliamın sorumlusu MGK olmak üzere Başbakanlık, İçişleri ve Adalet Bakanlığı, OHAL Valisi, Diyarbakır Başsavcısı ve Cezaevi Müdürü'dür" dedi.

DBP Diyarbakır İl Başkanı Avukat Semir Güzel de yaptığı basın açıklamasında ölüm olaylarını şiddetle kınadıklarını, sorumluların bir an önce yargı önüne çıkarılmsını talep ettiklerini söyledi.

Bu arada Tutuklu ve Hükümlü Aileleriyle Dayanışma Derneği (TUHAD) Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Cezaevi'nde yaşamını yitirenlerin anısına üç günlük yas ilan etti.

TTB ve TMMOB: Peşlerindeyiz

Türk Tabibler Birliği ile Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nden bir heyet de bölgede meydana gelen olayları incelemek amacıyla Diyarbakır'a geldi.

Heyet adına incelemeleriyle ilgili bir basın açıklaması yapan TMMOB 2. Başkan Yardımcısı M. Yüksel Borkurt, Diyarbakır Cezaevi'nde inceleme yapmalarına izin verilmediğini söyledi.

Cezaevinde devletin güvencesi altındaki kişilerin başına bu ağırlıkta bir olay gelmesinin anlaşılamaz ve kabul edilemez olduğunu belirten Bozkurt, yetkilileri benzeri bir olay meydana gelmemesi konusunda uyarmayı bir görev bildiklerini söyledi.

Adalet Bakanlığı'nın cezaevleri politikasını da eleştiren Borkurt, "son olaylardaki sorumluların en kısa sürede belirlenmesini, gereğinin yapılmasını ve siyasi sorumlularının istifa etmesini talep ediyoruz" dedi.

Öte yandan, Mazlum-Der de Diyarbakır'da son günlerde yoğunlaşan failli meçhul cinayetler ve Diyarbakır Cezaevi'nde 10 kişinin öldürülmesi olayları ile Varto'da yaşanan olayları yerinde incelemek ve rapor hazırlamak üzere bölgeye bir heyet gönderdi.

(DİYARBAKIR)

Sorumlular hakkında suç duyurusu

İSTANBUL- Aralarında hukukçu ve aydınların yanı sıra, çeşitli partilerin ve demokratik kuruluş temsilcilerinin de bulunduğu yaklaşık 500 kişi, Diyarbakır Cezaevi'nde yaşanılan katliamdan sorumlu tutulan Adalet Bakan'ı Şevket Kazan, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcısı ve Cezaevi Savcısı hakkında suç duyurusunda bulundu. Geçtiğimiz hafta İstanbul/Sultanahmet Parkı'nda toplanan temsilcilerle tutuklu aileleri, buradan Adliye önüne kadar slogan atarak yürüyüşe geçti. Adliye önünde toplananan ve aralarında HADEP, DBP, ÖDP parti temsilcilerinin de bulunduğu grup, Adalet Bakanı Şevket Kazan, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcısı ve Cezaevi savcısı hakkında görevden alınmaları ve haklarında soruşturma açılması için suç duyurusunda bulundular. Sık sık "Katil Kazan istifa" sloganları atan kitle suç duyurusunun ardından sessizce dağılırken, isimlerini öğrenilemeyen dört kişinin Cağaloğlu yakınlarında gözaltına alındıkları bildirildi.

Çanakkale'de direniş

HABER MERKEZİ- Çanakkale Cezaevinde, Diyarbakır Cezaevinde yaşanılan katliamı ve 30 Eylül tarihinden itibaren uygulummaya başlanılan gardiyanların demir çubuklarla dolaşmasını protesto etmek için 24'ü kadın 85 tutsağın başlattıkları direniş sürüyor.

Geçtiğimiz hafta, Adalet Bakanlığı'nın 13 Eylül tarihli genelgesinin yürürlüğe girmesininin ardından tutsakların başlattıkları direnişin gerginliğini koruduğu ve cezaevine yapılmak istenen avukat ve aile görüşünün yasaklandığı, cezaevi etrafına askeri ve sağlık yığınağı yapıldığı bildirildi. Cezaevinde başlayan gerginlik üzerine Çanakkale'ye giden Halkın Hukuk Bürosu avukatlarından Metin Narin, cezaevi içersinde askerlerin bulunduğunu ve odalara gizlendiklerini belirterek, Başsavcı'nın avukatlar, aileler ve tutsaklarla görüşmek yerine bakanlık ve müsteşarla görüştüğünü, bu durumda her an müdahale yaşanılacağını ve Diyarbakır katliamı gibi bir sonuçla karşılaşabilineceğini de sözlerine ekledi. Bu arada Cumhuriyet Başsavcısı Ahmet Karayiğit geçtiğimiz hafta yaptığı açıklamada, operasyon olasılığının olmadığını ve uzlaşmaya çalıştıklarını belirtti.

Öte yandan Batman E tipi Cezaevinde yatan PKK davası tutsağı Mahfuz Kondu Diyarbakır katliamını protesto etmek için, geçtiğimiz Çarşamba günü akşam saatlerinde kendini yaktı. Belden aşağısı yanmış halde hastaneye kaldırılan Mahfuz Kondu tedavi altına alındı.

PYSK Kuruluş Gecesinden İzlenimler

İbrehim XELÎL

28 Eylül 1996 tarihinde PYSK'nın Almanya'nın Köln şehrinde düzenlemiş olduğu gece sonuçları itibarı ile bazı mesajlar iletti.

Hemen belirteyim ki gece katılım yönünden olduğu gibi, düzenleniş yönüyle de olumluydu, başarılıydı. Tertip komitesinin görüşü; geceye beşbin (5000) kişi civarında bir kitlenin katıldığı şeklindeydi. Genel değerlendirmelerde bu yöndedir. Konuştuğum hemen herkes katılımdan memnundu, olumlu görüyordu.

Parti kuruluşunun yeni olduğu ve diğer bazı etmenler düşünüldüğünde bu katılımı küçümsememek gerekiyordu. Geceden bir hafta önce yapılan festival ve Türkiye solunun düzenlemiş olduğu gece ayrıca 28 Eylül günü yapılan diğer bazı etkinlikler geceye katılımı olumsuz yönde etkiledi.

Gecenin programı oldukça yüklüydü. Zamanın darlığı yüzünden programın ikinci bölümünde kısıtlamalar yapıldı. O nedenle parti adına (PYSK) yapılması düşünülen Türkçe konuşma yapılamadı. Ayrıca geceye, ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlardan, kişilerden gönderilen 40'a yakın mesaj da okunamadı. Sadece kurum ve kuruluşların ismi okunarak geçildi. Halbuki bunlardan en azından bazılarının okunması gerekiyordu. Gecenin siyasi niteliği düşünüldüğünde bu önemli bir eksiklikti.

Bunun dışında program akıcı ve kesintiye uğramadan olumlu bir tarzda sunuldu.

Parti adına yapılan Zazaki ve Kurmanci konuşmalar biraz uzun olmasına karşın önemli mesajlar verdi. Örneğin şu ana kadar Kürdistanlı parti ve örgütlerde, böylesine etkinliklerde Zazaki konuşmalara pek rastlanmamıştı.

Fakat PYSK adına yapılan Zazaki konuşma bu yönüyle ilgi çekici olmanın ötesinde, yeni bir anlayışın, yaklaşımın ifadesi olarak algılamak gerekiyor.

Parti adına yapılan Kurmanci ve Zazaki konuşmalarda; partinin kuruluş tarzı, rolü ve önüne koyduğu görevlere vurgu yapıldı. Özellikle kuzey ve güney Kürdistan'daki partili güçlere, ulusal birlik çağrısı yapıldı. Sömürgeci bölge devletleriyle Kürdistan'ın zararına olan ilişki ve ittifaklardan tüm Kürdistanlı parti ve örgütlerin kaçınmaları gerektiği ifade edildi.

Gecede iz bırakan bir-iki noktaya dikkat çekmek istiyorum.

Bunlardan ilki; İrlanda'dan Sinn Fein adına geceye davetli olarak katılan Naria Caraher'in yapmış olduğu konuşmaydı. Bayan Maria Caraher'in konuşması ilgi ve sempatiyle izlendi. Çünkü Kürdistan ve İrlanda halkının birbirine benzer ortak yazgılarını dile getiriyordu. Aynı zamanda bu iki halkın zulme ve esarete kardeşçe dayanışmanın simgesiydi Maria Caraher.

Vurgulama gereğini duyduğum bir diğer hususta Sayın Münir Ceylan'ın yapmış olduğu konuşmaydı. Sayın Ceylan, güven duygusuyla dolu, enerjik ve etkili bir konuşma yaptı. Kürdistan ve Türkiye'de yaşanan canlı ve sıcak gelişmelerin havasını geceye yansıttı. Geceye coşku ve canlılık kattı. Yeni parti oluşumuna önemli görevler düştüğünü ve ona başarı dileğinde bulunurken, tüm Kürdistanlı politik güçlere de "birleşin" çağrısında bulundu.

Kuşkusuz sayın Abdülmelik Fırat'ın konuşması da geceye katılanlar tarafından merakla beklendi. Fakat sayın Fırat elinde olmayan nedenlerle geceye katılamamıştı. Ancak video kasetine alınan mesajı görüntülü olarak gecede dinletildi ve ilgiyle izlendi.

Gecenin sonuçları bakımından bir kaç noktaya işaret etmeyi gerekli görüyorum.

Birinci; Bu parti, kuruluş gecesiyle de görülmeli ki, TC'nin hangi yönteme başvurursa vursun, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin önüne geçemiyeceği, Kürt halkının örgütlü direnişçi gücünü ortadan kaldıramayacağı gerçeğidir.

İkincisi; Kürdistan'da süren ulusal kurtuluş mücadelesinin bundan sonra örgütsel, pratik, politik ve anlayış olarak giderek olumlu ve ileri bir gelişme göstereceğidir.

Üçüncüsü; Böylesine bir parti kuruluşuna ihtiyaç olduğu, halkımızın Kürdistanlı aydın ve diğer toplumsal kesimlerden insanların bu kuruluşu ilgiyle izledikleri ve atılan bu adımın başarıya ulaşması isteğinde olduklarını ortaya koymuşlardır.

Dördüncüsü; PYSK mücadeleci bir çizgi izlerse, rolünü oynayabilirse gelişip, güçleneceğinin somut işaretleri ortaya çıkmıştır.

Beşincisi; Mücadeleci bir çizgiyle beraber PYSK kendi örgütsel yapısındaki eksiklikleri giderme, örgütsel inşayı sürdürme ve bunu tamamlama gücüyle daha bir süre uğraşacağı, uğraşması gerektiği görülmüştür.

Altıncısı; Genelde olduğu gibi, özellikle PYSK'nın uluslararası diplomasiye ağırlık vermesi, dost ve kardeş partilerle kalıcı ve sistemli ilişkiler geliştirmesinin önemi, bu geceyle bir kez daha görülmüştür.

PYSK kuruluş gecesi, salt PYSK'ye değil, genel Kürdistan mücadelesine hizmetle olumlu ve güzel bir gece olmuştur. Bu güzel geceyi düzenliyenlere, bunda emeği geçen herkese buradan teşekkür ediyorum. Daha güzel ve güçlü gecelere!

PARİS'TE ULUSLARARASI TOPLANTI

'Kürtler ve kent' sorunu tartışıldı

PARİS- Fransa'nın önde gelen bilim araştırma merkezi CNRS ile Paris ve Utrecht (Hollanda) Üniversiteleri, Doğu Dilleri Enstitüsü ve Paris Kürt Enstitüsü'nün katkılarıyla gerçekleşen uluslararası bilimsel toplantı 19-21 Eylül tarihleri arasında Paris'in banliyölerinden Sevres'de geniş bir katılımla gerçekleştirildi.

Şehirleşme olgusunun yeni olduğu Kürt toplumsal yaşamının sorunlarını inceleyen bilimsel toplantıya dünyanın çeşitli yerlerinden birçok bilim adamı katıldı. Kürtlerle ilgili çalışmaları Türkçe'ye de çevrilen Hollandalı araştırmacı Martin Van Bruinessen ve Kürt dilbilimci Joyce Blau'nun yönetiminde yapılan taplantıya Saint-Petersbourg, Bakü, Tiflis, Almaata, Taşkent Üniversitelerinden katılanların yoğunluğu dikkati çekti. Bağdat Üniversitesi'nden gelen Kemal Mazhar Ahmed toplantıda ilgi odağı oldu ve uzun uzun alkışlandı. Birçok ünivesiteden Kürt araştırmacının da konuşmacı olarak yer aldığı toplantıda, Kürt toplum yaşamında önemli bir yeri olan aşiretsel ve feodal yapının şehirleşme içinde nasıl bir değişimle karşı karşıya olduğuna ilişkin bilimsel belirlemeler yapıldı.

Dil sorunuyla ilgili olarak Joyce Blau'nun Goranca'yı Kürt dilinden ayrı bir yapıda göstermesi ve bunu başlı başına bir dil olarak İrani diller içinde sınıflaması salonda bulunan Kürt araştırmacıların eleştirileriyle karşılaştı. Bunun üzerine Joyce Blau bu tesbiti sadece dil bakımından yaptığını, başka unsurları buna katmadığını söylemek durumunda kaldı. Tartışmalarda Kürtler'de var olan dil ve lehçe ayrımlarının sadece dilbilimi açısından değil, toplumbilimi açısından da daha ciddi boyutlarda ele alınmasının gerekliliği belirtildi.

Belediye başkanları: Yeni yaklaşım gerekli

Marmara ve Boğazlar Belediyeler Birliği ile Doğu ve Güneydoğu Belediyeleri'nin ortak sempozyumundan "bölgenin sorunu çözülmeden, batının da sorunu çözülemez" mesajı çıktı

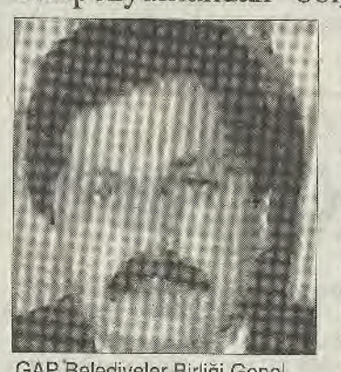

GAP Belediyeler Birliği Genel Sekreteri Ahmet Özer, sempozyumu gazetemize anlattı.

HABER MERKEZİ- Marmara ve Boğazlar Belediyeler Birliği ile Doğu ve Güneydoğu Belediyeleri'nin Dayanışma ve İşbirliği Sempozyomu, 26-28 Eylül tarihlerinde İstanbul Polat Oteli'nde yapıldı. Sempozyuma katılan yüze yakın belediye başkanları toplantı sonunda bazı konuların ortak karar şeklinde kamuoyu, parlamento ve hükümete duyurulmasını oybirliğiyle kabul etti.

GAP Belediyeler Birliği Genel Sekreteri Ahmet Özer'den aldığımız bilgiye göre sempozyumda şu kararlar alındı:

■ Güneydoğu ve Doğu'da yaşanan sorunlar, sadece o bölgelerin değil, Türkiye'nin bütünün sorunudur. Bu sorun öncelikle ve kesin bir şekilde çözümlenmelidir.

■ Bugün İstanbul, Bursa, Kocaeli gibi önemli kentlerimizde karşılaşılan sorunların kaynağında Güneydoğu ve Doğu'da yaşanan olaylar yatmaktadır. Bu nedenle Diyarbakır'ın, Erzurum'un, Şanlıurfa'nın, Van'ın ve benzeri kentlerin sorunları çözülmedikçe Batı kentlerinin de sorunları çözülemez ve ülkenin bütününe huzur getirilemez.

■ Ülkede barışın kurulması, huzurun sağlanması Güneydoğu ve Doğu'da kalkınmanın yeniden başlatılabilmesi için; son on yıldır uygulanan ve sonuç getirmeyen yöntemlerin gözden geçirilmesinin zamanı gelmiştir. Bu nedenle Güneydoğu ve Doğu sorununu çözmek için yeni yöntemlere ve yaklaşımlara ihtiyaç vardır.

■ Bu noktada; Biz belediye başkanları olarak demokrasinin tam anlamıyla devreye girmesini ve yerel yönetimleri, Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartı'nda belirtildiği şekilde yeniden yapılandırılmasını zaruri görüyoruz.

■ Bu arada acil sorunların çözümü için Güneydoğu ve Doğu'da güç koşullar içinde bulunan belediyelerimize Hükümet'in 1996 Bütçe Kanunu'nun verdiği yetkiye dayanarak mevcut haklar dışında ek kaynak yaratmasını ve belediye borçları için bir Tahkim Yasası çıkarmasını öneriyoruz. Ayrıca bugün belediyelerimiz, özellikle göçle değişen nüfus yapılarına rağmen hala 1990 Nüfus Sayımı'na göre pay almaktadırlar. Bu durumun düzeltilmesi için acilen bir Nüfus Sayımı yapılmasını talep ediyoruz.

■ Son yıllarda yerel yönetim reformu yapılması konusunda görüş birliği içinde olan siyasi partilerimizin bir an önce bu reformu gerçekleştirmelerini istiyoruz.

'Yaşadıklarımız, bilinmiyor'

Sempozyumda bir konuşma yapan Diyarbakır Barosu Başkanı Av. Hüseyin Tayfun, bölgede yaşananların Türkiye kamuoyuna yansımadığını söyledi.

Tayfun, "Bölgede meydana gelen faili meçhul cinayetler, adam kaçırmalar, polis, itirafçı, korucu, mafya gibi odakların bağlantılarının tümü bilense, Türkiye'nin diğer yörelerindeki halka yeteri kadar yansısa, ülke halkının tepkisinin çok farklı olacağı kanaatindeyim." dedi.

Yörede meydana gelen olayların sağ veya sol iktidarlara göre değişmediğini ifade eden Tayfun, "Son 17 senelik sıkıyönetim ve Olağanüstü Hal dönemi, eziyet ve işkene yanında, gündüz ortasında resmi kılıklı kimselerin adam kaçırıp sonra öldürmeleri dahil pek çok yasadışılığı beraberinde getirdi." diye konuştu.

Olayların çıktığı yerle sınırlı kalmadığını, olacakların tüm ülke için tehlikeli olduğunu aktaran Tayfun, neler yapılması gerektiğini şöyle sıraladı: "Bölgedeki problemin çözümü için atanmışların değil, seçilmişlerin karar vermeleri asıl olmalıdır. Bugünkü valilerin yetkilerini taşıyan idareciler, seçimle işbaşına gelmelidir. Yöre halkını seven, içinden çıkmış insanların, problemleri çözme gücü daha yüksek olacaktır.

Bölgede güvenlik güçlerine harcanan paralar (ki sayın Ali Talip Özdemir tarafından ifade edildiğine göre 63 milyar dolardır) bölge için sosyal amaçlı olarak harcansaydı, bölge bugün Marmara Bölgesi derecesinde kalkınmış olacaktı.

Sırça saraylarda özelleştirmeyi kararlaştıranların, bunu bölgeye de yansıtmak istedikleri anlaşılıyor. Şiirt'te, Bitlis'te, Hakkari'de ne gibi kurum seviyesinde yatırım yapılmış ki, bu özelleştirilsin? Bize göre, bölgede değil özelleştirme, devletleştirme gereklidir."

Hak ihlallerine kampanya kıskacı

Uluslararası Af Örgütü, 1990 yılından beri mercek altına aldığı Türkiye'deki insan hakları ihlallerine karşı 1 Ekim'den geçerli olmak üzere bir kampanya başlattı. Örgüt Genel Sekreteri Pierre Sané, bu kampanyanın Türkiye'de insan hakları ihlalleri varolduğu sürece bitirilmeyeceğini açıkladı.

Sané, Latin Amerika'dan ilham alan Türkiye'de hapse girme riskinin yerini, gözaltında kaybedilme ve yargısız infazlara kuban gitmeye bıraktığını söyledi. Savaş bitse de hak ihlalerinin süreceğini belirten Sané, güvenlik güçlerinin, ihlalleri için yeni bir gerekçe bulabileceğini kaydetti.

Türkiye'ye yönelik olarak 1990 yılında başlattıkları incelemelerin ardından Uluslararası Af Örgütü, uzun süreceği anlaşılan bir kampanya başlattı. Çünkü, örgüt yetkilileri bu kampanyanın insan hakları ihlalleri bitmeden bitmeyeceğini şimdiden duyurdular. 1 Ekim'de, İstanbul Golden Age Otel'de gerçekleştirilen basın açıklamasında hem kampanyanın başladığı ilan edildi hem Örgüt'ün incelemeleri sonunda hazırladığı rapor sunuldu.

Yabancı gazeteciler ile insan hakları savunucularının da büyük ilgi gösterdiği basın toplantısında Uluslararası Af Örgütü Genel Sekreteri Pierre Sané'in yanısıra Örgüt'ün Pakistan temsilcisi Dr. Habibe Hasan, Hollanda temsilcisi Aric Zwanenburg, Türkiye temsilcisi Carsten Jurgen ve medya sorumlusu Anita Tiessen de katıldı.

Genel Sekreteri Pierre Sané, daha toplantının başında sıkça karşılaştığı bir soruyu yanıtladı. Böylesi bir kampanya için Af Örgütü Türkiye'yi neden seçmişti? Sané, bu seçimi kendilerinin değil, Türk hükümetlerinin yaptığını belirtti. Sané, "Uluslararası standartların atına imza koyup, yurt dışında insan haklarının öncelikli meseleleri olduğunu açıkladıktan sonra, işkencenin, 'kayıpların' ve politik katliamların üstünü örten Tük hükümetleri seçimi yaptı. Biz artık yeter diyoruz" dedi.

Bu kampanyayı başlattıkları sırada, İsrail ve Filistinliler arasındaki çatışmalar sırasında sivillerin korunması için, Myanmar'da demokrasi savunucularının gözaltına alınmasına karşı, Afganistan'da daha fazla ihlal yaşanmasın diye, İngiltere'de bir İRA mensubunun polis tarafından ödürülmesi konusunda sessiz kalmadıklarını vurgulayan Sané, tek hedefimiz Türkiye değil der gibiydi. Sané, kampanyayı Türkiye'de yaşayan tüm insanların hakları için ve burada gerçek insan hakları düzeni kurmak hedefiyle mücadele edenleri desteklemek amacıyla başlattıklarını belirtti.

Toplantıda hazırladıkları rapordan bilgiler de aktaran Sané, Türkiye'de insan haklarının yalnızca Güneydoğu'da değil Türkiye'nin her yerinde ihlal edildiğine dikkat çekti. Türk devletinin güvenliğini garanti altına almak bahanesiyle, kendi vatandaşlarının güvenliğini sağlayamadığını vurgulayan Sané, "Niçin, Türkiye hükümeti vatandaşarını güvenlik güçlerinden korumak için gerekli adımları atmıyor? Adi suç işleme şüphesi altında gözaltına alınanlara, aciz insanlara, çocuklara ve özürlülere yapılan işkence de dahil, işkenceye izin veren yönetmeliklerin devlet güvenliğine nasıl katkıda bulunacağını analayamıyoruz? Örgüt olarak bizim bildiğimizi Avrupa Konseyi, Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) da biliyor. Niçin tepkisiz kalmayı tercih ediyorlar?" diye konuştu.

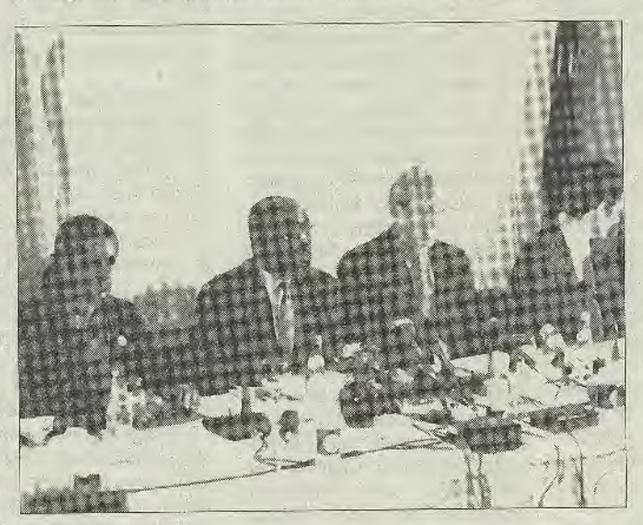

Ulusal güvenliğin çıkarlarıyla, güvenlik kurumlarının çıkarlarının karıştırılmamasını isteyen Sané, uluslararası toplulukları da suçlarken şöyle konuştu: "Batı dünyasının sınır koruyucusu olan ve ekonomik önem arzeden Türkiye uluslararası topluluğun araştırma, eleştiri ve yaptırımlarından uzak durmayı becermiş. Artık, Türkiye'yi yaptıklarından sorumlu tutmak için gereken önlemler uygulanmalı".

Latin Amerika'dan ilham alan Türkiye'de 1990'lı yıllarda, düşüncelerin ifade edilmesi nedeniyle hapse girme riski azalırken, kaybedilme ve yargısız infaz kurbanı olma riskinin arttığını belirten Sané, PKK ve Ordu arasındaki çatışmalar bitse de hak ihlalerinin son bulmayacağını söyledi. Sané, uzun süredir bağışıklık duygusuyla hareket eden polis ve güvenlik güçlerinin, çatışmalar bittiğinde de, kötü muameleleri ve hak ihlalleri için yeni bir gerekçe bulabileceğine dikkat çekti. Devletin koruyucuları olarak görülen polis ve jandarmanın tam dokunulmazlığı bulunduğuna işaret eden Sané, Türk hükümetlerinin, altına gönüllü olarak imza koydukları uluslararası sözleşmeleri tanımadıklarını da belirtti. Sané, silahlı muhalefet gruplarının da insan hakları ihallerinden sorumlu olduğunu kaydederek, "PKK'nin sivillerin ölümüyle sonuçlanan eylemlerinde azalma var, ancak sürüyor. Bu tür saldırılara yöneik kampanyalarımıza da devam edeceğiz" dedi.

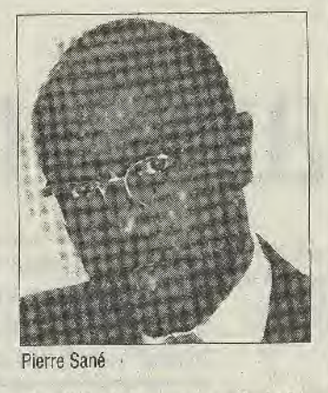

Pierre Sané

Rapor nasıl hazırlandı?

Bu rapor, mağdurların, onların ailelerinin, tanık ve hukukçuların ifadelerini, doktor raporu ve yasal belgeleri, fotoğraf ve video kayıtlarını, Türk hükümetlerinin verdiği yanıtlarda bulunan bilgileri, hükümetler arası örgütlerce yayınlanan raporları içeren geniş bir kaynaklar dizisinden elde edilmiş. Örgüt'ün 1990'dan bu yana Türkiye'ye gerçekleştirdiği 10 araştırma ziyareti ve birçok mahkeme gözlemi sonucunda ortaya çıkan rapor, sonuçları da içeriyor.

Rapordan..

"1960'tan bu yana, Türkiye'de seçimle başa gelen hükümet, devlet içinde devlet özelliği taşıyan ve seçimle başa gelmeyen bir başka devletin, yani içişleri ve savunma bakanlıklarının, valilerin en önemlisi ordunun, polis gücünün ve istihbarat servislerinin gölgesinde varolagelmiştir. 1982 yılında askeri cunta tarafından hazırlatılan anayasa çerçevesinde Milli Güvenlik Konseyi (MGK), üyelikleri sayesinde hükümet üzerinde etkili olmaya devam etti. Son 36 yıl içinde, ordu üç hükümet devirdi, üç parlementoyu askıya aldı ve yasal olarak kurulmuş bulunan siyasi partileri kapattı. Birbirini izleyen hükümetler ise, çıplak ve sürekli hak ihlallerini inkar veya örtbas ederek, güvenlik güçleriyle suç ortaklığı içine girdi"

(HABER MERKEZİ)

ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ

En etkili uluslararası sivil kuruluş

Uluslararası Af Örgütü, hükümetlerin vatandaşlarının, temel insan haklarını ihlal etmesini önlemeye çalışan ve dünya çapında faaliyet gösteren bir gönüllüler hareketi. Örgüt, muhalefet gruplarının hak ihlallerine karşı çıkıyor. Düşünce mahkumlarının serbest bırakılması, siyasi mahkumlar için adil ve gecikmesiz yargılama, idam cezası, işkence, yargısız infazlar ve "ortadan kaybomaların" sona erdirilmesi yürüttüğü kampanyaların ana odak noktaları. Örgüt, her türlü hükümet, siyasi görüş ve dinsel inançtan bağımsız. 170 ülke ve bölgede 1 milyon 100 binden fazla bireysel üye, abone ve bağış ödeyeni var. Sözkonusu ülkeler ve örgütün gerçekleştirdiği kampanyalar, hem coğrafi hem de siyasi çeşitlilik sergilemeyi hedefliyor. Tarafsızlık sağlamak için, her grup kendi ülkesi dışındaki olay ve kampanyalarla ilgileniyor. Hak ihlalleri ve bireysel başvurularla ilgili araştırmalar, Örgüt'ün Uluslararası Sekreteryası'nca gerçekleştiriliyor. Hiçbir şube, grup veya üyenin kendi ülkeleriyle ilgili bilgi vermesi beklenmediği gibi; hiçbir şube, grup veya üyenin uluslararası örgütlerin kendi ülkeleriyle ilgili demeç veya eylemleri konusunda herhangi bir sorumluluğu da yok. Hükümetlerden mali destek talep ve kabul etmeyen Örgüt ihtiyaçlarını, üyelerinin aidat ve bağışlarıyla finanse ediyor.

Af Örgütü'nün broşüründe iki işkence öyküsü

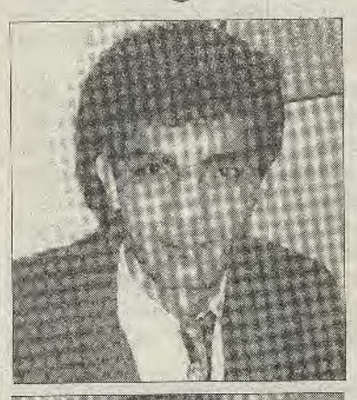

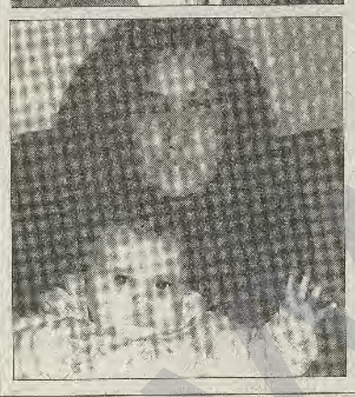

HABER MERKEZİ- "Dr. Rıfat Yüksekkaya, 2 Haziran 1995 günü bir arkadaşını ziyaret etmek için gittiği evde yakalandı. Aynı gün yayınına devlet tarafından ara verdirilen Medya Güneşi gazetesi çalışanlarından üç kişi daha yakalandı. Yüksekkaya ve bu üç kişi illegal bir örgütün mensubu olarak suçlandılar. İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı Anti Terör Timleri tarafından sorguya alındılar. Dr. Yüksekkaya'nın gözaltına alındığı inkar edildi.

Gözaltında kaldığı süre boyunca Dr. Yükekkaya'ya yoğun işkenceler yaptılar. Dr. Yüksekkaya '... gözlerimi bağladılar ve beni sorguya çektiler, en az dört kişi vardı. Beni çırılçıplak soydular, öldürmekle tehdit ettiler, elektirik verdiler, testislerimi sıktılar ve soğuk su banyosu yaptırdılar. Şuurumu yitirmiştim. Bu durum yaklaşık beş gün sürdü... Altıncı gün... çok fena bir şekilde dövüldüm ve yere düştüm... iki kaburga kemiğim kırılmıştı..."

İşkence gören Dr. Yüksekkaya İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'na şikayet dilekçesiyle başvurdu. Fakat bugüne kadar hiç bir cevap alamadı. 4 Kasım 1995'te serbest bırakıldı. Ona yönelik illegal örgütü destekleme iddiası hala devam ediyor.

Hilal Okumuş, 2 Haziran 1995'te gözaltına alınan Medya Güneşi gazetesi yazışleri müdürü Salih Bal'ın eşi. O da eşiyle birlikte gözaltına alındı, gözaltına alındığında yedi aylık hamileydi. Okumuş, ' Sorguda bana 'Biz kocanı yakaladık ve eğer konuşmazsan kocanı öldüreceğiz, sana işkence yapacağız, çocuğuna zarar vereceğiz' dediler.

Gözaltına alındığımın ilk haftasında rahmimde müthiş ağrılar başladı. Beni Haseki Hastanesi'ne kaldırdılar. Fakat doğru dürüst muayene edilmedim. Çünkü polis muayene odasından çıkmadı. Buna rağmen doktor benim sağlığımın yerinde olduğuna dair rapor yazabildi' dedi."

Heyet mağdurlarla görüştü

Uluslararası Af Örgütü (UAÖ) Genel Sekreteri Pierre Sané ve örgütün temsilcilerinden oluşan heyetin İstanbul'da geçtiğimiz hafta boyunca görüştüğü kişiler arasında Av. Eren Keskin ve Dr. Rıfat Yüksekkaya da vardı. Düşünce 'suçlusu' Keskin, aynı zamanda Af Örgütü'nce örnek işkence mağduru seçilen Dr. Yüsekkaya'nın da avukatı. 30 Eylül'deki görüşme sırasında Keskin ve Yüksekkaya, heyete maruz kaldıkları hak ihlallerini anlattılar.

Görüşmede Örgüt Genel Sekreteri Sané, Keskin'e, onu avukat ve insan hakları savunucusu olarak yakından tanıdıklarını, düşüncelerini ifade ettiği için tutuklanıp yargılandığından haberdar olduklarını söyledi. Sané, Keskin'in davasını UAÖ olarak takip edeceklerini vurguladı. Av. Keskin de, Sané ve diğer temsilcilere Türkiye'de insan hakları ihlallerinin her geçen gün yoğunlaştığını, özellikle Kürt bölgelerinde her gün onlarca sivil kişinin öldürüldüğünü anlattı. Keskin, Örgüt'ten Türkiye'de yaşanan hak ihlallerinin dünya komuoyuna duyurularak, Türkiye'ye belli yaptırımlar uygulanmasını sağlanmasını istedi.

Dr. Rıfat Yüksekkaya da, Genel Sekreter'in talebi üzerine işkence mağduru olarak başından geçenleri bir kez daha anlattı. Yüksekkaya, Türkiye'deki hak ihlallerinin nedenine inebilmek için bu devletin kuruluşuna bakmak gerektiğini söyledi. Devletin kurulduğundan beri Kürtleri ve dini azınlıkları ezdiğini belirten Dr. Yüksekkaya, Kürtlere yönelik politikanın inkar ve imha politikası olduğunu söyledi. Sané, Türkiye'de yaşananları dünya kamuoyunun da öğrenmesi için ellerinden geleni yapacaklarını belirterek, Türkiye'nin uluslararası topluluğun kurallarına uymak zorunda olduğunu söyledi.

(İSTANBUL)

Bölücülük

Yakup KAYA

Simavi ailesinin, Avrupalı terzilere ısmarladığı elbiseleri Türkiye'ye göndermekle görevli olan Ertug Karakullukçu Kürt düşmanı bir kaptanın ölmesinden sonra; onun yerini alıp birden yazar kesildi. Bütün görevi Kürt halkına ve onun dostlarına küfür etmek olan bu zat, 21.09.1996 tarihinde Köln futbol stadyumunda yapılan barış festivali için, kendisi katılmadığı halde, o kanlı köşesinde yine Kürtlere verip veriştirdi. Zaten Karakullukçu'nun yazdıklarından Kürtlere ettiği küfürleri çıkarırsak "kulak misafiri" dışında, bir şey kalmaz.

Festivali kendim izlememiş olsaydım Kullukçu'nun 'dramına' neredeyse inanacaktım. Oysa ben kendim festivali izledikten sonra, adamakıllı bir eleştiri yazısı yazmayı düşünüyordum. Fakat Karakullukçu'nun o kanlı ve düşmanlık kokan yazısını okuduktan sonra, eleştiri yazısı yazmaktan vazgeçtim. Bakınız Kullukçu bey ne diyor: "Köln'deki organizasyon barış festivali adı altında gerçekleştirilmişti. Fakat olay tam bir Türk düşmanlığına dönüştü." Ben orada Türk düşmanlığını çağrıştırabilecek hiç bir şeye tanık olmadım. Yani hiç kimse kahrolsun Türkler ya da Türkler dışarı diye bir slogan atmadı. Ve devam ediyor: "Barış festivalinde, savaş kıyafetli 100 kadar PKK'li resmi geçit yaptı. Tribünde ise barışın yolu savaştan geçer, pankartı asılıydı" "PKK şovunu MED TV, naklen yayınladı. Eski DEP Milletvekilleri de alkışlarıyla tribünlerdeydiler. Öcalan'ın mesajı kendi sesinden okunurken, herkes gibi onlar da ayağa kalktı. Bütün bağlantılar tüm çıplaklığıyla gözler önündeydi. İnsanların birbirlerini kandırmalarına ne gerek var."

Elbette barış festivalinde askeri gösterinin yapılması, insanların Parlamento başkanıyla, Milletvekili ve aydın sıfatı ile bir telefon konuşmasından dolayı ayağa kalkmaları, çağdaş toplumlara özgü bir durum değildir. Ancak unutmamak gerekir ki orada bulunanlar arasında, barış amaçlı bir festivalde askeri gösterinin yapılmasına karşı olanlar olduğu gibi, bir telefon konuşmasından dolayı ayağa kalkmayı gerekli bulmayıp oturanlar da vardı. Tabii ki Ertuğ Karakullukçu işin ayrıntı ya da estetik yönüne işaret etmek gibi bir amaç taşımamaktadır. Onun asıl derdi Kürtlerin bir araya gelip barış istemeleri noktasında odaklanmaktadır. Zira Kullukçu'nun böyle bir noktaya işaret etmesinin anlaşılır hiç bir yönü yoktur. Çünkü kendisi asker ve liderleri fetişleştirmiş olanların başında gelmektedir, hem de fetişist bir topluma mensup bir bireydir.

Yazının başına dönelim.

Sayın Kullukçu! Lütfen her seferinde Kürtlerin bölücü olduklarını ısrarla vurgulamaktan vazgeçin. Vallahi-billahi, neye inanıyorsan yemin ederim ki biz bölücüyüz, yazmasanda olur. Ancak bölme eylemini hemen gerçekleştirmeyeceğiz. Önce tüm haklarımızı alıp, temel zenginlikleri paylaşıp, yani eşit seviyeye geldikten sonra medeni toplumlar gibi, demokratik bir seçimle ayrılacağız, hatta ben o zaman (eğer ömrüm yetmezse vasiyetnamem'de yazacağım.) Kürt Parlamentosuna eski Berlin duvarının, iki katı kadar bir duvarın yapılması için bir öneri götürüp, bunun inşaatında da gönüllü çalışacağımı belirteceğim. O zaman ne sen bizleri görüp moralini bozarsın, ne de biz Kürtler. Türkiye'nin batısındaki bütün güzellikler sizin olsun. Yeter ki yakamızı bırakın. Güle güle Ertuğ Kullukçu.

Dr.Yüksekkaya: Örnek işkence mağduru

C. DEMİR

Uluslararası Af Örgütü'nün örnek işkence mağduru seçtiği Dr. Rıfat Yüksekkaya ile görüştük.

● Bize kendinizi tanıtır mısınız?

○ Bilinmiyen bir tarihte Siverek'te doğdum. Adana'da büyüdüm. Tıp fakültesini Diyarbakır'da bitirdim. Mezun olduktan sonra bir süre doktorluk yaptım, yaşadığımız süreç benim, halkımızın ulusal demokratik talepleri için uğraş içerisine girmeye yöneltti. Halen bu yöndeki çabalarım devam ediyor.

● Doktorluğu bıraktınız mı?

○ 1992 - 1993 yılları arasında doktor olarak devlet memurluğu yaptım. Doktorluk mesleğime ara vermek zorunda kaldım. Mesleğimi çok sevmeme rağmen halkımın yaşadığı drama karşı duyarlılığımın bedeli olarak mesleğimden kısmen uzakta duruyorum. Ancak önümüzdeki süreçte özellikle işkenceye uğramış insanların tedavi edilmesiyle ilgili bir kurumda çalışmayı planlıyorum.

● Böyle bir yöneliminizde maruz kaldığınız işkencelerin payı var mı?

-Elbette var. Türkiye, dünyada insanlık dışı uygulamaların en çok yaşandığı ülkelerin başında geliyor. Buna rağmen, işkence mağdurlarının tedavi edilmesini sağlayacak herhangi bir kurum yok. Varolan bazı merkezler de devletin muhtelif yaptırımlarına maruz kalıyor. Bu konuda varolan sınırlı çabalara doktorlarımızın meslek haysiyetinin gereği olarak destek vermeleri gerekir diye düşünüyorum.

● Ne zaman gözaltına alındınız? Gerekçesi neydi?

○ En son 1995 Haziran başında gözaltına alındım. Gözaltına alınışımın birkaç sebebi vardı. İllegal bir Kürt organizasyonu olan YEKBUN'a (Kürdistan Birleşik Halk Partisi) yönelik bir operasyonda Medya Güneşi gazetesi çalışanı olan bir dostumun evinde misafir olduğum için. Yine Emniyet Genel Müdürlüğü Bilgi İşlem Merkezi'nin yaptığı incelemelerde, üniversite öğrenciliğim sırasında sayısını şu an benim de hatırlamadığım defalar gözaltına alındım. 1993 te PKK davasından yargılanan bir Avukat'ın sorgusu sırasında iddia ettikleri. Ayrıca, devletin terörist olarak nitelediği bir kişiyi tedavi ettiğim iddiası.

● Gözaltında hangi işkencelere maruz kaldınız?

○ Son alınışımda 13 gün gözalında kaldım. Türkiye kamuoyu tarafından bilinen ve acı veren işkence yöntemlerinin hemen tümüne 6 gün boyunca maruz kaldım. Gözaltı sürecinin diğer bölümünde psikolojik işkence metodları uygulandı. İnsanlık adına utanç verici yöntemler. Bunlar herkes tarafından biliniyor. Tekrar anlatmanın sanırım gereği yok.

● Size yapılan işkencelerle ilgili sivil kurumlara başvurdunuz mu? Bu kurumların herhangi bir yaptırımı oldu mu?

○ Gözaltına alındığımın ilk günlerinde, alındığım emniyet müdürlüğü tarafından kabul edilmeyince, ailem Uluslararası Af Örgütü ve Türkiye İnsan Hakları Derneği nezdinde girişimlerde bulunmuş. UAÖ'nün acil eylem çağrısı ve diğer girişimler sonucu gözaltında olduğum kabul edildi. Gözaltı süresi sonrası rutin yapılan sağlık muayenesinde bana yapılan işkenceleri bir doktor olmamında yardımıyla belgeledim. Gözaltı bitiminde DGM Savcılığı'nca yapılan ilk sorgumda, bana uygulanan kötü muameleyle ilgili davacı olduğumu ifade ettim. Bizzat bu Savcılık, konuya ilişkin suç duyurusunda bulundu. Ayrıca avukatlarım aracılığıyla İHD ve UAÖ'ne de işkenceyi belgeleyen raporlarla başvuruda bulundum.

Örgüt benimle ilgili olarak devletin ilgili kurumlarına durumu pretesto eden mektuplar göndermiş.

● Ne kadar tutuklu kaldınız? Davanız ne aşamada?

○ Beş aydan biraz fazla tutuklu kaldım. Yaklaşık birbuçuk yıldır YEKBUN adlı Kürt partisine yardım ve yataklık ettiğim iddiasıyla yargılanmakta olduğum dava devam ediyor. Bu aşamada dava hakkında birşey söylemek istemiyorum.

● UAÖ tarafından Türkiye'de örnek işkence mağduru olarak tüm dünyaya tanıtıldınız. Bununla ilgili olarak neler söylemek istersiniz?

○ UAÖ'nün Türkiye'ye yönelik olarak düzenlemiş olduğu son kampanya vesilesiyle İstanbul'a gelen Örgüt genel sekreteri Sayın Pierre Sané, başkanlığındaki heyetle bir görüşmemiz oldu. Bu durumu avukatım sayın Eren Keskin bildirdiğinde başlangıçta oldukça karmaşık duygular yaşadım. Örnek vatandaş, örnek işçi, örnek memur .... vs. anlaşılır da örnek işkence mağduru nasıl tanımlanmalıydı? Onu düşündüm. Görüşmede, düşüncelerinden dolayı cezalandırılan Eren hanımla da görüşüldü. Hep birlikte bu sorunları konuştuk. Doğrusu benim örnek işkence mağduru olarak seçilmeme ilişkin söyleyecek fazla birşey bulamıyorum. Ancak itiraf etmeliyim ki, içinde yaşadığımız toplumda yanıbaşınızdakilerin kötü muamelesine maruz kalıyorsun, dünyanın dört bir yanından insanlar sana sahip çıkarak dostluk elini uzatıyor. Uzatılan sıcak dost elleri sıkmak insana gurur veren bir duygu.

● Son olarak söylemek istediğiniz birşey var mı?

○ Bizim yaşadığımız topraklarda da barışın ve özgürlüğün boy vermesi için herkesin sorumlu davranmasını temenni ediyorum. Barış ve özgürlüğün en çok Kürt halkının hakkı olduğunun bilinmesini umuyorum.

(İSTANBUL)

TC'nin Güney Kürdistan'da Truva atı yapmak istediği Türkmenler'in gerçek durumu

Türkler mi, Türkomanlar mı?

Türkmenleri kullanma ve Kürtlerle eşitlemeye çalışma politikası, Turgut Özal döneminden itibaren sistemleştirildi. O günden bu yana güneyde papatyalar misali "Türkmen örgütleri" filizleniyor.

Zerdeşt A. SURUCÎ

"Yeni bir Osmanlı İmparatorluğu"nun hayalinden vazgeçmeyen Türk sömürgecileri her fırsatta "Adriyatik'ten Çin Seddi'ne dayanan Türk imparatorluğu" "bir Türk nerde varsa, sınırımız oradan başlar" "ilerleyebildiğimiz yerler, vatandır" "vatan ne Türkiye'dir ne de Türkistan, vatan Turan'ın hakim olduğu tüm elhan" gibi söylemlerle yayılmacı düşlerini dışa vurmaktan da geri durmuyorlar. Görünen o ki, tüm bu safsataların ardında, TC'nin Kürdistan bağımsızlık mücadelesinden duyduğu ölüm ürpertisi yatmaktadır. Nitekim Güney Kürdistan'daki gelişmelerden dolayı dünya kamuoyunda Kürt halkı gündeme geldiğinde TC yetkilileri "Kerkük Türkmenleri kıyımdan geçiriliyor... Kerkük Türkmenleri'ne karşı ikinci Halepçe... Musul'daki Türkmen soydaşlarımız dört gözle kurtarıcı mehmetçiği bekliyor" gibi propagandalara sarıldılar. TC'nin özünde Kürdistan'a yönelik politikasını ele veren ve Türk medyasının sürmanşetinden düşürmediği Türkmenler kimdir, Kürdistan'a ve bölgeye nasıl ve ne zaman yerleştiler? Sayıları ne kadardır, gerçekten kıyımdan geçiriliyorlar mı?.. TC sömürgecilerinin yarattığı sis perdesini aralamak amacı ile kısaca da olsa bu ve benzeri sorulara açıklık getirmenin zorunlu olduğu inancındayım. Çünkü, Kürdistanlı sosyalistler sömürgeleştirme politikasını boşa çıkarmak vazifesi ile de karşı karşıyalar. Bu kısa girişi yaptıktan sonra konumuz Türkmenlere dönelim.

Güney'de 'Türkmen oyunu'

Türk devleti, "ulusal and" "Kerkük Türkmenleri'ni koruma" gibi bahanelerle Kürdistan'ın güneyine el atmak için gizli-açık her türlü entrikaya başvurmaktan geri kalmıyor. Bu amaçla, sayısal gerçekler de çarpıtılıyor. Türk ırkçıları bu konuda epey de mesafe kat ettiler.

Şimdi, Kürdistan'daki Türkmenler'in nüfus sayısına bir göz atalım.

Abdurrahman Qasemlu'nun Kürdistan'ın demografik yapısını da konu edinen "Kürdistan ve Kürtler" adlı kitabında şunları okuyoruz: Kürdistan nüfusunun %85'ini Kürtler oluşturur. Geriye kalanların 400 bini Türk, 300 bini Azeri, 150 bini Farş, 250 bini Arap, 200 bini de Asuriler, Türkmenler ve Ermeniler'dir. ("Hetaw, 3 Mayıs 1996)

Bu somut gerçeğe rağmen çoğu devşirme Türk politikacıları hala "kuzey Irak'taki (siz güney Kürdistan diye okuyun) Türkmenleri koruma kampanyası"nı gündemlerinden düşürmüyor. Güneşin balçıkla sıvanamayacağını onlar da bilir ama belli ki tarihsel, toplumsal Kürdistan gerçeğini bir türlü içlerine sindiremiyorlar. Hele Kerkük'ün bir Kürt şehri olduğu ve Kürt şehri kalacağı gerçeği, Türk ırkçılarını görülmedik bir paranoyaya sürüklüyor.

Bundan tam 100 yüzyıl önce yani 1869'da İstanbul'da yayınlanan ve Türkçe basılan "Dünya Ansiklopedisi"nin 5. bölümünün 3802. sayfasında Kerkük'te yaşayan ahalinin milliyetlere göre nüfus oranı şöyle veriliyor: "Şehir halkının 4'te 3'ü Kürtler'den oluşur, geriye kalanını Keldani, Arap ve Türkmenler teşkil eder." (Age)

Keza 1925'de bugünkü "Birleşmiş Milletler'in önceli olan "Cemiyet-i Akvam"ın bölgeye yolladığı özel heyet, Kerkük halkının uluslara göre nüfus dağılımını şöyle tespit etmiştir:

- Kürtler'in sayısı: 87500 (% 63)
- Araplar'ın sayısı: 25250 (%18)
- Türkmenler'in sayısı: 26100 (% 19)

Aynı dönemde Irak hükümetinin Kerkük'te yaptığı sayıma göre etnik nüfusun dağılımı şöyledir:

- Kürtler'in sayısı: 81400 (% 59)
- Araplar'ın sayısı: 26654 (% 19)
- Türkmenler'in sayısı: 28741 (% 21)

Önce Osmanlı'nın, sonradan da İngilizler'in uydusu Irak'ın "bağımsızlığına" kavuşmasından sonra, (özellikle 1937'den itibaren dönemin meliki Gazi'nin ve veziri Yasin al Şadidan'dan bu yana) bu Kürt şehri Kerkük'te Türkleştirme ve Araplaştırma politikalarını kesintisiz bir şekilde yaptıklarını unutmamak gerekir. 1957'de yapılan nüfus sayımına (ne kadar gerçekçi yapıldığı ayrı bir soru) göre Kerkük vilayetindeki Türkmen sayısı 83.371 iken Kürtler'in sayısı 187.593'tür. Şayet 1965'de yapılan sayıma bakarsak Türkmenler'in Irak'ta ve Kürdistan'daki toplam nüfuslarının 165.250' olduğunu görürüz.

Şimdi de 1957'de yapılan nüfus sayımı ve anadile göre halkın Hewlêr'deki etnik dağılım oranına bakalım:

- Kürtçe : 30527 (% 76,5)
- Türkmence : 6530 (% 16,4)
- Arapça : 2722 (% 6,8)
- Keldani ve Süryanice : 47 (% 1)
- Dilleri belli olmayanlar : 82 (% 2)

Irak sömürgecileri sistematik olarak Kürdistan'ı Kürtsüzleştirme politikasını akla gelen tüm yöntemlerle uyguladı, tüm dünyanın gözleri önünde kitle katliamlarıyla Kürt demografisini yok etmeye çalıştı, çalışıyor. Irak faşistleri uyguladıkları bu soykırımla son 15-20 yıl içerisinde onbinlerce insanımızı katletti, yüz binlercesini sürgüne zorladı.

Arap-Irak sömürgecilerinin uyguladıkları her türlü vahşete rağmen Kürdistan'ın güney parçasında, dolayısıyla Kerkük ve Musul'da Kürt demografisi yok edilememiş, halkımız emsalsiz bir yurtsevgisi sergileyerek olabildiğince ülkesinde kalmayı tercih etmiştir.

YNK ve PDK'nin tutumlarından dolayı günümüzün Hewlêr Kürtleri bile hızla "Türkoman"laştırılmaktadır. Çoğu Kürt olan ama açlık, ekonomik sıkıntı ve geleceğe ilişkin belirsizlik yüzünden, başta Hewlêr Kürtleri olmak üzere, güneyin birçok kesimi salt geçici yardım alabilmek için TC'nin yönlendirdiği ve Kürt partilerinin meşrulaştırdığı bu ajan kurumlara "Türkmen" olarak kayıt olmaktadırlar.

Irak yönetiminin yaptıkları ile yetinmeyen TC'nin kendisinin uygun gördüğü dönemlerde uydurduğu "milyonluk Türkmenler"in hamiliğine soyunmasının nedeni rahatlıkla anlaşılıyor. Türk ırkçıları aynı tutumu birinci emperyalist paylaşım döneminde de sergilediler. Güney Kürdistan'da etkinlik kurmak uğruna Türk delegeleri hiç utanmadan, doğru dürüst isimlerini dahi bilmedikleri Kürt aşiretlerini hem de Osmanlı'ya karşı savaşmış aşiretleri Türkmen diye lanse etmekten çekinmediler.

PDK ve YNK, TC oyununa çanak tuttu

TC bugün güneyde kurduğu ajan ve "Türkmen" cilalı oluşumlarla adeta gizli yönetici konumuna gelmiştir. TC'nin bu konuma gelmesinde uzun erimli düşünmeyen, kendi halkının özgücüne dayanmaktan çok sömürgecilerden bazılarına yaslanmaktan vazgeçmeyen ve işbirlikçiliği adeta prensip edinen YNK ve PDK'nin büyük payı vardır. TC'nin güneye yönelik sömürgeci pratiğinin yanısıra bu iki parti kendi gazete sayfalarını TC beslemesi ajan "Türkmen" maskeli yapılanmalara ayırmakta tereddüt etmiyorlar, örneğin "Hizbel İttihadi Türkmanî", "Hizbel Vatani Türkmanî Faki", "Rabıtaî Talebai Türkmanî", "Yekitî Qutabiyan û Lawanî Geli Türkmanî Irak", "İttihadi Tebie û Şebike Türkman", bunlardan birkaçıdır.

Evet; Turancılar'ın uzun süredir uğraşıp da yapamadığını , maalesef yine "değişken, atik diplomasi", "kurnaz politikacılık", "Türklerle Araplar arasında çelişki yaratıp yararlanma" vb. namına YNK lideri Celal Talabani yaptı ve bu zemini yarattı. Celal Talabani Hewlêr'e "Hewlêrliler Örgütü"nü yerleştirdi ve başına da Muhamed Muhittin'i getirdi. PDK, Mam Celal'ın bu mahir taktiğini cevapsız bırakamazdı. PDK daha da ileri giderek üstün bir ustalık sergiledi ve Hewlêr'de "ekmek" kelimesini telafuz edebilen herkese tez elden "Türkmen" kimliğini layık gördü.

Her iki partinin bu davranışı zaten güneyde çok yönlü "Türk hayranlığı" politikasını yürüten TC'nin faaliyetleri ile birleşince; TC'nin neden iki de birde Kürt liderlere "TÜrkmenlerle birleşin" tenkidleri yaptığı iyi anlaşılıyor. Bilindiği gibi bu politika, (kimi Kürt çevrelerine göre "Kürt realitesini tanıyan" ve "Kürt sorununu çözme -ortadan kaldırma niyetinde olan) Turgut Özal'ın döneminden itibaren sistemleştirildi. O günden bu yana güneyde papatyalar misali "Türkmen örgütleri" filizleniyor. Güneyde "Türkmencilik" yapan ve kimi ileri gelenlerinin Kürt olduğu en az 9 tane yapı oluşmuştur. Bunların çoğu direkt MİT ve MGK tarafından yönlendirilip palazlandırılmaktadırlar. Tabii burada Türk Kızılayı'nın "İnsani faaliyetlerini" de unutmamak gerekir. YNK ve PDK'nin izah edilmiş tutumlarından dolayı günümüzün Hewlêr Kürtleri bile hızla "Türkoman"laştırılmaktadırlar. Çoğu Kürt olan ama açlık, ekonomik sıkıntı ve geleceğe ilişkin belirsizlik yüzünden başta Hewlêr Kürtleri olmak üzere güneyin birçok kesimi salt geçici yardım alabilmek için TC'nin yönlendirdiği ve Kürt partilerinin meşrulaştırdığı bu ajan kurumlara "Türkmen" olarak kayıt olmaktadırlar.

Zaten dizgini elinde tutan TC de güneydeki bu "türkomanlaşan" soydaşlarına "Atatürk bulguru, Atatürk yağı, Atatürk şekeri, Atatürk kalemi, Atatürk ilacı vs. " yardımında bulunarak kuzeyde zorbalıkla ilerlettiği asimilasyonu güneyde kansız ve "insani yardımlarla" sürdürülmüş uygulamaktadır. Bizim şanlı önderlerimizin kimisinin Tahran, kimisinin Bağdat, kimisinin Ankara, kiminin Şam'daki Kürt kasaplarıyla ittifakı normal ve olağan gördüğü bir ortamda, ortada bıraktıkları halkımızın Türkomanlaşmasına ne denilebilir ki? Balık baştan kokar derler ya...

Türkmenler'in kökeni

Türkmenler Asya'nın Oğuz kabilelerine mensup olup kökleri 7. yüzyılda Moğolistan'daki 24 aşirete dayanmakta. Oğuzlar 10. yüzyılda İslamiyeti kabul ettiler. Oğuzlar'ın bir kesimi 10. yüzyılın sonlarına doğru Selçuklular'ın ardından bu günkü Anadolu'ya göçtüler. İşte o günden bu yana bölgeye ve Ortadoğu'ya göçen Oğuzlara Türkmen denilir. Oğuzlar 18. yüzyılın sonlarına hatta 19. yüzyılın başlarına kadar Hifav, Merf ve Buhara'daki Özbek ağalarının meralarında konup göçerlerdi. Oğuzlar'ın yani Türkmenler'in iki temel geçim kaynağı vardı: 1-Hayvancılık, 2-Birbirlerinin yolunu kesme, baskın, talan ve insan kaçırma. Bunun yanında çevre halklardan insan kaçırıp, bunları pazarlarda köle olarak satma yoluna da giderlerdi. Türkmenler kaçırdıkları binlerce Rus, Afgan ve Farslı'yı Hifav ve Buhara pazarlarında köle olarak satardı. Türkmenler'in bu gaddarlığı Rus Çarı'nın 1839'da Hifav ve Buhara'ya askeri sefer düzenleyip iki binden fazla köle olarak satılmak üzere kaçırılmış Rus'u kurtarmasına sebep olmuştu.

Rus Çarı bundan sonra Oğuzlar'la (Türkmenler'le) giriştiği amansız bir savaş sonucunda 1873'te Hifav'ı ele geçirir. Rusya ayrıca 1880'lerden itibaren Kazvin yöresine tren yolu döşemeye başlar. Amaç bugünkü Türkmenistan denilen bölgede kendi hakimiyetini kurmak ve İngilizleri'n buradan Hindistan'a geçişini engellemekti. Ruslar'ın etkinliği süreç içinde bu bölgede arttı ve 19. yüzyılın sonlarında iyice pekişti.

Profesör M. S. Lazarew Türkmenler'i şöyle betimliyor: "Türkmenler Mezopotamya'nın kuzeyinde yaşar ve Türkçe konuşurlar. Türkmenler etnografik olarak küçük Asya'nın Türkmenleri'nden, İran ve Orta Asya'daki Türkmenler'den farklıdırlar. Çoğu kez bu halklar birbirine karıştırılır." (("Hetaw, 3 Mayıs 1996))

İslam'ın Sünni mezhebine mensup olan Türkmenler'in çoğunlukta bulunduğu tek ülke, 1924'de kurulan Türkmenistan Cumhuriyeti'dir. Türkmenistan Cumhuriyeti halkının dörtte üçü Türkmendir. Başkenti Aşkabat olan Cumhuriyet'in yüzölçümü 448 bin kilo metre kare olup, nüfusu yaklaşık 2,5 milyondur. Ayrıca Afganistan'da yaklaşık 400 bin, İran'da 350 bin ve Anadolu'da 250 bin Türkmen yaşamaktadır.

Xebata Legal, Bi Nasnama kurdî

Enver KARAHAN

Bi damezrandina Komara Tirkiyê re, polîtîkayên ku ji bav û bapîrên karbidestên Tirk mîrant mane; qirkirin,inkarkirin, talankirin û bi taybetî jî asîmîlekirina kurdan berdewam e.

Ji ber vî mêjiyê kevnare û mîlîtarîst mafê kurdan ê legal û demokratîk hîn jî qedexe kiriye. Kurdan, di pêvajoya damezrandina Komara Tirkî de û hete îro jî rêya ku di qada legalde û bi awayekî demokratîk xwe îfade bikin nedîtine. Tercîha Kurdan ne ew e, ku xwe bi rêya nehînî îfade bikin û ne tercîha Kurdan e, ku şerê çekdarî bi karbînin û di vê rêyêde bi hezaran xortên ciwan, canê xwe bidin. Ji ber qedexeyên li pêş wan mecbûr mane.

Kurdan, di jiyana xwe ya heftê salên dawîn de, fersendek demokratîk nedîtine, lê yek caran ji valahiyên zagonên dewletê bikaranîne. Ne tenê di deh salên dawî de, berî 12 ê îlonê jî, bi nrêya komelên çandî û demokratîk, Kurdan gelek karên bi rûmet kirine. Cihê vê xebatê, di tekoşîna kurdan ya Demokratîk û netewî de pir girîng e. Di têkoşîna netewên bindest de, ji bo azadiya gelan, armanc û daxwazên demokratîk pêlikek ji yên riya serxwebûna netewî ne. Ji bo van armanc û daxwazan jî, rêyên tekoşînê cuda ne. Divê ku mirov armancên nêzêk û yên dûr tevlî hev neke.

Wek; berî 12 ê îlonê, gava ku hin kesan digot; "Perwerdeya bi zimanê zikmakî", ji wan re digotin ; "reformîst". Dema ku digot;"Bi zimanê kurdî radyo, tv. û hwd." dîsa ji wan re digotin, "Reformîst". Gava ku, "di parlamentoyê de têkoşîn" bi hata rojevê, tew qiyamet ji bo wê radikirin.

Mirov di karê ji bo wê, hilbijartinên di 1979 an de, yên ji bo Senatoyê, ku bi hevkariya Şoreşgerên Demokrat û TSÎP ê li Mêrdinê, li Sêrtê û li Wanê berendamên senatoyê hatin nîşandan, bîne ber çavên xwe.

Di wê pêvajoyê de jî, gelek kes li dijî vê hilbijartinê derdiketin û ew hilbijartin protesto kirin. Û diçûn li dijî kesên ku gund bi gund, bajar bi bajar, ji bo hilbijartinê dixebitin disekirinîn û digotin; "Ev kar karekî reformîstiyê û parlamento mala burjuwazî ye, divê mirov bi karnîne."

Piştî deh salan, ew kesên ku bi êlek mezin û bi rexneyên giran li jî wî karî dixebitîn, ji nûh ve dest avêtin vî karî û ev têkoşîn bi rengekî hîn xerab, wek hevkariya HEP û SHP ê bi kar anîn.

Bi rastî jî, ew kesên ku vî şeklê têkoşînê diparastin, ne neheq bûn û tesbîta wan jî tesbîtek rast bû. Ji bo tekoşîna demokratîk û netewî, daxwazên rojne bûn. Armanc û startejiyên dûr û dirêj tiştekî din bûn. Tevî ku pir rêxistin û partiyên Kurd li dij derketin, tevî pest û astengên dewletê jî, encamek pir baş hate bi dest xistin. Li Mêrdin, hivdeh (17) hezar deng hat sitendin. Li Sêrtê û li Wanê jî, nêzî vê encamê deng hat stendin. Di wê rojê de, ev ne tiştekî piçûk bû!

Di encamê de, dengên ku hatin standin ji xaneya TSÎP re hat nivîsandin, lê her kesî dizanibû ku ev bêz, hêza Şoreşgerên Demokrat, hêza gelên Kurdistanê bû. Di dîroka Komara Tirkî de, pirsa herî mezin ji bo Kurdan, beşdarnebûna bi nasnameya xwe li hilbajartinan e. Her gav ku hilbijartin çêbûne bi partiyên burjuwazî re hevkarî hatiye kirin. Beşdarbûna hilbjartinên 24 ê Çiriya Paşîna 1995 an ya bi navê HADEP ê, di vî warî de şoreşek e. Kurdan cara yekem dizanibûn dengê xwe ji bona xwe û ji bo berjewendiyên gelê xwe bi kar bînin. Ew gava HADEP ê, ne wek gava HEP ê ya bi SHP ê re hevkarîkirin bû. Ji hevkariya HEP û SHP ê, xelkê Kurd ne dilxweş bû. Gava ku xelkê dengê xwe dida, destê xwe didan ser wijdanê xwe û difikirîn digotin; "Gelo ev deng, wê nebe gule û li me venegere? Dîsa jî teva kêmanî û şaşiyên xwe, xelk li vê hevkariyê jî xwedî derketin.

Di encamê de, wek mirov difikirî derket. SHP bû îktîdar û li hemberî Kurdan şerê qirêj berdewamkir. Gava ewil Şirnex şewitandin, dan ber tanq û topan. Baş bû, parlamenterên me helwestek di ciyê xwe de girtin û ji SHP ê veqetiyan.Mirov dikare li ser vê pêvajoyê dûr û dirêj rawestê. Lê mesele mersela şeklê têkoşînê û şert û şirutê welat e. Divê mirov di têkoşîna netewî ya demokratîk de ceh û genim, nîsk û nok û ka û kapekê tevlî hev neke. Tiştên ku me li ser hilbijartinê û parlamento anîn ziman, merev dikare ji bona warên têkoşînê yên din jî, bifikire û bîneziman. Pêwistiya Kurdan her gav wê ji daxwaz û armancên rojane hebe.

ARAŞTIRMA

KÜRT TARİHİNDEN BİR YAPRAK (1)

Tanıklarıyla 'Doğu' mitingleri

Cengiz DEMİR

Kürt halkının tarihi başkaldırılarla dolu. Başkaldırı kategorisinde sayılmasa bile, '67 mitingleri' buna denk bir etkide bulunmuştur. Bu araştırmada, Kürt tarihinde önemli bir yer tutan ,1967 yılı boyunca çoğu TİP'li ve Türkiye-KDP'li olan sosyalist/yurtsever Kürt gençlerinin düzenlediği Silvan, Diyarbakır, Siverek, Batman, Tunceli, Ağrı ve Ankara mitinglerini -önesini, gelişimini ve sonrasını- tanıkların ağzından aktarmaya çalışacağız.

Bu mitingleri kimlerin düzenlediğini, hangi ihtiyaçlardan doğduğunu, amaçlarının ne olduğunu; üzerinde çokça tartışıldığı gibi, Türk ve Kürt solunun ayrışmasına neden olup olmadığını, sözkonusu mitinglerin o zamanki siyasal süreç üzerinde ne gibi etkilerde bulunduğunu ve mitingler sonrası siyasal sürecin ne yönde geliştiğini, bizzat o süreci yaşayan ve mitinglerde bizzat konuşanlardan aktarmaya özen gösterdik.

Mehdi Zana, İbrahim Güçlü, Kemal Burkay, Ali Beyköylü, Yılmaz Çamlıbel, Tarık Ziya Ekinci, Ahmet Zeki Okçuoğlu ve Feqi Hüseyin Sağnıç gazetemize o günleri ve ünlü 'Doğu mitingleri'ni anlattı. Araştırmamız kapsamında, yukarda sözü edilen canlı tanıklar dışında, başka isimlerle de karşılaşabileceksiniz.

Mitingler öncesi Kürtler

'67 mitingleri'yle sonuçlanan süreç, 27 Mayıs 1960 askeri darbesinden sonra 1 Haziran 1960'ta Kürdistan'ın değişik yerleşim birimlerinden toplam 485 ağa, şex, aşiret reisi ve tanınmış şahsiyetin tutuklanmasıyla başladı. Tutuklananların tümü Sivas'ta bir kampta hapsedildi. Yaklaşık altı ay bu kampta kaldıktan sonra, 55 kişi dışındakiler serbest bırakıldı. 18 Aralık 1960'ta çıkartılan "105. sürgün kararnamesi" ile aralarında Faik Bucak, Abdurrezak Ensarioğlu, Şex Ali Fırat, Zeynel Abidin İnal, Cemil Küfrevi, Kudbettin Septioğlu, Kazım Yıldırım ve Kinyas Kartal'ın bulunduğu 55 kişi Antalya, Burdur, İzmir, Muğla, Afyon, Isparta, Manisa, Çorum ve Denizli'ye sürgün edildi.

Sürgüne gönderilenler, sürgün mekanlarında 2.5 yıl kaldılar.

Faik Bucak ve Kinyas Kartal, sürgündeyken devletin sürgün kararnamesini eleştiren bir broşür yayınladılar. Broşürde şu cümleler göze çarpıyordu:

"2,5 yıldır ne dilimiz ne yüreğimiz rahattır... Bazılarımızın çocukları öldü; gidip onları göremedi. Bazılarımızın kardeşleri öldü; gidip onların başlarına oturamadı. Ailelerimiz derbeder, perişan oldu.

Yaralı insanlarımız, kanayan yaralarıyla yeni doğan çocuklarına şöyle sesleniyordu: 'Surgun, ciwarkırın, penaberi...'

Baştan da anlaşılacağı gibi biz hissî konuşuyoruz. Bu sorunun sebeplerini aşağıda sıralayacağız.

Acaba bu 55 kişinin sürülmesinin asıl sebebi Kürt olmaları mıdır? Biz doğru olan bir şeyi daha dile getirelim: Biz sürgüne gönderilen 55 kişi, toprak ağası değiliz. Çoğumuz sürgünde yaşayabilmek için amelelik yapıyoruz, yarı aç ve açıkta yaşıyoruz. Acaba toprak ağalığı bu mu? Aramızda altı kişinin toprağı var ve onlar herkesin hayal ettiği gibi geniş değildir. Biz toprak reformundan yanayız, bunu defalarca dile getirdik. Bu reformlar bütün ülkede araya bir eşitsizlik konulmadan anayasaya ve ülke koşullarına uygun bir tarzda yapılmalıdır." (1)

Sürgünlerin durumu buyken; 27 Mayıs askeri darbesi ile Kürt halkına karşı girişilen sürgün ve tutuklamalardan sonra çıkartılan aftan, Milli Birlik Kurulu'nun (MBK) aldığı karar gereğince, tutuklanmış olan 49 Kürt yurtseveri ("49'lar") yararlanamadı. Askeri cuntanın Kürt politikası, yine asimilasyon ve inkara yönelikti; aftan sonraki süreçte bu politika daha da yoğunlaştırıldı. Kürt ve Ermeni köylerle kasabaların adları değiştirildi. "Bizim ulusal kültürümüze, ahlak kaidelerimize, örf ve adetlerimize uzak olan isimler değiştirilecektir" denilerek, bunu sağlamaya yönelik '1587 sayılı kanun' çıkartıldı. Devlet yetkilileri Kürt çocuklarını daha küçük yaştan itibaren asimile etmek için bölgede 70 'Yatılı bölge okulu' açtı. Bu okulların 60'a yakını Kürdistan'da, 10 tanesi de Kürtler'in yoğun olarak yaşadığı Anadolu illerinde açıldı. Dönemin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in, M. Şerif Fırat'ın 'Varto Tarihi' adlı kitabına yazdığı önsözdeki ifadeleri, devletin Kürtlere olan bakışını çok açık ve net bir şekilde ortaya koyuyordu. "Sana Kürt diyenin yüzüne tükür" diye yazıyordu C. Gürsel.

Tüm bunlara rağmen Kürtler, 1961 Anayasası'yla biraz nefes almaya başlamıştı. Kürt aydın ve öğrencileri, 61 Anayasası'nın sunduğu nispi demokratik ortamdan istifade ederek Kürtçe ve Türkçe Deng, Dicle-Fırat ve Yeni Akış gibi dergi ve gazeteler çıkarmaya başladı. Fakat bu da çok uzun sürmedi: dönemin İçişleri Bakanı Hıfzı Oğuz Bekata'nın emriyle 4 Haziran 1963'te Kürt yurtsever, aydın ve öğrencilerine yönelik büyük bir operasyon başlatıldı. İstanbul siyasi polisi aynı anda ve aynı saatte avukat Ziya Şerefhanoğlu, Musa Anter, Doğan Kılıç Şıhhasenanlı, Sait Elçi, Medet Serhat, Edip Karahan, Enver Aytekin ve Ali Anagür'ü tutukladı. Toplam 23 kişinin tutuklandığı bu operasyonun mağdurları, Kürdistan tarihinde "23'ler" olarak anılmaktadır.

Mustafa Barzani'nin Sovyetler'den dönmesiyle birlikte, Güney Kürdistan'da tekrar başlayan silahlı mücadele Türkiye'de yaşayan Kürtleri, özellikle aydın Kürtleri etkiliyordu. Bu etkilenmenin sonucu olarak Kürt gençleri, Faik Bucak ve Sait Elçi'nin önderliğinde 11 Ağustos 1965'te T-KDP'yi (Türkiye Kürdistanı Demokrat Partisi) kurdular. Faik Buak'ın Genel Sekreter olduğu TKDP, Türkiye Kürdistanı'nda Ağrı ayaklanmasını başlatan Xoybûn'dan sonra kurulan ilk partidir. Partinin kurucusu Faik Bucak'ın kısa bir süre sonra öldürülmesiyle, Genel Sekreterliği Sait Elçi üstlendi. 1965 seçimlerinde TKDP Kürdistan'da ve Kürtlerin yoğun olduğu bölgelerde Kürt adayların seçime bağımsız olarak seçime girmelerini istiyordu. Parti, bazı yerleşim birimlerinde de TİP'i destekliyordu. TKDP'nin Genel Sekreteri Sait Elçi'nin Siverek'te düzenlediği seçim mitingindeki konuşması da bu yöndeydi. Elçi şöyle diyordu:

"Ben hiç bir partinin üyesi değilim. Ben hiç partinin dostu ve düşmanı değilim. Siz ki bazı partilere üyesiniz; benim sizden ricam şudur ki, partilerin darlığında ve sofiliğinde kalmayın. Siz hangi partiye üye olursanız olun, ülkemizin çıkarları ortaya çıktığı zaman derdinizi, isteminizi açıkça söyleyin. Eğer ki partiniz derdinize ortak olmazsa, derdinize çare bulmazsa, sahip çıkmazsa, erkekçe istifa etmesini de bilin. Hangi parti olursa olsun ona hürmetimiz vardır. Onlar demokrasinin organlarıdır. Fakat bizim sorunlarımızla ilgilenmiyorlar. Sadece bizim oylarımızla ilgileniyor, bizim oylarımız için kapımıza geliyorlarsa, hangi parti olura olsun, hatta sizin partiniz de olsa, kovun! Mert olun ve şahsiyetinize sahip çıkın." (2)

1966'da bir grup Kürt öğrencisi, "bağımsız, illegal bir Kürt hareketi ihtiyacı"nı tartışmaya başladı. Bu tartışmaların sonunda böyle bir örgüte ihtiyaç olduğuna dair prensipte anlaşmaya vardılar. Ulusalcı, ilerici ve kurtuluşçu bir hareket kurma kararı alan bu 7 Kürt gencinin ellerinde kendilerini ifade edebilecek ne bir program, ne de bir tüzük vardı. Bu gençler kitaplardan ve ulusal kurtuluş mücadelesi vermiş diğer ülkelerin materyal ve kaynaklarından yaralanmaya başladılar.

Çalışmaları 1967 yılının başına kadar sürdü. Çalışmaların sonunda, aralarında Hikmet Buluttekin'in de bulunduğu 7 Kürt genci KAK'ı (Koma Azadiya Kürdistan) Ankara'da kurdu. (3)

'Ötüken' ve 'Milli Yol'da hakaret yağmuru

Mitinglerden önce Kürtler'in ulusal uyanışını hazmedemeyen; bu uyanıştan ürken, korkan ırkçı kesimler Kürt halkına karşı alçaltıcı, zorlayıcı , küçültücü beyanlarla saldırıya geçtiler. Bu saldırı Kürt halk kitlelerinde, özellikle de Kürt aydınlarında çok büyük tepkiler yaratıyordu.

'Ötüken' dergisinde Nihal Adsız imzasıyla yayınlanan bir yazıda şöyle deniliyordu: "Türk milletinin başını belaya sokmadan kendileri de yokolup gitsinler. Nereye mi? Gözleri nereyi görür, gönülleri nereyi çekerse oraya gitsinler. İran'a ve Pakistan'a, Hindistan'a, Barzani'ye gitsinler. Birleşmiş Milletler'e başvurup, Avrupa'da yurtluk istesinler. Türk ırkının aşırı sabırlı olduğunu, fakat ayranı kabardığı zaman önünde durulamadığını, ırkdaşları Ermenilere sorsunlar; akılları başlarına gelsin..." (4)

'Milli Yol' dergisinde yayınlanan bir yazıda ise Hakkari bölgesinde yaşayan Kürtler'in içine Orta Asya'daki Kırgızlar'ın getirilerek yerleştirilmesi savunuluyordu. Yazıda özetle şöye deniliyordu: "Jandarmalar, ordu birlikleri boşuna taban tepip dururlar ve hiç bir şey değişmez. Oraları iyi bilenler, bu hali çaresiz sayarlar. İklim şartı, dağların durumu, yol durumu vs. bu günkü hali mukadder kılıyor derler. O topraklar harita üzerinde bizimdir. Hakkatte değildir. Oralarda yalnız devlet nizamları değil, Türklük de iğretidir. Daha doğrusu yok gibidir. O çorak, sarp, dağlık yerler yalnız devletin parasını yer, o kadar. Ve boşuna yer. Onlardan devlete ne sevgi, ne saygı, ne destek, ne de kuvvet gelir. Halbuki bu durumun bir çaresi vardır. Keskin kılıç gibi müessir, Kristof Kolomb'un yumurtası kadar açık bir çare: Oraya Kazak, Kırgız göçmenlerini ilahları ile olduğu gibi yerleştirmek..." (5)

Mitingler mayalanıyor

Ötüken ve Milli Yol dergilerinde yayınlanan bu yazılar bir çok çevrede tepkiler uyandırdı, yazıları protesto eden bildiriler yayınlandı.

Ağrı, Batman, Elazığ, Siverek, Cizre, Diyarbakır, Hakkari, Kâhta, Mardin, Muş, Tunceli, Kani Reşê ve Erzurum Yüksek Öğrenim Öğrenci Dernekleri ile Bingöl Kültür Derneği, Urfa ve Erzurum'daki Öğrenciler Pansiyonu, Bitlis, Hınıs ve Varto'nun Tanıtma ve İleri Götürme Dernekleri ve Van Öğrenci Yardımlaşma Derneği, protesto bildirileri yayınladı. 19 Kürt yüksek öğrenim gençliği kuruluşu ile mahalli derneklerin imzasını taşıyan bildiri KAK (Koma Azadiya Kürdistan) taraftarlarınca kaleme alınmıştı ve "Kim kimi kovuyor ? Hodri Meydan" sloganını dile getiriyordu.

Ötüken dergisine yanıt veren bildirinin bir bölümünde şöyle deniliyordu: "Kim kimi yok ediyor? Kim kimin başını belaya sokuyor? Ve kim kimi kovuyor? Tarihin en eski çağlarından beri bu topraklar üzerinde asıl yaşayanları bu topraklardan kovacak ne olmuş, ne de olacaktır... Asıl kovulacaklar halkları birbirine düşürmek emelinde olan hayalperestlerdir..." (6)

Milli Yol dergisinde yayınlanan yazıya yanıt veren bir başka bildiride ise şu cümleler yer alıyordu: "Bilinmelidir ki Hakkari ne bir tımarhane, ne bir hapishane, ne de bir ıslahhanedir. Türkiye için İstanbul ne ise, Hakkari de odur. Islah edilecekler burada yaşayan vatandaşlardan ziyade, bu sapık ideolojiyi savunanlardır..." (7)

Ötüken ve Milli Yol dergilerinin bu yazıları, Kürt halkı için adeta bir kıvılcım oldu; halk ayağa kalkıp silkindi. KAK, bu tepkileri bilince çıkarmakta çok büyük bir rol oynadı.

Artık 67 mitingleri ya da bilinen adıyla 'Doğu mitingleri' için zaman gelip çatmıştı.

(SÜRECEK)

Niyet başka *tünel* bahane

Osman AYTAR

Barışın sonu mu? Bir tünelin açılışını izleyen olaylar dizisi, acaba bir başka "tünel"in, barış tünelinin kapatılması anlamına mı geliyordu?

Hem müslümanlar hem de yahudiler için kutsal sayılan Kudüs'te bir ucu Filistinlilerin çoğunlukta oldukları doğu kesiminden de geçen tarihi bir tünelin İsrail yönetimi tarafından açılmasıyla, özellikle 25 Eylül 1995 günü başlayan gösterilerin aldıkları seyir, akla hemen bu ve benzeri soruları getiriyordu. Kimi gözlemcilere göre, son gelişme İntifada'dan sonra meydana gelen en kapsamlı olanıdır ve yine onlarca insanın ölümüne, yüzlercesinin yaralanmasına yol açtı. Olaylar, barış sürecinin ilerletilmesini isteyenlerde üzüntü ve tedirginlik, karşıt kesimlerde de seyinç yarattı.

Her ne kadar ABD'nin bir çok defa ön ayak olduğu gibi, Netanyahu ve Arafat Washington'da bir araya gelip görüşmeleri sürdürme kararı aldılarsa da durum halen bütün hassasiyetini koruyor. Çünkü sorunlar, tüneli çok çok aşıyor.

Güney Kürdistan'daki son gelişmelerin, özellikle Irak yönetimi -Arap devletleri- Körfez savaşının müttefik güçleri üçgeninde yarattığı kimi denge değişikliklerinin İsrail-Filistin barışına yansıyabilecek olası kimi sonuçları ve bunlara ilişkin tahminleri, komplo teorilerini bir yana bırakarak değerlendirmenin önemini şimdilik burada belirtmekle yetinerek, İsrail ve Filistin toplumlarında her an çatışma potansiyeli taşıyan bazı temel sorunlara değinmek istiyorum.

Nedir bu sorunlar?

Öncelikle belirtilmesi gereken canalıcı bir nokta var ve o da, barış takviminin kararlaştırılan biçimde gitmesi şöyle dursun, Netanyahu hükümetinin tutumuyla fiilen dondurulmuş olmasıdır. Bu da ister istemez toplumlardaki gerginliklerin, en ufak bahanelerle çatışmaya dönüşmesine neden oluyor. Konunun daha iyi anlaşılması için biraz gerilere gitmekte yarar var.

Bilindiği gibi, daha barış sürecinin başında her iki toplumda da bir yığın sorun vardı. Yıllarca birbirlerine karşı kıyasıya mücadele edenler, gizli yürütülen uzun ve sabır isteyen görüşmelerden sonra varılan barış anlaşmasına imza koyduklarında, alkış ve övgüler yanında tarafları ihanet ve teslimiyetle suçlayanlar da az değildi. İşin ilginç tarafı, yıllarca kendi insanlarını karşıt tarafa düşmanlık temelinde yönlendirmiş olanlar biraraya gelip el sıkışırlarken, bunların politikalarının yön verdiği belli bazı kesimler kendi "türküler"ini okumayı sürdürüyorlardı. "Filistin'i sattı", "İsrail'i böldü", "teröristlere teslim oldu", "emperyalizme teslim olundu" türünden binbir türlü tepkiler birbirini izledi.

Farklı amaç ve gelişmeler sonucunda da olsa, benimsenen barışçıl yol gerçekçiydi. Fakat kolay da değildi, ekilen kin ve nefret tohumlarını kısa vadede ortadan kaldırmak. Yıllarca Filistinlilere karşı yürütülen savaşın ateşli savunucusu ve uygulayıcılarından olan İzak Rabin'in katledilmesine mal olan barış süreci, o dönem muhalefet partileri tarafından oldukça istismar edildi. İzak Rabin ve partisi bazı kesimlerce hain ilan edildi. Filistin ulusal hareketinde de Arafat önderliğinde gelişen yeni sürece en sert tepkiler gösterenler oldu. Özellikle Hamas'ın tutumu ve yarattığı sorunlar biliniyor.

Daha 'Tünel' öncesinde işler yavaşlatılmıştı. Anlaşmaya uyulmuyordu. Çeşitli bahanelerle sık sık Batı Şeria ve Gazze'ye giriş ve çıkışlar yasaklanıyordu. Geri çekilme bir türlü gerçekleşmiyordu. Siyasi tutuklular serbest bırakılmıyordu. Gelişmeler, barış istemeyenlere yarıyordu.

Netanyahu'nun da aralarında bulunduğu kesimler, barış sürecine karşı geliştirdikleri tutumla seçimlere gittiler ve Netanyahu barış karşıtı bağnaz partilerin de desteğiyle iktidara geldi. Bu gelişme, barış yanlısı kesimlerde tedirginlik yarattı. Barış ve güvenliğin yeniden sağlanmasına vurgu yapan ve görüşmelerin ondan sonra sürebileceğini belirten Netanyahu'nun sonunda Yaser Arafat ile görüşmeyi kabul etmesi ve yapılan anlaşmalara bağlı olduklarını ilan etmesi belli bir rahatlık yarattıysa da bu uzun sürmedi.

İşler yavaşlatılmıştı. Anlaşmaların gereklerine uyulmuyordu. Çeşitli bahanelerle sık sık Batı Şeria ve Gazze'ye giriş ve çıkışlar yasaklanıyordu. Söz verilen bazı yerleşim birimlerinden geri çekilme bir türlü gerçekleşmiyordu. Siyasi tutuklular serbest bırakılmıyordu. İsrailliler göre de, Filistin yönetimi söz verdiği halde, İsrail yönetiminin "terörist" ilan ettiği insanları "adalet"e teslim etmiyordu ve ellerindeki silahların numaralarını vermiyordu.

Bütün bu ve benzeri gelişmeler barış istemeyenlere yarıyordu.

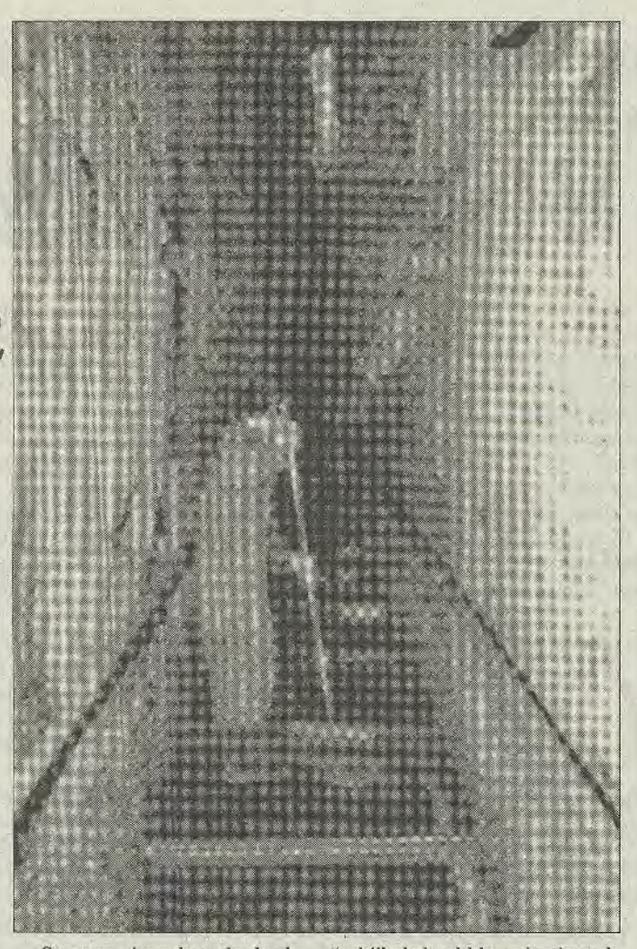

Sorunun Arap kanadında da tazyik ve kışkırtmalar vardı. Belli bazı Arap devletlerinin müdahaleleri sonucunda Filistinliler kendi aralarında bölünmüşlerdi. İlk zamanlar belki FKÖ'ya alternatif olabilir diye İsrail yönetiminin gözyumduğu Hamas bu defa İsrail ile her türlü uzlaşmaya karış çıkarak belli bir süre barış sürecinin sendelenmesine neden oldu. Buna bölge ve bölge dışı devletlerinin olası çıkar ve gelişmelerdeki rolleri de eklenince, sorunlar yumağı daha da büyüyordu.

İşte böylesi bir ortamda tünel açılınca ortalık birden kan gölüne döndü. Savaştan çıkarı olanlara bir kez daha gün doğmuş oldu. Tünel bahaneydi, çünkü tüm uyarılara rağmen tüneli açmaya karar verenlerin niyetleri başkaydı ve bu, uzun bir süredir biriken sorunları patlama noktasına götüren bir vesile oldu.

Bütün bunlar, tüm çabalara rağmen İsrail halkının büyük bir çoğunluğunun barış süreci konusunda ikna olmadığı veya ikna edilemediğini, Filistinlilerin de özünde özgür ve demokratik bir ortamı istemeyen kimi Arap devletlerinin etkileri dahil bazı "eski" alışkanlıklarından kurtulmadıklarını gösteriyor.

Peki gelinen aşamadan daha da geriye adım atılabilir mi, ya da daha da ötesi barış süreci dumura uğrayabilir mi? Özellikle son gelişmeler ve barış karşıtı tutumlar böylesi adımların atılabileceğine ve giderek bunun süreci baltalamaya kadar götürebileceğine, en azından böylesi bir potansiyelin varlığına işaret ediyor. Ama böylesi bir gidişatın faturasının da ağır olabileceği bir sır olmasa gerek.

Bu nedenle tarafların eşit koşullarda atacakları adımlar, barış sürecinden yana kesimlerin belirttikleri gibi en gerçekçi yoldur. Bunu için de öncelikle varılan anlaşmanın gerekleri yerine getirilmeli ki, barış süreci ilerleyebilsin. Çünkü bu kısa sürede görüldü ki Filistin'in kurulması, İsrail'in yok olması demek değil. Ya da İsrail'in varlığı her zaman Filistin'e tehlikeli olmayabilir. Her iki ülke halkları kendi toprakları üzerinde özgür yaşayabilirler. Bu yolun sayısız zorlukları da var, ama geçmiş tekrar edilmek istenmiyorsa özgürlük ve barışa giden başka bir yol da yok.

Palme cinayeti aydınlanıyor (mu?)

Rojda ÇELİKEL

CIA, SAPO, MİT, İRAN, PKK, 33 yaşındaki adam, KGB, Christer Peterson ve en son eski Güney Afrika gizli servisi...

İsveç Başbakanı Olof Palme'yi şimdiye kadar öldürenlerin listesi bu!.. Palme, 1986'da sinemadan çıktıktan birkaç dakika sonra cadde ortasında vurularak öldürüldü. Genel bir kural vardır; "Bir devlet adamı öldürüldüğünde, eğer katili bulunmazsa, mutlaka bir istihbarat örgütü yapmıştır."

Palme cinayetinin ardından 12 yıla yakın bir zaman geçmiş ve elle tutulur bir ipucu bulunması bir yana; İsveç polisi ne yapacağını şaşırmış bir durumda. Olaydan hemen sonra Kürtler hedef alınmış ve cinayette "PKK izi" aranmaya başlanmıştı. Tabii Serxwebûn gazetesinde "Palme'nin katili olan aramızdaki MİT ajanını yakaladık" şeklindeki başlıkların kullanılması, fiyaskoyla sonuçlanan "PKK izi"ni ortaya atan ve daha sonra rezil olmuş bir şekilde istifa etmeye zorlanan başkomiser Hans Holmer'in işini kolaylaştırmıştı. İsveç'teki Kürtlerin tüm uğraşlarına rağmen Holmer Kürtlerden özür dilemedi. Kendisinin hala Kürtlere bir özür borcu var...

Ulusal ve uluslararası kamuoyu nezdinde küçük ve çaresiz duruma düşmüş olan İsveç polisi, 3 yıl sonra, 1989'da suç listesi kabarık olan bir alkoliğe; Christer Peterson'a yöneldi. Olof Palme öldürülürken yanında bulunan eşi Lisbet katili arkadan 1-2 metre uzaklıktan görmüştü. En azından gördüğünü iddia ediyor. Lisbet Palme'nin başka bir iddiası da, kaba bir fiziğe sahip olan katilin Peterson'a çok benzemesi. Nitekim, daha sonraları yönlendirilmiş olduğu ortaya çıkan yüzleştirmede, Lisbet Palme, Peterson'un Palme'nin katili olduğunu söyledi. Ama cinayet silahının ortalıkta gözükmemesi ve motif sorununun çözülememesinden dolayı, Peterson serbest bırakıldı ve kendisine onbinlerce tazminat ödendi.

Cinayeti yakından gören tek şahit ve cinayetin çözülmesinde anahtar olan Lisbet Palme'nin katil olarak gösterdiği insanın serbest bırakılması, polisin işini imkansızlaştırmış durumda. Silah bulunamıyor ve olay şahidinin güvenirliği yok. Bir tek umut kalıyor; o da katilin kendi iradesiyle ortaya çıkıp herşeyi itiraf etmesi. Katil -eğer hala yaşıyorsa- bunu yapar mı, yapmaz mı bilinmez ama katil olduğu iddia edilen yeni biri ortaya çıktı.

Güney Afrika polisinin suikast timinin liderliğini yapmış olan biri, Güney Afrika gizli servisinin Palme cinayetini işlediğine dair kendisinde delil bulunduğunu iddia ediyor. Altı cinayet ve bir sürü başka suçtan hüküm giymiş olan De Kock, cinayetin Craig Williamson ismindeki bir Güney Afrika ajanının yardımıyla yapıldığını söylüyor.

Olof Palme, 1986'da sinemadan çıktıktan birkaç dakika sonra cadde ortasında vurularak öldürüldü. Genel bir kural vardır; "Bir devlet adamı öldürüldüğünde, eğer katili bulunmazsa, mutlaka bir istihbarat örgütü yapmıştır."

Williamson, bir İngiliz gazetesinin kendisini ortaya çıkarmasına kadar, Cenevre'de bulunan ve Güney Afrika ırkçı rejimine karşı para toplayan bir fon acentasında, Başkan Yardımcısı gibi kilit bir noktada yer alıyordu. Kimliği ortaya çıkıktan sonra, Güney Afrika'ya geri dönüp gizli serviste subay olarak çalıştı. İngiliz kamuoyu, onu 1982'de ANC Londra bürosuna yapılan bombalama eylemini planlayan kişi olarak tanıyor.

Craig Williamson'un İsveç ilişkileri de mevcut. 1983'te Pan Afrika Kongresi'nin Londra bürosunu soymak suçundan yargılanan İsveçli Bertil Wedin, emri Craig Williamson'dan aldığını söyledi. Uluslararası dayanışmanın en güzel örneğini gösteren ve ANC'ye büyük maddi yardım yapan Olof Palme, İsveçli aşırı sağcı kesimler tarafından hain ve KGB ajanı ilan edilmişti. Polis tarafından ciddiye alınmayan ve aşırı sağcı/polis işbirliğini hedefleyen olgular ve son Güney Afrika gizli servisi ile ilgili iddialar arasında bir bağ kurmak mümkün. İsveç aşırı sağcı ve nazist kesimlerin Güney Afrika'da eğitim gördükleri, sistematik ve kurumsal ilişkilerin bulunduğu İsveç basınında defalarca işlendi.

Olof Palme'nin öldürüldüğü gece, evinin etrafında, yol güzergahında ve olay noktasının çevresinde telsizli insanların bulunduğu, görgü tanıkları tarafından ifade ediliyor.

Bütün bu olgular Olof Palme'nin Güney Afrika gizli servisi ve İsveç aşırı sağcı işbirliğiyle öldürüldüğünün göstergesi mi acaba?

KISA... KISA... KISA... KISA...

Ermenistan seçim sonuçları açıklandı

Ermenistan merkezi seçim komisyonu, yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin kesin rakamlarını açıkladı. Bunlara göre; Leven Ter-Petrosyan oyların % 51.75'ini alarak seçimi kazandı. İkinci durumdaki Vazgen Manukyan % 41,29'luk bir oy aldı. Manukyan'ın destekçileri, Ter-Petrosyan'a ait rakamların şişirilmiş ve hileli olduğunu ileri sürerek, geçici seçim sonuçlarını protesto etmişlerdi. **(Ermenistan)**

NATO, Baltık ülkelerine hazır değil

ABD savunma bakanı William Perry, Baltık ülkeleri Letonya, Estonya ve Litvanya'nın NATO üyeliğine "hazır olmadıklarını" söylediler. Perry, NATO savunma bakanlarının Bosna, NATO'nun genişletilmesi ve Rusya ile ilgili iki günlük toplantısından sonra, Rusya'nın konu ile ilgili kaygı ve itirazlarından dolayı, Baltık ülkelerinin en azından gelecek yıl NATO üyeliğine alınmayacaklarını söyledi. **(Washington)**

'Aş için petrol' tekrar gündemde

Birleşmiş Milletler Irak'ın 'aş için petrol' satışına izin vermeye hazırlanıyor. BM İnsani İşler Genel Sekreter Yardımcısı Yasushi Akashi, BM Genel Sekreteri Butros Gali'nin Irak'ın 1,3 milyar Paund değerindeki petrol satışını "bir kaç hafta içinde" başlatmaya hazır olduğunu söyledi. **(New York)**

Kolomb'tan önce de beyazlar gitmiş

Washington yakınlarındaki Colombia nehrinin kıyılarında bulunan bir iskelet, Christopher Colombus'tan binlerce yıl öncesinde beyazların Amerika'da yaşadıklarını akla getiriyor. Yapılan tahliller, iskeletin 9300 yaşında olduğunu gösteriyor. İskeleti inceleyen antropologlar, onun bir Kafkas olduğunu söylüyorlar. **(Washington)**

Savaş suçluları yeniden gündemde

DÜNYA HABERLERİ SERVİSİ- Uluslararası Savaş Suçluları Mahkemesi'nin Bosna-Hersek'teki iç savaşta soykırım suçlularını yargılaması, Güney Afrika'da ırkçı/beyaz yönetimler dönemindeki bombalama ve öldürme olaylarının sorumlularının tek tek uzun listeler verilerek açıklanması, El Salvador'da yıllarca süren iç savaşta kontr-gerilla yöneticilerinin suçlarıyla ilgili tartışmaları yeniden yoğunlaştırdı.

El Salvador'da gerillaların hükümet kuvvetleriyle anlaşması ve gerilla gücü FMLN'nin legal siyasi harekete dönüşmesi sonrasında iç savaş sırasındaki katliamcı, işkenceci polis şefi, subay ve sivil istihbarat örgütü yetkililerine karşı bir kampanya başlatılmış, ancak kampanya FMLN'nin seçimleri kaybetmesiyle birlikte başarısız kalmıştı. Şimdi yeni seçim döneminde FMLN uluslararası düzeydeki içsavaş suçlularına yönelik kampanyaları El Salvador'daki iç savaş suçlularına karşı kampanya ile birleştirmek istiyor.

FMLN yetkilisi "barış sürecinin başarıya ulaşmasıyla birlikte, bir çok eski polisin ve generalin erken emeklilikle görevlerinden ayrıldıklarını ancak uzun bir tarihsel süreçte militaristleşen mekanizmanın kırılmasının zor olduğunu" söylüyor.

FMLN liderlerinden Ruben Zamara "tüm bunlara rağmen insan haklarına düşman, politik düşüncelerinden dolayı insanları katleden bu savaş suçlularının affedilmelerine karşı olduğunu" da belirtiyor.

NURNBERG'DEN LAHEY'E SAVAŞ SUÇLULARI

Savaş suçlularını yargılayan mahkemeler II. Dünya Savaşı'ndan sonra kuruldu. Bu mahkemelerde ilk olarak Alman ve Japon generaller yargılandı. Savaş suçlularının yargılandığı en önemli duruşmalar tarihe "Nurnberg Mahkemeleri" olarak geçti. Ağustos 1945'te SSCB, İngiltere, ABD ve Fransa'nın imzaladığı Londra Antlaşması yargılanma prensiplerini belirleyen ilk uluslararası belgedir. Bu belge yargılanma esaslarını belirlerken üç esasa dayanmıştır:

1- Barışı bozmaya karşı suç: Bu madde, savaş çıkarma, örgütleme ve planlama, harekete geçmeyi içeriyor.

2- Savaş prensiplerine ve hukukuna karşı suçlar: Bu konudaki düzenlemelere birçok ülke imza atmış durumdaydı. Savaş sırasında sivillere, esirlere yönelik davranışları düzenlemeyi amaç edinmişti.

3- İnsanlığa karşı suçlar: Irksal, etnik ve dinsel nedenlerle işlenen suçlara karşı bir madde idi.

Bunların dışında 1949 yılında Cenevre Antlaşması ile düzenlemelere savaş sırasında sivillerin korunması ve cinsel tecavüzle ilgili bir madde daha eklendi.

18 Ekim 1945'deki Nurnberg duruşmalarında yargılanan Almanlar yukarıdaki üç maddeden suçlu bulundular. Mahkemeler başta Tokyo olmak üzere birçok yerde devam etti. Duruşmalar II. Dünya Savaşı sırasında milyonlarca insanın ölümüne yol açan faşizmin yargılanmasına dönüşmüştü adeta.

Nurnberg duruşmalarından sonraki süreçte çağdaş yeni düzenlemeler yapıldı. Kişi hak ve özgürlüklerine yönelik önemli adımlar atıldı. Yeni uluslararası belgelerle haklar güvencesi oluşturuldu. Fakat tüm bunlara rağmen en önemli sorun; uluslararası antlaşmalara imza koyan devletlerin bu antlaşmalara uyma keyfiyetlerinin çoğu zaman bir denetlemeye bağlı tutulmamasıydı. Devletlerarası ilişkilerdeki çıkara dayalı tarz, uluslararası belgelere yaklaşımda çifte standardın öne çıkmasına yol açtı. Örneğin Halepçe gibi büyük bir katliamın sorumlusuna herhangi bir yaptırım uygulanması girişiminde bulunulmadı.

Sırp lider Radovan Karadziç ve onun generali Ratka Miladiç'in Lahey'de uluslararası savaş suçluları mahkemesinde yargılanmaları bitirildi ve suçlu bulundular.

Jenosid, insanlığa karşı savaş suçu, savaş prensiplerine uymama ve cinsel tecavüz suçlarını planladıkları, teşvik ettikleri ve uyguladıkları yönündeki tüm iddialar duruşmalar boyunca tartışıldı ve karara bağlandı. 23 sayfalık iddia metninde Karadziç ve Miladiç'in Bosna'da sivilleri kamplara yerleştirdikleri; bu kamplarda öldürme, tecavüz, işkence ile etnik temizliğin hedeflendiği yazılıyordu. Mahkeme sözcüsü, Karadziç ve Miladiç'in derhal tutuklanmaları gerektiğini ve uluslararası hiçbir belgeye bundan böyle imza atmamaları gerektiğini söyledi. G-7 zirvesi bu doğrultuda bir karar aldı. Belli ki batılı güçler bu defa uluslararası bir karara uyma niyetini taşıyorlardı.

Darısı Ortadoğu'da Kürdistanlılara karşı aynı suçları işleyen Türk, Fars, Arap yönetici ve generallerinin başına..

Lahey'de en son yargılananlar, yukarda "iyi günleri"nde bir ayında görülen Sırp lider Radovan Karadziç ve onun generali Ratka Miladiç idi. Şimdi sırada El Salvador yöneticileri var.

AFGAN ŞERİATÇILARINA EMPERYALİST YEŞİL IŞIK

Talibanlar'ın Afgan halkına çektirdikleri ABD'nin umurunda bile değil.

ABD Talibanlar'ı çabuk benimsedi

DIŞ HABERLER SERVİSİ- Pakistan destekli Taliban'lar Kabil'i ele geçirdikten sonra Afganistan'ın doğu ve kuzeyine doğru ele geçirdiği alanları genişletiyor.

Kabil'in ele geçirilmesiyle birlikte ABD yetkilileri, "Talibanları tanıdığını" açıkladı. ABD "yeni yönetimle ilişki kurmak istediğini, Taliban'ların bölgede süren istikrarsızlığı istikrara dönüştürebileceklerini düşündüklerini" açıkladılar.

Talibanlar'ın son bir ayda Afganistan'daki eski hükümet güçlerine karşı askeri başarılarından sonra Kabil'i ele geçirmeleri, bölgedeki güçler dengesi açısından yeni koşulların oluşmasına da yol açtı.

Orta Asya'da henüz siyasal dengelerin tam oturmadığı Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan, ve Kırgızistan gibi Müslüman ülkelerin bu yeni oluşumdan nasıl etkilenececkeri bölge dengeleri açısından önemli bir soru.

ABD'nin Taliban'larla Pakistan kanalı ile ilişki kurmakta zorlanmadığı bildiriliyor. Bu da ABD emperyalizminin daha ilk günden Afganistan'da insanları kurşuna dizen, kadınlar üzerinde çağdışı yaptırımlar uygulayan bir yönetimi benimsemesiyle ne kadar iki yüzlü olduğunu gösteriyor.

Eski SSCB üyelerinden "Türki" devletlerin daha çok laik bir anlayışa, "yeni yol"a yöneldikleri biliniyor. Rusya'nın Taliban hareketinin İslamcı etkilerini kırmak için bölgeye özel dikkatle eğilmesi, bu cumhuriyetlerin Rusya'ya bağımlı olması sonucunu getirebilir. Bu da TC'nin yıllardır "ekonomik kaynak" ve "yayılma alanı" olarak gördüğü politik yaklaşımlarına yeni bir darbe anlamına gelecektir.

Nasıl bir kadın örgütü?

Kadın sorunu toplumsal bir sorundur, salt ulusal ya da sınıfsal bir sorun değildir. Cinsler arası eşitsizliğin toplum tarafından benimsenmesi ve sistemin devamını sağlayan baskı ve sömürünün egemen cins tarafından sürdürülmesidir. Bu nedenle farklılık ve özgünlük içermektedir.

Zelal DERSİMİ

Kadın tarihteki yenilgisini "analık hukuku"nun çökmesiyle alır ve insiyatifsiz konuma düşer. Anaerkil ilişkiler yerini ataerkil ilişkilere bırakır. Özel mülkiyetin oluşmasıyla beraber hakim olan ataerkil ilişkiler düzeninde, kadın üretimdeki yerini de kaybeder. Üretimden uzaklaştırılan kadın aynı zamanda mülksüzdür. Bu nedenle mülk sahibi erkeğin egemenliğine girer.

Günümüzde de toplumsal yaşam tarzı ve sistemin belirleyicisi erkek cinstir. Yaşadığımız sömürü sisteminde belirleyici olan erkek egemen anlayış olması nedeniyle, kadına ait yaşam tarzını da bu anlayış belirlemektedir. Kadınlar kendi beyinleri ve bedenleri üzerinde belirleyici olabilmeleri için zora dayalı egemenliğin temelini sarsmalıdırlar. Bu amaçla enerjilerimizi pozitif olarak ortaya koyabileceğimiz örgütlerme biçimini oluşturmalıyız.

Ülkemizde çeşitli kadın örgütlenme biçimleri geliştirilmektedir. Bunlar, partilerin ve demokratik kitle örgütlerinin kadın komisyonları, özerk kadın grupları ve bağımsız kadın girişimi denilip bir yerlere bağımlı (sahipli) pasif girişim alanlarıdır. Kadınlar, bu sahiplerinden bağımsız davranmadıkça kadın sorununa sağlıklı çözüm getiremeyeceklerdir.

Nû Roj'un bazı okurlarıyla yaptığımız sohbet ve tartışmalarımızda ortaya çıkan bağımsız kadın örgütlenmesini ürkütücü bulan ve özerk örgütlenmeyi savunan kadın ve erkek arkadaşları sorunun çözümü konusunda samimi bulmuyorum.

Neden bağımsız kadın örgütlenmesi?

* Kadının yaşamın her alanında eşitsiz koşullarda olması; eğitim alanında, politikada, hukuk alanında, aile içi yetiştirme tarzından tutun da üretim alanında yer almasına kadar, eşitsiz koşullarda olmasından;

* Yıllardır bu eşitsiz koşullarda yetişmenin ve aldığı kültürün kadının kendisini rahat ifade edebileceği ortamı yaratma açısından;

* Aynı kaderi paylaşan hemcinsleri tarafından daha net anlaşılabileceği, ruhsal boyutuyla da hissedebileceği ortamda olabilmek amacıyla;

* Kadın sorununu güdükleştiren, tali sorun olarak gören oluşumlardan arındırmak;

* Kadın dünyası açısından gereksiz bölünmelere girmeyip, kadın dayanışma ruhunu yükseltmek;

* Sorunlarımızın ortak olduğu; feodal ve aile baskısına, ulusal ve sınıfsal sorunu yaşıyan, ekonomik bağımsızlığı olmayan, duygularını ve düşüncelerini yaşamayan, sosyal ve kültürel yaşamına kota konulan biz kadınların bu ezilmişliklerimizin sistem destekli erkekler tarafından uygulanıldığının farkında olduğumuz için, bağımsız örgütlenme doğal tercihimizdir.

Kadın sorunu toplumsal bir sorundur, salt ulusal ya da sınıfsal bir sorun değildir. Cinsler arası eşitsizliğin toplum tarafından benimsenmesi ve sistemin devamını sağlayan baskı ve sömürünün egemen cins tarafından sürdürülmesidir. Bu nedenle farklılık ve özgünlük içermektedir.

Varolan bu koşullarda ne sorunu çözmeyecek birlikteliklere (özerk konumlara) ne de kadın dünyası açısından gereksiz bölünmelere girmek istemiyoruz. Çünkü kadınlar hep ezilen cins olarak yaşıyorlar. Bu nedenle bizler sistemin taşaronluğunu yapan erkeklerle değil, aynı dünyayı paylaştığımız, yaşamın her alanındaki ezilmişliğimize karşı duracak, kendi kimliğine sahip çıkacak ezilenlerin bağımsız örgütlenmesi olacaktır.

Bugün Kürt kadın hareketi diye tanımlayabileceğimiz bir olgunun tüm renkleri ve aktivitesiyle var olduğunu söyleyemeyiz.

Kadınların babalarından ve eşlerinden dolayı sınıfsal konumlarını belirlemesi doğru değildir. Erkek hakimiyetinin en baskıcı biçimiyle yaşanılan ülkemizde kadın ulusal konumuyla olduğu gibi cinsel, duygusal, sınıfsal ve düzen içi ekonomik durumuyla da ezilen toplumun yarısıdır. Bu amaçla kadın dayanışma ruhunu gerçekleştirecek bağımsız örgütlenmeyi savunmalıyız.

Özerk örgütlenme grupları, kadını erkeğinden sonra gelen konumuyla insiyatifsiz bırakmaktadır. (Ki bu bir doğal sonuç olur.) Çünkü saydığımız nedenlerden dolayı; bir işin ustasıyla çırağını aynı alanda, en iyi ürünü elde etme sınavına tabi tutmak olur. Erkek egemen dilin, politikanın, kültürün, hakim olduğu bir alanda kadının kendi rengiyle varlığını hissettirmesi için bağımsız örgütlenme olmazsa olmaz koşul olmalıdır.

Bugün Kürt kadın hareketi diye tanımlayabileceğimiz bir olgunun tüm renkleri ve aktivitesiyle var olduğunu söyleyemeyiz. Ama Kürt kadın girişiminin bir parçasıyız. Tüm kadınları kapsayan genişlikte bir hareketin yaratılması hedefimiz olmalıdır. Örgütlenme anlayışımızı erkek egemen ideolojiden, var olan siyasal yapılardan bağımsız olması ilkesiyle oluşturmalıyız. Demokratik ve yığınsal bir oluşumun olması için hiç bir siyasal anlayışın uzantısı durumunda olmamalıdır.

Peki bunları işleyip pratik yaşamın hangi halkasındayız diye sormak istiyorum kendimize. Halimize acıma psikolojisinden kurtulup, yaşama müdahaleci etkinliğimizi sağlıyabilmiş değiliz. Yaşamımızı hiçleştiren alışkanlıklarımızdan kurtulamıyoruz. Herşeyin en iyisini bilen iddialarıyla hakimiyetlerini süren erkekleri başımız üzerindeki yerlerinden indirip yan yana yürümeyi yaşamımıza geçiremiyoruz. Gönüllü köle yaşamına son verecek somut adımlarımızı atmalıyız. Bu anlamıyla yapılan girişimlere duyarlılığımızı hissettirmeliyiz. Suskunluğumuzu bozacak, çoğulcu kadın sesini yaratmalıyız. Tepkimizi pratik mücadele alanlarına kanalize etmeliyiz.

Ben evimin kadınıyım

A. SU

Ben evimin kadınıyım. Çocuklarımın anasıyım. Bütün amacım, çocuklarımın iyi yetişmesi. Topluma faydalı insanlar olmalarıdır. Onlar için canımı seve seve veririm. Gece gündüz demez onlar için çalışırım.

Hele beslenmelerine çok özen gösteririm. Sebzenin, meyvanın tazesi nerede ise oradan alırım. Özene bezene hazırlarım yemeklerini.

Sabah kahvaltılarını hiç ihmal etmem. Okula gidiyorlar ayol. Öyle boş mideyle ya da ıvır zıvırla doldurulmuş bir karınla olur mu hiç? Çocuklar okula gittikten sonra eşimi uyandırırım. İkimiz birlikte yaparız kahvaltımızı. Sonra o giyinir. Onun da her zaman elbiseleri temiz, ütülüdür. Zaten hep söyler, sağolsun hakkını yiyemem. Herkes pantolonlarının ütüsüne gıpta ediyormuş. Jilet gibi yaparım vallahi... Eh insan kocasının giyimine ayrıca özen göstermeli değil mi? Sabahtan akşama kadar bir sürü insanın içinde oluyor. Bazen de geceleri iş toplantıları oluyor. Ama o zaman bana mutlaka haber verir. O zaman onun için üzülürüm. İçim bir türlü rahat etmez. Yatağa yatarım ama kulağım hep kapıda, kilidin içinde dönecek anahtar sesindedir. Bazen; canım işte iş icabı biraz içiyor, ona soda ya da limonsuyu hazırlıyorum iyi geliyor...

"Şekerim ben iş kadınıyım, öyle çocukla, kocayla falan uğraşamam. Ben bu mesleğim için yıllarımı verdim. Eh çok şükür parası da iyi.. Bey de hanım da benim. Ne karışanım var ne de hesap vereceğim kimse... Ya çocuklar geceni gündüzüne kat hep onların biraz rahat etmesi için çabala emek ver, kendin için, kendine ait bir şey yapma kendilerini kurtardılar mı çekip gidecekler hepsi... Bana göre değil böyle yaşam, sen nasıl katlanıyorsun anlamıyorum? Aklın karışmasın ama seni bir on yıl sonra görmek isterdim.. Nasıl da tükenmişlik duygusuyla, pişman olacaksın, böylesine tek düze hep başkaları için yaşadığına" demez mi bana? Kız kurusu ne olacak bu yaşa gelmiş, halâ bir koca bulamamış.. Kim alır onun gibi çirkefi....

Ya Nergiz'in anlattıkları.. Daha dünkü çocuktu, bugün kocaman laflar ediyor. Evlerine giren çıkan da belli değil. Annesi öldükten sonra iyice azıttı... Baba desen kendi derdinde, ağabeyi de onun gibi... Geçen hafta benim büyük kızı çağırdı. Gece mi varmış eğlence mi ne. O da gelsinmiş hep onun yaşıtları varmış. Yok Nergiz dedim. Benim senin işlerine aklım ermiyor. Benim çocukları bulaştırma böyle şeylere, demeye kalmadı. Başladı anlatmaya "Doğaya bak teyzeciğim dedi. Doğa her yıl yeniden canlanıyor. Kışın kuruyan yapraklar toprağa dökülüyor, gübre oluyor, baharda bu gübreyle yağmurla karla beslenen topraktan ağacın köklerinden yaşam dallara donanıyor. Yine yemyeşil yaprakları, rengarenk çiçekler doluyor. Doğa geçmişini tıkamıyor, onu aşıyor. Onun üzerine yeni ve daha güzel daha canlı bir gelecek kuruyor. Ama sen tıkanıp kalıyorsun. Bu yetmiyormuş gibi çocukları da tıkıyorsun. Evimize, eşimize, çocuklarımıza emek verelim ama kendimize de emek verelim, isteklerimize, zevklerimize, mesleğimize... hepsine hepsine... Hayatımızda hepsinin ayrı, özel anlamlı yerleri var. Ama biz bir tekine emek verirsek o bizim hayatımızın tümü olmaz. Yaşamın içinde hepsine hak ettikleri yeri verelim. Ne biz kimseyi sırtımızda taşıyalım, ne de kendimizi taşıtalım. Kendimizi yaşamın için tutalım. Kendi soluğumuzu da katalım yaşama, başka türlüsü de olmaz zaten o zaman yaşam bütün canlılığıyla devam ederken biz dışında kalıveririz. Bunun ne kadar acı oluğunu bilmem anlatmama gerek var mı? Yalnızca evinin kadını olacağına yaşamın içinde, zorluklara, haksızlıklara, insan haklarının ihlallerine karşı mücadele eden cesur, yılmayan, yıkılmayan, geceden, soğuktan korkmayan insanlar olalım" demez mi ?

Şu kıza hem kızıyorum, hem de çok tatlı dilli. Her defasında aklımı karıştırıyor. Ne anlatmak istedi? Hani bazen çok doğru şeyler de söylüyor. Ama yine de kafam karışıyor işte.. Cumartesi Anaları mı neymiş oraya çağırdı bir defasında. Ayol ben nasıl giderim. Sonra mahalleden biri görse rezil olurum. Ama sonra da pişman olmadım desem yalan olur. Keşke gitse miydim? Nergiz öyle yumuşak bir ses tonuyla "Gelme teyzeciğim, gelme.. Otur sıcacık evinde, sana dokunmayan yılan bin yaşasın, ama unutma üç çocuğun var senin de. O bugün sana dokunmayan yılan meydan boş bulunca gıdasını alacak ve ejdarha olup bir gün senin de çocuklarına ulaşacak. Gelme sen, evinin kadını ol, yine de..... Nasıl olsa bir gün benim çağırmama gerek kalmadan, kendin geleceksin.. Dilerim vakit çok geç olmamış olur" deyip arkasını döndü gitti. Bir elimde süpürge, bir elimde faraş bakakaldım arkasından. O gün bu gündür karışır kafam.

Nergiz'in dediği yere gitsem kim yapacak bu işleri? Neden ben de hayatımı yaşamıyormuşum? Daha nasıl yaşayacağım ayol.. Allaha şükür gül gibi geçinip gidiyoruz.

Şu Nergiz iki de bir kafamı karıştırmasa.... Aman boş ver. Ben halimden memnunum. Evimi seviyorum, çocuklarımı, kocamı seviyorum.

Filiz benim büyük kızım. Ona da söyleyeceğim Nergiz'le fazla sıkı fıkı olmasın. Bu sabah kızımin odasında kırmızı bir kitap buldum. Daha önce hiç görmemiştim Kadın ve Marksizm' Marx, Engels, Lenin, Stalin, öncü kitabevi". Aldım içine baktım biraz... Ezilen Kadın, Tek Eşli Ailenin Kökeni, Kadının Kurtuluşu Komünist Toplumdadır..... daha neler neler. Şaşırdım kaldım.. Eyvah bizim kız da mı komünist oldu? Yüreğim ağzıma geldi. Öğleye kadar nasıl iş yaptım hiç anlamadım. Yarım gün bana yarım asır gibi geldi. Bir taraftan da benim kızım asla komünist olmaz diyorum. Neyi eksik..? Yemediği arkasında yediği önünde. Bu komünist olanlar baldırı çıplaklar diyordu bizim bey. Benim kızım öyle mi ki? Yok yok benim kızım komünist olamaz. Ben bu düşüncelerle haşır neşirken Filiz geldi.

Sen nasıl böyle şeyler okuyorsun? Ya baban duyarsa, görürse? Görsün ne var bunda kötü olan? Niye bu kadar tedirginsin? Senin gibi olmak, seni gibi yaşamak istemiyorum ben. Öğrenmek istiyorum. Bilmek istiyorum. Senin, babamın kuklası değilim ben, olmayacağım da. Yeter artık bana, bize gösterdiğin bu aşırı ilgi, fedakarlık, seni her geçen gün küçültür gözümde. Biraz iradenle ilgilen, başkalarının sorunlarıyla ilgilen, dünyada neler oluyor, nasıl yaşıyor insanlar, nelerle mücadele ediyorlar. Bunları öğrenmeye çalış biraz da. Bu kadar pasif, bu kadar edilgen, bu kadar köleci bir ruha sahip olman beni utandırıyor anne.

"Kadının mutfağa, çocuk odasına, çocuklarına bağlayan ve onun yaratma gücünü düpedüz barbarca üretken olmayan, sinir törpüleyici, köreltici, yıpratıcı bir çalışmayla emeğini boşa harcattılar. Ev ekonomisinin ayrıntıları köreltiyor, bunaltıyor, eziyor seni ve senin gibilerini"

Kadının gerçek anlamda özgürleşmesi, komünizm'de olacaktır. Ne zaman ki ev ekonomisinin ayrıntılarına karşı olan kökten değiştirilmesi uğruna yığın savaşımı başlayacak o zaman kadın gerçek özgürlüğüne kavuşacak. Kadının tüm zamanını ev işleri aldıkça, durumu her zaman seninki gibi olur. Bizler artık büyüdük anne, çocuk değiliz. Kendimize yetebiliyoruz. Bunu kabullenmen gerek. Kendin anlayabilirsin sanıyordum ama o kadar uzaksın ki bizden. Yüreğimiz hangi duyguların heyecanıyla çarpıyor, bizler neler düşünüyoruz.. Bunları anlaman mümkün değil!

Ağlama sus ne olur. Amacım seni kırmak, üzmek değil. Amacım dünyaya kapalı gözlerle bakmamanı sağlamak....

Canım annem, ev işi kurallarıyla, baskılarıyla başlı başına bir dünyadır. Erkeklerin muaf tutulduğu bu kural ve baskılar normalde aklı yerinde olan bir kadını dehşetli suçluluk duygusuna itebilir. Giderek senin gibi "evinin kadını olan kadınlar bu ev denen küçücük dünyaya hapsolurlar" Hücre hapsindeki bir insanı düşün anne, o insan mahkumdur.. Ve bu mahkum hücresindeki her noktayı tanır ve içeride uzun süre kalırsa, en küçük ayrıntılarına bile derin bir bağlılık duyar. Ev kadınının durumu da böyledir, budur işte. Eve kapanmaya tepkisi bu konuda saplantılar geliştirmek şeklinde ortaya çıkar. Dışarıdan gelecek uyarılardan yoksun olduğu için bu uyarıları evinde aramaya başlar.

Ama şunu da unutmamalı mahkumlar da hep dışarıya çıkacakları günün umudu taptazedir, yüreklerinde onu hep yaşatırlar... Söylediklerimi iyice düşün anne, kendini iyi hissettiğin zaman konuşuruz. Yeni olan her şeye alışmak zordur. Göreceksin bir gün boşuna bu kadar üzüldüğünü anlayacaksın. Şu an canım yemek yemek istemiyor, odama gidiyorum, kitap okuyacağım...

Gitti, odasına kitap okumaya. Filiz kızım, canım neler söyledin sen! Yüreğim kanıyor. İlk defa benimle böyle ses tonunu yükselterek konuştun. Ben şimdi ne yapacağım? Bu kız komünist olmuş. Nasıl da hiç anlayamadım.

Ben bir yerde yanlış yaptım ama nerde? Evimin kadınıyım ben yalnızca..... Yanlış burda mı acaba?

Talebanlardan kadınlara darbe

DIŞ HABERLER SERVİSİ- Afganistan'ın kökten dinci Taleban milisleri, Burhanidin Rabbani güçlerini Kabul'un kuzeyine çekilmeye zorladıktan birgün sonra, şeriat'a dayalı biir toplum yaratmaya başladılar. İlk müdahalelerden biri kadınlara yapıldı. Kabul'u ele geçirdikten sonra camii hoparlörlerinden çağrı yapan milisler, yeni davranış kanunlarına uyulmasını emrettiler. Bu yeni düzene göre, kadınlar tepeden tırnağa örtülü olmadıkça dışarıya çıkamayacak. "Uyumsuz" giyindikleri için dövülen kadın haberleri gelmeye başladı bile. Kadın örgütleri kapatıldı ve birçok üyeleri şehri terketti. Kadın öğretmenlerin çalışmaları yasaklandığından dolayı, kız okulları kapalı durumda. Çoğu kadın doktor ve hemşire tarafından hizmet veren hastahaneler çalışamıyor. Talebanlar durumu düzeltmek için bütün erkek doktorları işbaşına çağırıyorlar. Kadınların çalışmaları yasak. 18 yıllık bir savaşın, aile geçindirmek zorunda kalan 25.000 dul kadın bıraktığı bir şehirde çalışmamak kendilerinde büyük tedirginlik yaratıyor. Düzenlemeler sadece yerel kadınlara yönelik değil; Associte Press için çalışan bir kadın gazetecinin, Kabul'u yöneten meclisin lideri molla Muhammed Kabbani tarafından verilen bir basın tooplantısına katılması engellendi. Göreceli bir "barış"ı getireceği ve istikrarı sağlayacağı için halk sahip olan Taleban yönetimi, en büyük darbeyi kadınlara vuruyor.

Kuveyt kadınları hak peşinde

Geçen hafta 300'e yakın Kuveyt'li kadın ve erkek, kadınların siyasi hakları talebiyle Kuveyt City'de toplandılar. Kadınlar 700.000 Kuveyt nüfusunun %50'sinden fazlasını oluşturmalarına rağmen, seçme ve seçilme hakkına sahip değiller. Seçimle oluşan bir meclise sahip tek Körfez Arap ülkelerinden olan Kuveyt, 7 Ekim'de seçime gidiyor. Kadınlar, kampanyaları için kadınlardan 600, erkeklerden de 400 imza toplamışlar.

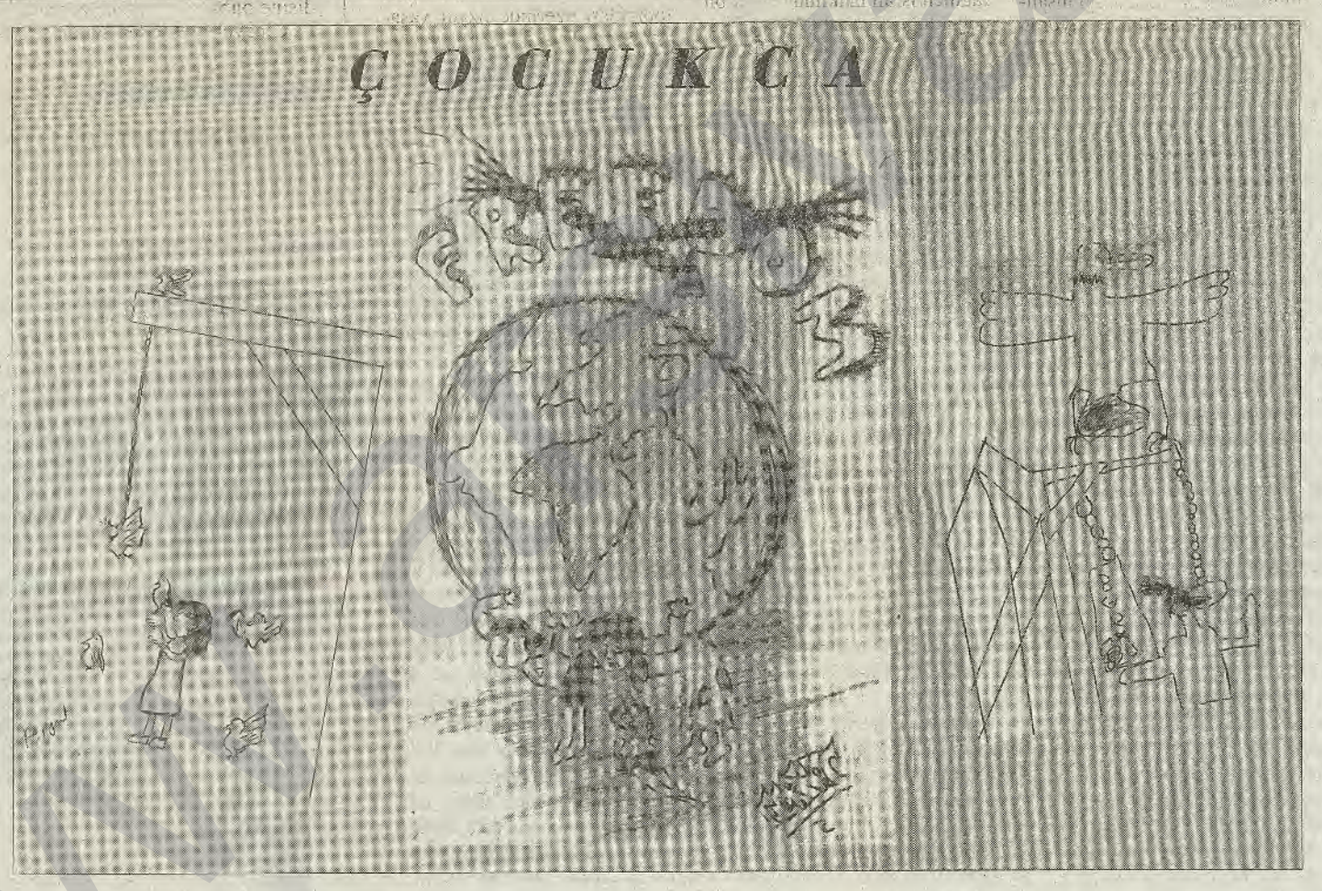

Aşka dayalı aile ilişkisi üzerine

Nur YILMAZ

Toplumsal koşullara dayalı olarak ortaya çıkan kadın-erkek ilişkilerinin dengesizliği konusunda, aile kurumuna tepkisel yaklaşmak belirli ilişki türleri açısından haklı biçimde değerlendirilebilir: "Burjuvazi, aile ilişkisinin dokunaklı-duygusal peçesinin yırtı ve onu katışıksız para ilişkisine döndürdü." Kadının çalışma yaşamına katılması, aileyi zorunlu biçimde çözdü, bu çözülmenin sonucunda da gerek yetişkinlerde gerekse çocuklarda ahlâki yönden çözülme (olumsuz anlamda) meydana geldi. Feodal ve arabesk kaynaklı olumsuz değişmeler, toplumsal dengenin daha da sarsılmasına neden oldu. Örneğin, çalışma yaşamına atılmış olan kadının değeri, feodal baskı çerçevesinde yetiştirilmiş kişilerce küçümsenerek, bu tür kişiler "namus" adına karalanmışlardır. Bütün bu aşamalardan adım adım geçilerek, bugün artık aile kurumunun da desteğiyle, evlendiğinde eşinin soyadını kullanması gereken kadın, hukuksal ve sosyal hakkını da elde ederek, kendi soyadını da kullanabilmektedir.

Sosyalist toplum düzenine göre aile, her iki cinsin ilişkisini yalnız paylaşanları ilgilendiren ve toplumun karışmaması gereken, tümüyle özel bir ilişki haline getirme amacına yönelik bir anlamı içerir. Bundan başka sosyalist değerlendirmeler çerçevesinde, aile bağlarının kapitalist sistem altında uğradığı çözülme ne kadar korkunç ve iğrenç görünürse görünsün, büyük sanayi, üretim sürecinde kadınlara, gençlere ve her iki cinsiyetten çocuklara ev alanının dışında önemli bir rol vermekle daha üst düzeyde bir aile şekli ve cinsiyetler arası ilişki konusunda yeni bir ekonomik temel yarattığından olumlu bir gelişme anlamına gelebilir.

Aşkın yüce filozofu Engels aşkı şöyle değerlendiriyor: "Yaşamlarında bir kadını asla parayla ya da başka bir toplumsal güç aracılığıyla satın almamış olacak yeni bir erkekler kuşağı; kendini gerçek aşktan başka hiçbir nedenle bir erkeğe vermeyecek ya da bunun ekonomik sonuçlarından korkarak kendini sevdiği kimseye vermekten vazgeçmeyecek olan yeni bir kadınlar kuşağı.

İşte bu insanlar dünyaya geldiği zaman, kendi yaşayışlarını kendileri kuracaktır.

Aşka dayalı evlilik ahlâki ise, yalnız aşkın var ola gittiği evlilik ahlâki'dir."

1992

Serokê Enstîtuya Kurdî Li Stembolê Şefîk Beyaz:

Di her warî de hevkarî pêwist e

Azad ŞATEHÎ

"Divê saziyên me yê çandî timî, ji sedî nod serê xwe bi problemên çandî, zimanî ve bêşînin. Belê, em bi xwazin nexwazin di warê çandî de jî, qedexeyên dewletê derdikevin pêş meriv, divê li hemberî vê helwestek me hebe, em nikarin xwe ji siyasetê bi tevayî bişon."

"Bi awayekî resmî an xeyrî resmî, em bi tu rêxistinêkê ve ne girêdayî ne. Lê, dilê me bi tevgera rizgarîxwaz a kurdî ve ye. Ev tevger bi pêşengiya kîjan hêza Kurdî pêş keve, ji bo me nav ne girîng e, em ê jî li wê bin.

Şefik Beyaz, pirsên hevalê me Azad Şatehî yên li ser çalakiyên Enstîtuyê bersîvandin, em vê hevpeyvînê li jêr pêşkêş dikin.

● Destpêkê em dixwazin ku tu ji me re li ser pêvajoya damezrandina Enstîtuya Kurdî li Stembolê baxêvî?

○ Wek hûn jî dizanin Enstîtuya me di sala 1992 yan de, wek beşekî Şîrketa Mezopotamya ava bû. Ji ber ku enstîtu divê bi zanîngehekê an bî şîrketekê ve girêdayî bin, bi serê xwe nabe. Ji ber wê Enstîtuya me jî, wek şaxekî NÇM (Navenda Çanda Mezopotamya-Mezopotamya Kultur Merkezî) li Stembolê vebû. Hêj di destpêkê de, dema me tabeleya xwe daleqand; polîs hatin, gotin qedexe ye, divê hûn daxin xwarê. Qederê du saetan me û polîsan me bi hev re munaqeşe kir, lê di encamê de tabela me rakirin. Ango tev de çar saetan tabela me ma daleqandî, ew jî tiştek e. Li gor destura bingehîn a Tirkî, enstîtu bi nave kurd an bi navekî kurdî nayên damezrandin, qedexe ye û destûrê nadin.

● Başe hûn kar û xebatên xwe bi çi awayî birêvedibin?

○ Em xebatên xwe bi awayekî fermî û vekirî didomînin. Em kongrê xwe çêdikin, em agahdarî û bangan didin rojnameyan, em daxwaznameyan rêdikin wîlayetê da ku ew jî; berpirsiyar û komîserê wan jî di civînên me de beşdar bin. Lê, ew bi awayekî vekirî nayên beşdar nabin û ji me re nabêjin ku Enstîtuya we qedexe ye, ji bo çi hûn civînan li ser navê wê çêdikin.

● Te got konferans we li ser kîjan babetan konferans li dar xistine?

○ Hete niha me gelek konferans li dar xistine. Hin ji wan li ser wêje û zimanê Kurdî bûn, hin bi awayekî giştî li ser pirsa Kurdî û Kurdistanê û hewd. bûn. Em van konferansên xwe jî vekirî, ango elenî pêktînin. Em li ser navê enstîtuyê muraceet dikin û destûr jî digrin. Rastî ev jî paradokseke; ji aliyekî ji me re dibêjin Enstîtu qedexe ye û ji aliyê din destûra kar û xebatê, li ser vî navî didin me.

● Wek tu jî zanî KURT-KAV (Weqfa Lêkolîn û Çanda Kurdî-Kurt Kultur ve Araştirmalar Weqfi) ê, bi fermî muraceeta xwe kir, derheqê wan de mehkeme vebû û di encamê de, wan dawe kar kir û saziya wan bi biryara mehkemê hat qebûl kirin. Hûn jî, nafikirin bi serê xwe muraceeta xwe bikin?

○ Da sala 1994 an de, me jî weqfek damezirand; Weqfa Çandî ya Mezopotamya. Me bi bîst kesî muraceet kir, lê ji wê wextê hete niha me tu encam nesitend. Di çarê heyva diwazdan de, ez bawerdikim wê encamek jê derkeve. Navê wê ne weqfa kurdî be, lê di nav de, di naveroka wê de, wê xebat bi tevî li ser çanda kurdî, zimanê kurdî û hwd. be. Dema ev weqf bê damezrandin, wê Enstîtu ya me jî bi navê xwe yê orjînal di nav de cih bigire. Ji ber ku me ew wek şaxekî vê Weqfê nişandaye, bi fermî wê bê qebûlkirin.

● Saziyên wek; MED-KOM, MKM, SITRAN û hwd. bi awayekî têkiliyên wan bi grûbên siyasî re hene. Gelo divê Enstîtu jî wek wan be, an wek saziyek netewî û sivil be?

○ Ev pirs, her tim ji me tê kirin. Lê, rastiyek heye, ger em jî wek dewletên heyî serbixwe û azadiya me ya siyasî hebûwa, diviya bû saziyên me yên çandî û akademîk dûrî polîtîkayê bûna, bi her awayî bi serê xwe bûna. Hem însan û kadroyên li wê derê bixebitin û hem jî sazî bi xwe diviya serbixwe bûna. Lê rewşa kurda ne ev e, divê mirov li gor rewşa gelê xwe xelkê xwe û welatê xwe bifikire, bimeşe û gavên xwe li gor wê rewşê bavêje. Lê digel vê rastiyê jî, saziyên me yên çandî divê bi awayekî biserê xwe bin. Her wiha divê saziyên me yê çandî timî, ji sedî nod serê xwe bi problemên çandî, zimanî re bêşînin. Belê, em bixwazin nexwazin jî, di warê çandî de qedexeyên dewletê derdikevin pêş meriv, divê li hemberî vê helwestek me hebe, em nikarin xwe ji siyasetê bi tevayî bişon. Îja ev helwest meriv bi aliyekî siyasî ve dibe, lê bi awayekî resmî an xeyrî resmî, em bi tu rêxistinêkê ve ne girêdayî ne. Lê dilê me bi tevgera rizgarîxwaz a kurdî ve ye. Ev tevger bi pêşengiya kîjan hêza Kurdî pêş keve, ji bo me nav ne girîng e, em ê jî li wê bin. Lê, em dixwazin di nav hemû hêzên tevgerê de têkiliyên xweş û germ hebin.

● Wek te jî pir hindik anî ziman divê saziyên çandî giraniya xwe bidin ser kar û xebata çandî. We di dema agirbestê de pêşengiya sempozyumeke siyasî kir, gelo hûn nikarin li ser zimanê kurdî jî xebatek wiha bikin?

○ Ji destpêkê de armanca me xebata di warê dîrok, çand û zimanê kurdî de ye. Karê me yê bingehîn ev e, ez bawarim dema meriv li kar û barê Enstîtuyê dinêre jî, xebat ji sedî heftê heştê di vî warî de ye. Îja sempozyuma ku te behs kir dilopek ji deryayê bû, lê ew dilop dixwiye belê derya naxwiye. Mînak; me li ser ziman di sala 1993 yan de, panzdeh rojan, rojê pênc saetan konferansek amade kir û me hin komîsyon jî amade kirin. Lê, vê xebata me ne di çapemeniya kurdî û ne jî di ya tirkî de cih girt. Di sala 1994 an de jî, me li ser dîrokê gelek konferans dan. Mesela, li ser sosyolojiyê bi beşdariya Îsmaîl Beşîkçî me konferans da. Konferansek gelekî balkêş bû, di çapemeniya tirkî de jî gelekî cih girt. Dîsa li ser metodolojiya dîrokê, li ser arkeolojiyê û hwd. me gelek kar û xebat kirin. Ez dikarim bêjim, çalakiyên me bi gîştî li ser edebiyat, ziman, dîrok û çanda kurdî ye. Îsal biharî, PKK ê şer yek alî rawstan û bang li hemû dinyayê kir û digot, eve şerekî qirêj tê ajotin, divê bê rawestandin. Lê, kesî tu bersiv, guh neda vê bangê. Wek saziyek welatparêz, me go bar dikeve ser milê me jî û ji bo wê me milê xwe rada (hilkir), tiştê ji destê me hat li gor îmkanên xwe me ev kar jî kir. Mas medya tirkî jî hefteyekê li ser vê yekê rawestiya. Karekî ji bo aşitiyê bû, ne karekî neyînî bû tiştê ku me kir. Ez bawerim em bi awayekî bi ser jî ketin. Gelek balyozxaneyên biyanî: wek ya Amerîka, yên dewletên Ewrûpî û hewd. xwestin bi me re têkevin têkiliyê, ew jî fersendek bû, ji bo me.

● Te got di warê çandî de me gelek konferans û hin çalakiyên din kirine, wek weşan çi peryodîk û çi jî ne peryodîk, çi weşanên we hene?

○ Di sala 1993 yan de ji bo zarokên me yên li ber xwendinê me rêzepirtukek ku ji çar pirtûkan pêk dihat, bi zaravayên Kurmancî û Kurmanckî (zazakî) weşand. Me ji van pirtûkan deh hezar lib çapkir û nezîka sed û çil miyon Lîre lê serfkir û bi tu awayî jî ev pere li me venegeriya. Wekî din, bi navê Zendê kovareke me heye, ku diviyabû ji sê heyva carekê derkeve heye. Lê me nikaribû wek werzeyî derbixista, hete niha du hejmar me derxistine û ya sisiyan jî li ber çapê ye. Di vê kovarê de nivîsên lêkolînên zanistî, çandî, edebî û zimanzanî cih digrin. Dîsa di vê kovarê de nivîsên ji her deverên Kurdistanê û nivîskarên cuda cuda cih digrin. Wekî din me, salnameyek derxist ku ew jî bû destpêka salnama kurdî û nivîsandina navê heyva (meha) bi Kurdî. Ev yek ji aliyê piraniya Kurdên Bakur ve hate pejirandin, ew jî tiştekî xweş e û serketinek e, ji bo me.

● Li ser navê heyva hîn jî munaqeşe heye. Hin nav hene ku ne bi kurdî jî bin, ketine nav folklor û edebiyata kurdî. Wek têgotin; "Tavek ji tava nîsanê bamberî hemû malê Kurdistanê û hwd.", divê ev biwêj û metelok jî wenda nebin. Gelo bi vê guherankariyê wê wenda nebin?

○ Rast e, lê ji aliyê siyasî ve cerbên me hene, me sazî danîne, partî danîne, hilweşandine, lê ji aliyê çandî ve tu bermayekî me yê wiha tune. Kadroyên me yên gihîştî saziyên me yên xwedî tecrûbe tunene. Vêca, me nû dest avêt xebatên wiha û hin tişt nû derdikevin ser rûyê avê, ku em çawa destpêbikin wê wiha bimîne. Ji aliyekî din hin navên kurdî hene ku li beşên din ên Kurdistanê tên bikaranîn, ji bo çi em jî bikarnênin? Tiştekî din, danûstendina bermayê me yê çandî, dikara bibe egera nêzîkayiyek siyasî di navbera beşên Kurdistanê yên din û hêzên siyasî yên cuda cuda de.

● Min bihîst ku hûn li ser ferhenga Hejar a bi navê "Embane borîne" dixebitin da ku transkrîpsiyonî Latînî bikin. Aya, ev xebata we di çi warî de ye?

○ Ev du salin em li ser vê ferhengê dixebitin, lê niha me da rawestandin. Ji ber ku me bihîst Enstîtuya Berlînê xebatek wiha kiriye û bi encam gîhandiye, me ev xebat rawestand. Piştî rawestandina vî karî, me xwest em ferhengeke kurdî-kurdî amade bikin. Ev jî xebateke dûvedirêj e, me têkilî bi başûrê Kurdistanê re jî danîn, li wê jî xebateke wiha hatiye kirin, gelek destnivîs di destê wan de heye. Armanca me ew e ku em bigihînin kongra pêşiya xwe.

● Bi qende em dizanin, hûn dixwazin kursekê ji bo mamostayên ku dersa kurdî bidin jî vekin. Ji aliyê din Weqf (KÜRT-KAV/ Weqfa Lêkolîn û Çanda kurdî) ji bo kurseke ziman a fermî destur xwestiye û dibe ku desturê jî bidin. Di vî warî de hûn nikarin hevkariyekê bi hev re bikin?

○ Kursên me yên ku me pêk anîn ne fermî bûn, lê niha îmkaneke din derketiye pêşberî me, ji bo wê jî em Weqfê pîroz dikin, ji ber ku li ber xwe da û bi ser jî ket, em dixwazin têkiliyên me hebin û bi hev re projeyekê amade bikin. Niyeta me heye, lê em nizanin niyeta wan hevalan çiye, wê çi bikin, lê em ê bi wan re bikevin têkiliyê. Ger ku weqfa me jî bê damezirandin, em jî dixwazin kursên ziman, radyo, televîzyon, dibistanên taybetî û hwd. jî vekin. Helbet em dixwazin bi hemû saziyên kurd re, bi hev re vê xebatê bikin. Ez bawer dikim ku em dest bidin hev em ê pêşkevin û bêtir xizmetê ji gelê xwe re bikin. Protokolek me ya kevn, bi Weqfê re, di vî warî de hebû, lê niha tiştekî nû heye ev jî fersendeke nû ye, em dixwazin bi hemû saziyên Kurd yên ku divî warî de dixebitin kar bikin.

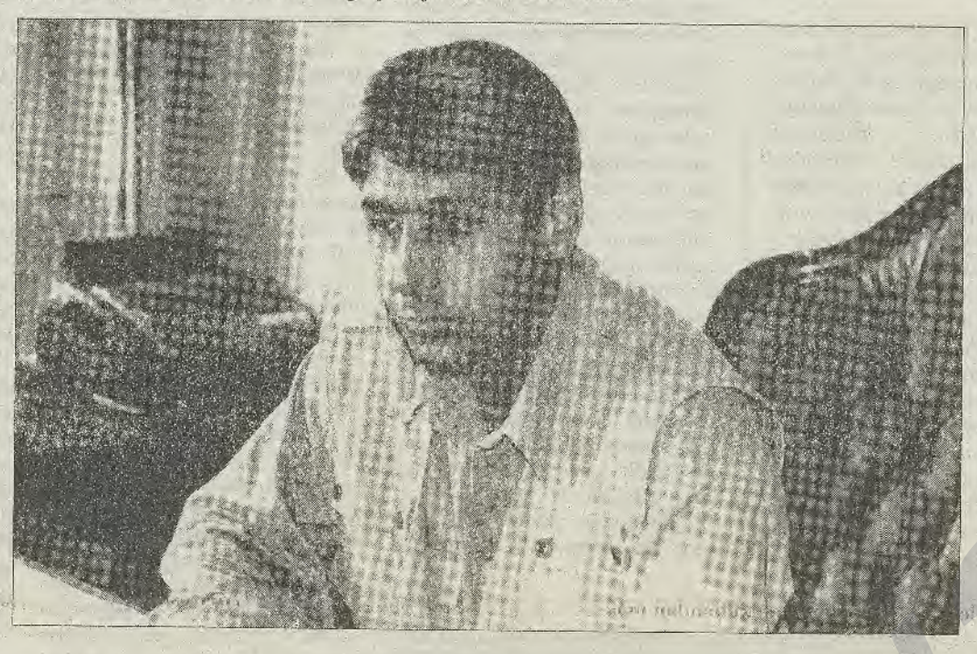

Şefik Beyaz di sala 1956 an de, li gundekî Bedlîsê ji dayik bûye. Dibistana seretayî li gûndê xwe, ya navîn û amadeyî (lîse) li Bedlîsê û zanîngeh jî li Erzeromê kuta kiriye. Piştî çend sal çalakiyên sendîkayî di nav DİSK ê de, di 1980 yî de çend heyvekî zindanî ma. Di 1985 an de, li Almanya bû penaber, di 1992 ya de dîsan vegeriya û ev çar sale ku Serokatiya Enstîtuya Kurdî li Stembolê dike.

Ji Weşanên Jîna Nû çend pirtukên hêja

Amadekar: MIHEMED

Roja Nû

Xwedî û Gerîned: Mîr Kamuran Alî Bedîrxan
Weşanên Jîna Nû, dokument, çapa yekem, Sibat 1986, Stockholm

Roja Nû, rojnameyeke siyasî ya hefteyî ye û ji aliyê Kamuran Alî Bedîrxan ve di navbera salên1943-1946 an de, li Beyrûdê hatiye weşandin. Rojname bi tewayî 75 hejmar derketiye; bi kurdî û fransî ye. Weşanên Jîna Nû, hemû hejmarên rojnameya Roja Nû, dane serhev û bi yek cildî çap kiriye.

Ji bo kultura kurdî ya nivîskî, Roja Nû referansek pir hêja û dewlemend e. Mirov dikare îdîa bike ku rojname û kovarên îro jî ji aliyê kurdan ve tên weşandin, di warê ziman, mêjî, bîr û rayên kurdewarî de, hin îstîsna netê, nagihên sewiya Roja Nû.

"(...) Gava em li naveroka wê dinêrin, em dibînin ciyê ku daye warê edebî û folklorî ji yên nûçe û gotarên siyasî ne kêmtir e. Loma jî, ji eslê xwe de rojnameyek siyasî û çandiyî ye. Wek kovarên Hawar û Ronahiyê; ji ber ku, Roja Nû di dema germahiya Şerê Cîhanê yê Duduyan de hatiye weşandin, giraniya nûçe û gotarên wê li ser şerê navbera cepha demokrasiyê û cepha faşizmê ye. Roja Nû jî, ciyê xwe di cepha demokrasiyê de girtiye û li dijî faşizmê rawestaye."(Jîna Nû)

Ronahî

Xwedî û Berpirsiyar: Mîr Celadet Bedîrxan, Çapxana Jîna Nû, dokument, Tîrmeh 1995, Stockholm.

Ronahî kovareke mehane ye. Ev kovar jî, wek Roja nû gelek kovar û rojnamên din jî aliyê lavên BEDÎRXANÎ ve hatiye weşandin û Mîr Celadet Bedîrxan, di navbera salên 1942-1945 an de, li Şamê derxistiye. Kovar gişt 28 hejmar e û Jîna Nû, hemû hejmarên wê jî liser hev çapkirine.

Çend hejmarên Ronahiyê yên pêşiyê, bi nûçe û fotografên şer (Şerê duduyan ê cîhanê) tejî ne. Lê belê weke Jîna Nû jî dide diyarkirin, ji hejmara diwazda û pê ve, Ronahiyê giraniya xwe daye ser edebiyat û folklora kurdî. Ji dîroka Kurdan û ola wan bigre, heta stran û kilamên cengê û evînê û heta digihê mînakên ji edebiyata cîhanê û dîroka Jîna Napolyon û ya çîroka Keça Klêopatrayê, nivîsên cuda cuda di Ronahiyê de hene.

Ronahî bi zalalî û delaliya zimanê xwe, serekaniyek hêjaye; pêwiste li ber destê hemû xwendayên kurd hebe.

Türkçe açıklamalı
KÜRTÇE DİLBİLGİSİ
(Kurmanc Lehcesi)

Murad Ciwan, Jîna Nû Yayinlari, Ağostus 1992, 224 s.Stockholm

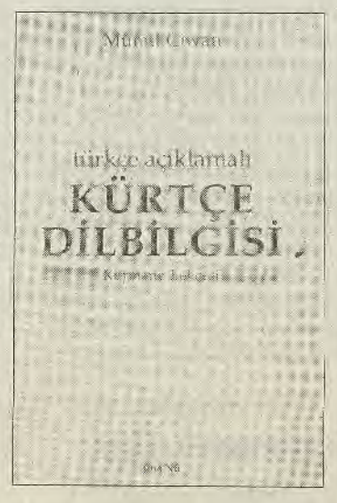

Murad Ciwan entelektuelekî Kurdî berbiçav e; bi vê pirtûka xwe jî, bi pisporiya ziman tê ber çava. Muradî, ev pirtûka han, bi îzahata tîrkî ji boyî rêzimana kurdî, zaravayê kurmancî nivîsiye û jî aliyê metodolojîk û pedagojîk ve jî, pir hêja ye. Kesên ji bakurê Kurdistanê, heger bixwazin hînî rast nivîsandin û axavtina kurdî bibin, dikarin pir jê îstifade bikin. Di vê mijarê de, ev pirtûk hêjaye ku meriv pê ewle be û bi kalîta xwe, di nav pirtûkên di vî warî de hatine nivîsandin, di rêza yekemin de ye.

ZARGOTINA KURDAN -I-

Ordîxanê Celîl & Celîlê Celîl, Weşanên Jîna Nû, çapa yekem, 1995, 498 r. Stocholm.

Zargotina Kurdên Sûriyê

Celîlê Celîl, Weşanên Jîna Nû, çapa latînî ya pêşîn: Çirya Pêşî 1989, 409 r. Stockholm.

Zargotina (çirok, sitran, destan û dilok û hwd. berhemên folklorik ên devkî ne) Kurdan, rihên xwe ji kurahiya dîroka xwe ya kevnar digire û heta dema îro jî, di mijarên cuda cuda de rengareng gul vedide.

Jîyan û mirin, hêvî û bê hêvîtî, jin û mêr, serbilndî û serşorî, mêranî û tirs, cengawerî, şer û aşîtî, bext û bêbextî, dilovanî û nemerdî, evîn hezkirin û dilreşî, delalî û kirêtî, jêhatinî û bê xîretî, şîn û şahî, azadî û bindestî, qencî û xirabî... Gelo, mana wan gotina, û heta mirov dikare gotinên wek van rêz beke, ji bona kurdan çi ye, çawe ye? Maneya van, bersiva van terîman hemûyan di Zargotina Kurdan de veşartiye.

Vehşeta dagirkerî, ya bi sedsalan li ser ziman û kultura netewa kurd, heta karibûye, nehiştiye kurd bi nivîskî kultura xwe li ser rûpelên pirtûkan bi cî bike. Tevlî vê jî kurdan, bi rik û inyat, hemû rihê xwe yên kurdewarî bi rêya zargotine jîndar kirine; ev zargotin ji bav û kalan derbasî nivşên nû bûye û heta irojî berdewam e. Ji ber vê yekê jî Zargotina Kurdan xezîna wan a folklorî û edebî ye. Em hevî dikin, xebata Celîlê Celîl û Ordîxanê Celîl berdawam be û em di rojên pêş de cildên din ên Zargotina Kurdan bibînin û feydeyek mezin jê bistînin; destê wan û siheta wan pir xweş bit!..

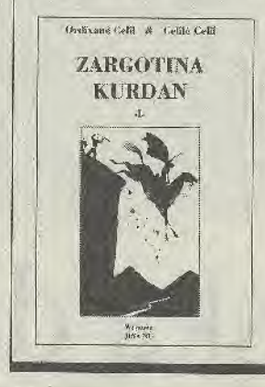

Adress/navnîşan
Jîna Nû
Förlaget
Post Box: 30
740 22 Balinge, SWEDEN
Fax: +46 -8- 801825
Tel: +46 -8- 803135

Feqê TEYRAN

Navê wî yê rastî Mihemed Feqî bûye, ango Mihemed Feqê Teyran bûye. Lê wî li ser nivîsên xwe, bi kurtayî Mîm Mihê nivîsandiye. Mihemed Feqê Teyran ji gundê Muqsê yê ser bi bajarê Hekarê bûye. Di derbarê sala jî dayik bûn û ya mirina wî de, hin tarîxên ku hev nagrin hene. Lê wiha diya ku Feqê teyran di sedsala diwazdan de jiyaye û nêzêka 80 sal emr kiriye. Hin ji berhemên wî; "Şêxê Senan", "Hespê Reş", "Ber Sîs" û "Dimdim" e. Berhemên wî ne tenê helbest in; her wiha çîrok û destanên ayînî û netewî jî nivîsîne. Feqê Teyran, yekemîn kese ku bi kurdî çîrok nivîsî ne.Feqiyê Teyran, berî bi şeş sed, heft sed sal helbestên xwe bi zimanekî zelal û pak, bi lîrîzm û hostayiyeke mezin ristine. Tevî wê jî, helbestên wî bi naveroka xwe jî pir dewlemend in.

Ey avî av (*)

Ey avî av avî av
Tu ji emrê kê teyî bibez
Ma tu bi eşq û mihbetê
Sewda serî şubhetî ez

Mewc û pêlan tavêyî belav
Ji kê re dikî çûna bi lez
Bê sekne û bê rahetê
Vê ser qutan û xulmetê

Bê rahet û bê sekneyî
Xulmet dikî bê pê û dest
Yan aşiqê bexuyê xweyî
Ji kê re dikî çend kuh û pest

Yan şubhetê qelbê meyî
Bexuyî negot gavek vewest
Ji eşqa kê natebitê
Hingî diçî dengê te tê

Ji eşqa kê her têy û têyî
Dengê te tê bê pê û hev
Heta kengî her bêy û bêyî
Teet dikî bê qelb û dev

Bo min bêje heyranê kêyî
Peyda dibin ji te mewc û kev
Da ez bizanim qisetê
Şîn bûyî ji rengê qudretê

Da ez bizanim vê sirrê
Geh geh sipî şûbhetê şîr
Ji hindekê heta pirrê
Qet mislê te naçin tu tîr

Ji maneya vê gurr gurrê
Renge ku te yar tête bîr
Ji kê re dikî vê teetê
Meyla hebîb ji çûna te tê

(*)Ji Tarîxa Edebiyata Kurdî ya Qanetê Kurdo û Dîwana Feqê teyran Seîd Dêrreşî û Pêzanê Elîxan.

XAÇEPIRS

Çeperast: 1- Navê malbata wî kesê kû li ser ziman, çand, kok û diroka Kurda sekinîye û di vî warî de pirtukêk bi navê «KURD» çapkirîye... / Tîpa (E) were nawberê bî dar û leman ve şîn tê. 2- Di navbera Şino û Şemzînan de bajarek (berevajî)... / Tîpa (b)were serî dibe navlêkek erdnigarîyê, newam (berevajî). 3- Tîpa (c) bê dawîye dibe pêl (berevajî) ... / Dema derek mere diêşe tê gotin. 4- Welatek lî Afrîqa (Berevajî). 5- Li Kurdistana başûr navê bajarekî ... / Tîpa (t) bê dawiyê dibe navê malbata serokekî filistîniya bi Kurdî, 6- Navê çiyayekî nêzîkî Amedê (Diyarbekir) (berevajî). 7- Cendela darînî (berevajî).../Tîpa (r) bê dawiyê dibe zidî ron (berevajî).../Bikêf, 8- Blêc (berevajî), 9- Zid, dij.../ şeş bi tirkî, 10- Zidî tûj, netûj (berevajî).../Bi filekî (Ermenî) navê peya ye (berevajî).../Av bi erebî (berevajî)

Serejêr: 1- Di destana Mem û Zînê de navê wî fesadê navdar (berevajî), 2- Piştî şewata cixarê, êzing, rijû (komir) û hwd. çêdibe (berevajî)../pê ve, pê re bi tirkî (berevajî), 3- Berbatbûn, mehfbûn, 4- Sembola lîtyûnmê (bervajî).../Serbest, serbixwe.../Histu, 5- Kesê mirî dixinê.../Tişt dikevê, torbe, 6- Tîpa (l) bê dawî dibe herî, mûle (berevajî).../Di qafê (kopol) meriv de heye, 7- Ji perê Îtalî re tê gotin.../ Sembola elementa galyûmê (berevajî). 8- Di ala Kurda de ew reng heye.../Hodenga gazîkirina peya ye (berevajî), 9- Li Ewrûpay navê çiyakî (berevajî).../Lîder serok (b).../Ben, nexweşî, 10- Navê wê cangoriya Kurd ku 13-14 alîbû û li Kurditana başûr bi detê xwînxwarê rejima Iraqê bi lêdanê hat şehîd kirin.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1								■		
2							■			
3				■		■		■		
4									■	
5					■					
6		■								
7				■	■					
8						■	■		■	
9	■					■				
10			■					■		

Bersiva hejmara bûri

Çeperast: 1- Referandum, 2- Lîmasol, 3- Nîl / Tî / Mz, 4- Alîn / Nobag, 5- Ramûsan / Se, 6- Îg / Nar / Îtf, 7- Ten, 8- Colane / En, 9- Onalîm/ Man, 10- Kovar/ Kawa

Serejêr: 1- Narincok, 2- Elîlag / Ono, 3- Fîlîm / Alav, 4- Em / Nûn / Ala, 5- Rat / Sa / Nîr, 6- Asînartem, 7-No / On, 8- Dl / Înema, 9- Mast / Naw, 10- Mizgeft / Na

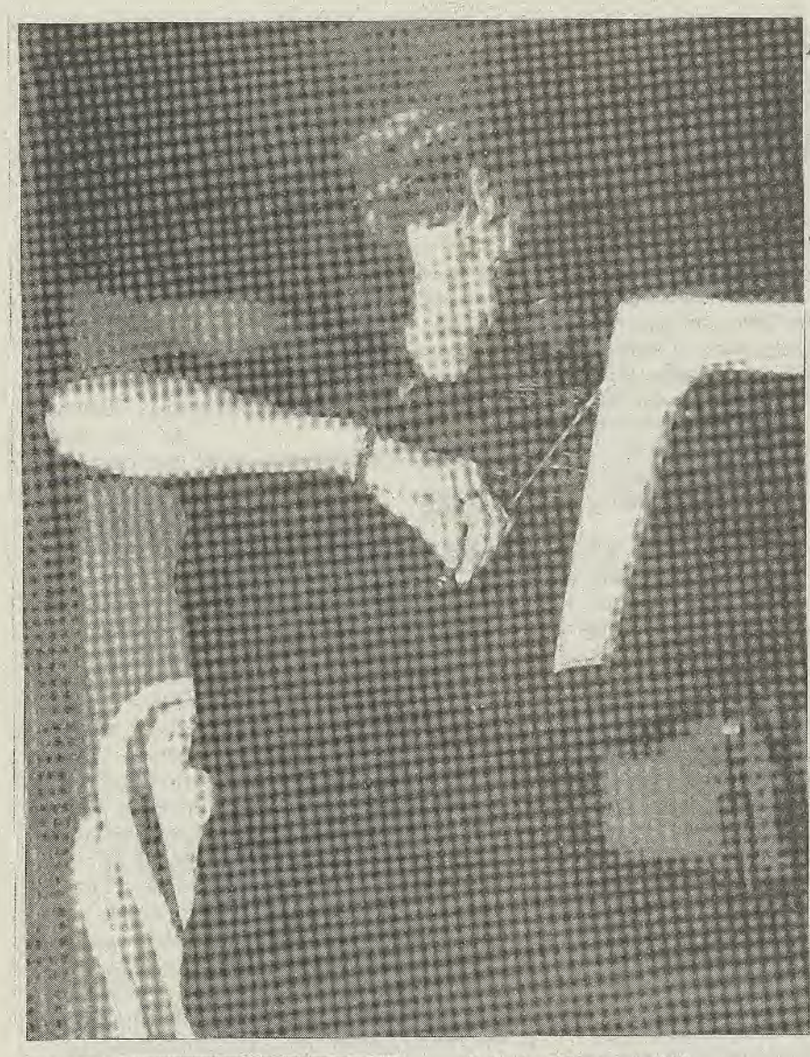

Alman kemancı Dorethea Marien, uzun süredir Kürt müzisyenlerle çalışıyor

Alman kemancının Mozart'tan Kürt ezgilerine yolculuğu

Nesimi ADAY

Dorethea Marien, yani kısaca Dore, bir Alman. Keman çalıyor. Çalarken, kemanın duru çığlığında hüznün dansı başlıyor. Klasik batı müziğinin 'askeri disiplini'nden sıkılmış ve uzun yıllar keman çalmamış. Kürtlerle tanışınca tekrar müziğe başlamış. Dore'yi dinleyince aklıma, Kürt müziğini küçümseyip, ama melodilerini 'çalıp' Türkçe müzik yapan Kürtler geliyor. Dorethea Marien'le yaptığımız söyleşiyi yayınlıyoruz.

❍ Kürt müziği ve Kürtlerle ne zaman tanıştınız?

● 1992 yılında (Berlin'de) bir Kürt derneğine dil öğrenmek için gittim. Orada öğrenciler bir müzik grubu oluşturmak istiyorardı. Sonra o grubun içinde ben de yer aldım. Bu grup sonra Koma Gulan ismiyle tanındı.

❍ Neden Kürt müziği?

● Olayın içinde bir tesadüf var ki Kürtler'le tanıştım. Beni oraya çeken bir şey vardı, yeni bir şey. Biz Almanya'da belli bir tarih (soykırım) yaşadık. Bunun etkileri bugünlere kadar sürüyor. Yani ikinci, üçüncü kuşağa kadar. Biz, yani Almanlar'ın böyle bir soykırımın aktörleri olması, ben de korkunç bir suçlu psikolojisi yarattı. Belki annem, babam bize hissettirmiyor, o duygularını bastırıyorlardı ama, bizim kuşak bu soykırımın (Yahudiler'e karşı) etkisi altında kaldı epeyce. Bunun için ben kendimi ezilenlere ve yoksullara yakın hissediyorum.

❍ Kilise müziği yapan bir müzisyen annenin kızısınız. İlk müzik eğitiminizi de annenizden almışsınız. Yaptığınız müzite, dini müziğin -kilise müziğinin etkisi görüldüğü söylenebilir mi?

● Şöyle... Annem çok belli bir tarzda müzik yapıyor. Onun en sevdiği müzisyen Bach. Onun çok geniş bir bakışı (müziğe) yok. Öyle bir şeyi bize de yükledi. Sanki en üst olan müzik şekli onun, -yani klasik batı müziğinin- yaptığı müzikti. Ben şimdi biliyorum ki öyle değil. Ama üstümde öyle bir etki bıraktı. Sürekli benim o tarzda mükemmelleşmemi, benden hep eğitimle birşey çıkarmayı istedi. Kendim birşey yaratamadım, kim olduğumu (Müzik'te) bilmiyordum. Benim sorunum hep kendim olmamdı. Yaptığım müziğe gelince; kilise müziğinin etkisi oduğu söylenemez.

❍ "Anneme göre en mükemmel müzik klasik batı müziğiydi. Ama ben şimdi biliyorum ki bu öyle değil" dediniz. Bunu biraz açar mısınız?

● Aileme, bütün batı kültürüne, kiliseye ve batı müziğine karşı bir tepki doğdu bende. Ben batı kültürüne ve müziğine karşı eleştirel bir tavır geliştirdim kendimde. Her zaman, hemen faşist yönlerini gördüm. Batı müziğinde padişah müziği vardır. Mozart kral için. Bach da kilise için müzik yaptı. O bestecileri dinlerken, sanki kafama vuruyorlardı. Bunun için 24 yaşında bu tarz müzikten tamamen çekildim. Hiç keman çalmadım. Yani 15 seneye yakın bir süre, ne batı müziğini dinledim ne de keman çaldım. Ve şimdi Kürt müziği içinde batı müziğine çok uzak olan bir şey keşfettim.

❍ Keşfettiğiniz "şey" neydi?

● Batı müziğinde olan o baskı ve mükemmellik orda yoktu. Çok çekti beni. Bana çok çekici geldi. Orda tekrar müzik yapabilirdim.

❍ Batı müziğindeki mükemmelliğin size itici gelmesi olgusuna dönmek istiyorum. Batı müziğinin mükemmelliği sizi Kürt müziğine itmiş. Peki, Kürt müziğiyle batı müziği arasında nasıl bir fark gördünüz? Şöyle açayım; yani, armonik ve melodik yapısı, ritimleri, ses tekniği açısından falan...

● Kürt müziğini çok geniş görüyorum. Kürtçe'nin Kurmanci, Sorani ve Zazaki lehçeleriyle icra edilen müzikleri inceledim... Şöyle birşey gördüm, sanki insan direk müzikle konuşuyor. Sevinç ve hüzün açık bir şekilde veriliyor. Sunni ritimler, sunni sözler ve sunni bir kural yok. Ama Batı'da, askeri bir disiplin var. Bu insana itici geliyor.

❍ Peki batı müziğindeki o oturmuşluk.. yani, çoksesli müzüğin zenginliği... operalar... aryalar... müziğin matematiksel formülasyonu... yani bir anlamda müziğin alfabesi Batı'da (müziğin tanımlanması, nota düzeninin belli kurallar çerçevesine oturtturulması vs.) yazıldı. Ama Doğu'da, özellikle Kürdistan'da müzik çok bakir. İşlenmeyi bekleyen ham bir maden gibi. Sanırım Klasik Batı Müziği'nde maden tükenmek üzere.. Sizi Kürt müziğine iten etken bu olmasın!..

● Bence öyle çokseslilik, zenginlik açısından bakmamak gerek. Örneğin, Soranca parçalarda çokseslilik var. Bidefa Kürt müziği ritim açısından çok zengin. 5/8'lik, 7/8'lik, 9/8'lik ve daha değişik ritimler var. Zaten ben tam olarak çözebilmiş değilim. Arkadaşlar anlatıyor, ama ben anlamakta zorluk çekiyorum. Bayağı karmaşık ritimler var. Oysa Batı'da, genelde hep aynı ritimler var. 3/4'lük, 4/4'lük gibi... Bu beni sıkıyor.

❍ Tabii, bir yabancı olarak size çekici geliyor ama, Kürt müziğinin büyük problemleri var. Kürtler de diğer halklar gibi, orkestralara sahip olmak, mükemmeli yakalamak istiyor. Halen binlerce halk türküsü, deşifre edilmeyi, notalanmayı bekliyor. Ayrıca, Kürt müziğininde kullanılan makamlar bile bilinmezliğini koruyor.

● Bana göre yazmak o kadar önemli değil. İnsan aniden uzunhava çekip müzik yapıyorsa bu çok güzel birşeydir, harika bir olaydır.

Şimdi, Kürdistan'da insanlar savaşın içinde bir müzik yapıyorlar. İşte bu güzeldir. Asıl müziği onlar yapıyorlar. Aslında biz müziği onlardan öğrenmeliyiz. Örneğin, bir çiftçi, eğitimi olmadan müzikle kendisini anlatabiliyorsa bu çok güzel bir olaydır. Yaratıcılık, yenilik işte buradadır. Batı'da, eskilerden kalma bir parça geliyor önünüze, sizin yaratıcılığınızı katma şansınız pek olmuyor. Çünkü mükemmel bir beste yapılmıştır. Yani herşey eksiksiz önünüze konmaktadır. Size düşen görev ise, bunun mükemmel bir kopisini yapmaktır. Orada da bir yaratıcılık yok. İşte ben bu müzikle robotlaştım.. anlıyor musun?!.. Önüme konan notalara bakarak, kollarım kramp içinde müzik yaptım. Parmaklarım duyarlılığını yitirmiş gibiydi. Ama Kürt müziğinde öyle değil, Kürt müziğinde kendimi keşfettim.

❍ Beraber çalıştığınız müzisyenlerin dışında, kendi başınıza yapmayı düşündüğünüz çalışmalarınız var mı? Bir de çoğunluka ne tür müzik dinlersiniz?

● Evet. Kendim yeni yeni birşeyler yapmaya çalışıyorum. Bu konuda Metin Kahraman'ın çok yardımı oldu. Yapmak istediğim müzikse; doğu-batı sentezi birşey olacak. Şu anda hazır olan çalışmalarımda kullandığım melodiler doğulu.. ama, armoniler batılı. Çünkü benim içimde öyle bir müzik türü var. Dinlediğim müziğe gelince; artık yeni yeni klasik batı müziği dinlemeye başladım. Eskisi gibi tepki göstermiyorum. Ama daha çok regge dinliyorum. (İSTANBUL)

KÜRT DOSTU ALMAN KEMANCI

Dorethea Marien

25 Nisan 1958 'de Almanya'nın Pfaffenhofen şehrinde doğdu. Müzikle ilk tanışması, kilise müzisyeni olan annesi sayesinde gerçekleşti. Daha sonra okuduğu lisede klasik batı müziği eğitimi aldı. Din bilimi okudu. 24 yaşında klasik batı müziğinden tamemen çekildi. 1992 yılında Kürt müzisyenlerle tanıştı. Çalışmalarını Berlin'de sürdüren Koma Botan, Koma Gulan ve Metin-Kemal Kahraman kardeşlerle sürdürüyor. Ayrıca, insan hakları için çalışmalar yaptı. Dore, halen müzisyenliğin yanı sıra taksiçilik de yapıyor.

'Özlemin Gül Sureti' toplatıldı

Hafız Akdemir'in "Özlemin Gül Sureti" isimli kitabı toplatıldı. Selahattin Bulut'un hazırladığı ve Nûjen yayınlarının bastığı kitap, Akdemir'in ikinci kitabı. Daha önce de, "Gülüşün Özgürlüğümdür" isimli kitap yayınanmıştı ve bu kitapta topatımıştı. İstanbul DGM C.Başsavcığının istemi üzerine verilen kararda gerekçe olarak ; Recep Maraşlı tarafından "önsöz" olarak yazılan "Hafızın ardından" , Müslüm Yücel tarafından yazılan "Hafız " başlıklı yazı, Hafız Akdemir ve Yavuz Özcan tarafından kaleme alınan ve Yeni Ülke gazetesinin 29-Mart-4 nisan 1992 tarihli 24. sayısında yayınlanan " Newrozun tanıkları , gazeteciler, parlamenterler: Devlet Güçleri Katliam Yaptı" ve Ağustos -1992 tarihinde Newroz gazetesinde yayınlanan "Neden Basın Mensupları" başlıklı yazılarda " ayrımcı düşünceye yer verilmek süretiyle bölücülük propağandası yapıldığı" iddiasıyla "Anayasanın 28 maddesi ve CMUK86. maddesi gereğince karar verildi"ği belirtilmekte. Nûjen yayınevi editörü Ahmet Önal, yaptığı açıkamada, "kitapta ve söz konusu yazılarda iddia edildiği şekilde 'bölücülük yapıldığı'na dair hiç bir kasıta raslamak mümkün olmadığı gibi, devletin şahsında İstanbul 5. No'lu DGM'nin kitaba nasıl düşman olduğunun, farklı yayınevleri ve gazeteler arasında ayrılıkçılık yaptığının belgesi ve kanıtı olabilir. Zira DGM neye 'bölücü' neye 'bölücü değil' diyebilecek hukuki bütünlükten de yoks undur. Daha evel çeşitli gazetelerde yayınlanan ve hiç bir kovuşturmaya gerek görülmeyen yazılar, yıllar yada aylar sonra 'bölücü' iddiasıyla karşı ka[illegible]lması başka nasıl izah edilebilir?" dedi. Ahmet Önal, devleti ve İstanbul 5. No'lu DGM 'yi hukuki olmayan bu toplatma kararından dolayı kınadığını söyleyerek, "tüm kitapların özgür olmasını istiyoruz" dedi.

Dünden bugüne bugünden yarına kalmak

1979'da ülkücüler tarafından katledilen Doçent Yavuz'un anısına kitap dizisi

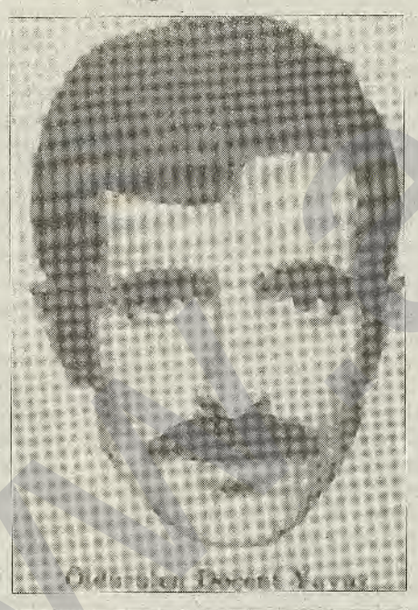

Öldürülen Doçent Yavuz

Orhan Yavuz, 1942 yılında Kars'ın Sarıkamış ilçesine bağlı Yeniköy'de doğdu. İlköğrenimini burda tamamladı. Cılavuz İlköğretim Okulu'nu (1960), AÜ. Fen Fakültesi'nin Kimya Bölümünü bitirdi (1965). Erzurum Atatürk Lisesi'nde kimya öğretmeni ve Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi'nde asistanlık görevi alan Yavuz, doktora çalışmaları için iki yıl ABD'de bulundu. 15 Haziran 1977 tarihinde Erzurum Atatürk Üniversi'tesinde doçent olarak çalışırken uğradığı saldırı sonucu yaşamını yitirdi. Saldırının failleri yakalandıktan sonra serbest bırakıldı. Daha sonra bir ülkücünün ifadesine göre Doç. Yavuz'u, Erzurum Ülkü Ocakları Başkanı Emin Yılmaz'ın emriyle Cezayir Beysal'ın öldürdüğü açığa çıktı. Daha sonra Cezayir Beysal yurt dışına kaçtı. Olayla ıgili tanıklık yapan iki polis imzalarını atarak tuttukları tutanakta, Beysal'ın, Bingöl, Muş ve Elazığ emniyet yetkililerinin yardımı sonucu yurtdışına kaçtığı belgelendi. 1980'de Ülkücü Mustafa Pehlivanoğlu ve eski Erzurum Ülkü Ocakları Başkanı Emin Yavuz'da katilin Cezair Baysal olduğunu itiraf edecekerdi. Ne yazık ki bütün bu delillere rağmen katiller yakalanamayacak ve Doç. Orhan Yavuz'un akibeti de siyasi cinayetlere kurban giden diğer aydınlarınkine benzeyecekti.

Vecdi ERBAY

Toplumsal dönüşüm yayınları Doç. Orhan Yavuz araştırma, inceleme dizisi oluşturdu. Amaçlarının feşistler tarafından katledilen devrimci insanların anısını yaşatmak ve bu anlamda yayınlayacakları kitaplarla onların devrimci mücadelesinin yaşatılmasına katkıda bulunacaklarını düşünüyorlar.

Yayınevi, Doç. Orhan Yavuz'un yanısıra, yine, faşistler tarafından katledilen yazar Ümit Kaftancıoğlu'nun anısına da bir dizi hazırlamayı düşüntüklerini belirttiler. Bu dizilerin kitaplarından elde edilecek kârın %25'i düşüncelerinden tutuklu ve hükümlü bulunanların çocuklarının eğitimine katkıda bulunmak için ayrılmış.

Konuyla ilgili olarak Toplumsal Dönüşüm yayınları Genel Yayın Yönetmeni Hayri Bildik ile konuştuk:

● Önce bu diziye neden Doç. Orhan Yavuz adını verdiğinizi sormak istiyorum. Bir de bu dizide yer alan kitaplardan söz edebilir misiniz?

❍ Orhan Yavuz'da katledilen birçok aydın, devrimci, demokrat gibi unutturulmaya çalışılan bir insan. Biz sosyalistler olarak buna karşı durmalıyız. Bu değerlere sahip çıkmalıyız. Böyle düşünüyoruz. Orhan Yavuz'da katledilen ve unutturulmaya çalışılan bir değer olduğu için bu diziye onun adını verdik.

Bu dizide şimdilik 12 kitap belirledik. Yayına hazır olan iki kitap var. İlki Tanzer Sülker Yılmaz'ın 'Türkiye'de Gençlik Hareketleri' (1920-1980) İkincisi; H. Basri Gürses'in 1978 Yunus Nadi'nin birincilik ödülünü alan 'Dünya ve Türkiye'de Gençlik' adlı kitabı.

● Böyle bir dizi hazırlama fikri hangi nedenlerle, nasıl doğdu? Biraz açabilir misiniz?

❍ Sosyalist bir insanım. Çevremde hep sosyalistler, aydınlar, demokratlar oldu. Onların yaşamlarına tanıklık ettim. Onlar, bugünü hazırlayan ve yarına kalması, yaşatılması gereken değerlerdir. 12 Eylül öncesi ve sonrası öldürüldüler. İşkence gördüler, hapis yattılar, yatıyorlar. Onları yanlız bırakmamak gerekiyor. Giderek ailelerine de sahip çıkmak, onları moralize etmek, ekonomik olarak katkı sunmak gerekiyor. Çocuklarımıza gösterdiğimiz ilgi ve özeni, onların çocuklarına da göstermeliyiz. Bu amaçla bu diziden elde edilecek kârın %25'ini tutukluların çocuklarına eğitimlerine katkı olsun diye sunuyoruz. Bu girişimimiz geniş kitleleri, bütün tutuklu yakınlarını hedefliyor. Diğer dernek ve kuruluşları dar buluyoruz, çalışmalarının yetersiz olduğunu düşünüyoruz. Yayınevi olarak onların da desteği ile kapsamlı bir yardımlaşma örgütlemek istiyoruz.

Şunu da belirtmek istiyorum, kitapları bu dizide yayınlanacak yazar arkadaşların da, bu projeye katkıları var. Kendi rızalarıyla telif ücretlerini %5'e indirdik.

● Bu çalışmanızın başarı sağlaması için neler yapmayı tasarlıyorsunuz?

❍ Bu projeyi hayata geçirme hazırlıkları yaparken konuyla ilgili derneklere kişilere bildirdik hazırlıklarımızı. Onlardan gelecek her türlü katkıyı bekliyoruz. İsteyen herkesle beraber çalışmaktan yanayız. Bu projeyi geliştirmek, yaygınlaştırmak, süreklileştirmek için öneri ve çalışmaları bekliyoruz. Biz bu girişimi yaptık. Geliştirmek ve başarı sağlamak bütün aydınların, sosyalistlerin ve duyarlı insanların olacaktır. Bunun tam tersi olan başarısızlığın da hepimizin olacağını düşünüyorum.

● Yayınevi olarak başka çalışmalarınız var mı?

❍ Orhan Yavuz ile ilgili bir kitap hazırlıyoruz. Yine faşistlerce katledilen Ümit Kaftancıoğlu öykü roman dizisi hazırlıyoruz. Bu dizi de sadece yerli roman ve öykücülere yer vereceğiz. Ayrıca Orhan Yavuz araştırma inceleme dizisini tamamlayan nitelikteki gelecek dosyaları da değerlendirip yayınlayacağız. Belki bu dizide yayınlanan kitapların Kürdistan gerçeğini, gençliğini yeterince ele almadığı düşünülecektir. Bu konudaki spekülasyonları da ortadan kaldırmak, boşluğu doldurmak için Kürdistan ile ilgili dosyaların bize ulaşmasını istiyoruz.

● Son olarak söylemek istediğiniz birşey var mı?

❍ Orhan Yavuz araştırma inceleme dizisinde, bize yardımcı olacak kurumlara ve kişilere ihtiyacımız var. Sosyalistler giderken iz bırakabilmeliler. Sosyalistlerin yaptıkları halk nezdinde değer bulmalı. Bu yüzden herkesi dayanışmaya bekliyorum. Düşüncelerinden dolayı tutsak olanların çocukları için bir çocuk evi de düşünüyoruz. Tabi bu ileriye dönük bir düşünce. Ama dayanışmayı, birlikteliği sağlayabilirsek neden olmasın.

'Sevgi Duvarı'na yaslanan 70 yıl

Can Yücel

METAMORFOZ

Bir insan görünce insan oluyorum
Bir ağaç görünce ağaç
Bir çocuk görünce çocuk
Bir kadın görünce erkek
Bir faşist görünce kahroluyor
kahrediyorum
İnsanlığın en kahhar silâhı
şiirle

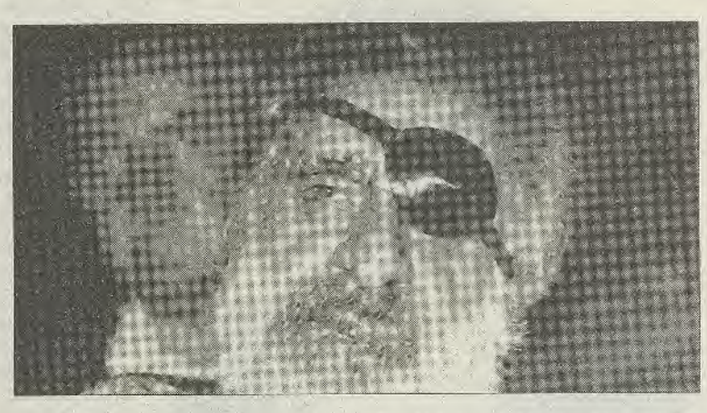

1 Ekim bazılarınız için normal bir gündür. Diğer günlerinizden bir ayrıcalığı yoktur. Bir insan var ki; 1 Ekim 70 yaş demek onun için. Beyaz saçlı, beyaz sakallı. Kafasını bedeninin üzerinde zorla tutmaya çalışıyor. Çünkü süreki alkol alıyor. Ama, bedeni dinç. Yürürken dinamik ve enerjik. Yada öyle görünmeye çalışıyor. Bir gözü de bantlı. O haliyle korsanları andırıyor. Kimbilir belki de içinde şiirini korsanlarını besliyor. O, bu duruma şöyle bir açıklık getiriyor: "Gözüm açık yaşamak istiyorum. Onun için de hep gözümle uğraşıyorum."

O kocaman adamın adı, Can Yücel. "Ben" diyor, "7 yaşımda 70 yaşında, 70 yaşımda ise 7 yaşındaymışım gibi hissediyorum kendimi." Üç binin üzerindeki seyirciye, 'Sevgi Duvarı'na yaslanan 70 yılın hafifliğiyle gülümsüyor. Türkiye'nin durumunu 'perişan tekkesi'ne benzeten şair; "Denize düşen ya Allah'a, ya silaha sarılır. Ben şiire sarıldım," diyor. Konuşurken ya da şiir okurken anlamakta zorluk çekiyorsunuz. Ama Can Yücel hayranları şifreyi çözen insan bahtiyarığında. Yücel'in ince espirilerine katıla katıla gülüyorlar. Geçtiğimiz Salı gecesi Açık Hava Tiyatrosu'nda, Leman ve Öküz dergilerinin organize ettiği 'Can Yücel'in 50. Sanat Yılı' nedeniyle düzenlenen 'Saygı Gecesi,' Tuncel Kurtiz'in açılış konuşması ve Can Yücel'in şiirlerini okumasıyla başladı. Kurtiz'den sonra sahnede yeralan Yeni Türkü grubu, çoğunluğu Can Yücel'in şiirlerinden oluşan şarkılar okudu. Server Tanilli geceye gönderdiği mesajda: "Can Yücel, Edebiyatımızın tuzu-biberidir, o kelimelerle oynayan bir şairdir" diyordu.

Eşber Yağmurdereli ve Metin Üstündağ'ın sahneye beraber çıkarken (Yağmurdereli'nin' âmâ ve Üstündağın'da ayağından 'özürlü' olması..) 'komik' ve duygusal bir tablo oluştu. Metin Üstündağ'ın Eşber Yağmurdereli'ye; "Biliyor musun Eşber biz böyle neye benziyoruz?" sorusuna Yağmurdereli'nin cevabı hazırdı: "Türk Solu'na." Daha sonra sahneye devet edilen Can Yücel, sahneye çıkınca sağanak bir yağmur başladı. Yücel, seyircinin önünde ayakkabılarını çıkarırken, "Hepinize teşekkür ederim. Hepinizi seviyorum ama içinizdeki siviller hariç." diyerek şöyle devam ediyordu; "70 yaşındayım. İyi bir muhasebeyle 130 yaşına kadar yaşayabilirim. Ayrıca anlayamadığım bir şey var, ben kelimelerle değil. kelimeler benimle oynuyor" diyordu. Can Yücel sahnedeyken, eşi Güler, kızları Güzel ve Su'da sahneye çıkıp mutlu bir aile tablosu çizdiler. Eşi Güler, Yücel'in 'Sevgi Duvarı' şiirini kendisine yazdığını ve şiirde bahsedilen "Sidikli Kontes"in kendisi olduğunu söyleyerek şiiri okudu.

Ayrıca, Cem Yılmaz ve Yılmaz Erdoğan parodileriyle, Yıldız Tilbe ve Sezen Aksu'da şarkılarıyla katılarak geceye renk kattılar.

Yabancılaşma ve özgürlük (2)

Cemal ÖZÇELİK

Ulusal yabancılaşma; ulusal değerlerin inkarı temelinde veya bu değerlerden uzaklaşıp onlara sahip çıkmama tarzında yaşanabileceği gibi; ulusal değerlere sahip çıkma adı altında bunların tahrip edilmesi veya çok dar alanlarda hapsedilerek evrensel değerlerle olan organik bağlarının koparılması biçiminde de yaşanabilir.

Yabancılaşma, başlangıçta en belirgin bir tarzda üretim süreci içinde oluşmakla birlikte, bu alanla sınırlı kaldığı sanılmasın. Üretim tarzı ve insanların üretim süreci içindeki konumları, onların tüm yaşam alanlarını gerçekleştirme tarzını belirlediği gibi; bu süreçte ortaya çıkan yabancılaşma olgusu da aynı şekilde yaşamlarının tüm diğer alanlarına da yansır.

Yabancılaşma sürecini yaşayan bir toplumda herşey sanki başaşağı durmuş gibi ters yüz olur; üçkağıtçılık başarı olarak, korkaklık akıllılık olarak ve zorbalık yiğitlik olarak algılanmaya başlanır.

Herşeyin başına pragmatizm (faydacılık) ve başarı ölçütü getirilir. Başarılı olan, aynı zamanda "haklı" olur. Bu başarılar ahlaksızlık temelinde bile gerçekleştirilse, başarı sağlayanlar alkışlanır ve dolayısıyla toplumda "itibar sahibi-saygın" bir konuma getirilirler. Çünkü "insanlar karşılaştığın fırtınalarla ilgilenmezler, onlar gemiyi kıyıya ulaştırıp ulaştıramadığına bakarlar"

Sevgide yabancılaşma

Yabancılaşma, en değerli yaşam alanlarımızdan biri olan "sevgi" ilişkilerinde de yaşanmıyor mu? İnsanların tercihlerinde "olmak"tan çok "sahip olmayı" gözetmesi; karşısındaki bireyin ne tür fırtınalar yaşadığından çok, gemisini kıyıya ulaştırıp ulaştıramadığına bakması ve kendilerini insani temelde yeniden yaratma olanaklarını aramak yerine, geleceklerini garantiye almayı ön planda tutmaları, yabancılaşmanın ta kendisi değil midir?

Tabi sevgiyi sevgiyle ölçmek gerek. Sevgi, ancak sevgiyle karşılanabilir. Ama sevgi her zaman karşılığını bulmaz; sevgi, sevgi yaratmadığında zamanla tek yönlü ve giderek kendine yabancılaşan bir tutkuya dönüşür. Öyle ki seven kişi kendinde taşıdığı tüm tutku ve idealleri karşısındaki kişiye yansıtmakta ve sonuçta bu özelliklerin kendisine değil de "O"na ait olduğu yanılsamasına kapılır.

Kendinde bulunan tüm iyi ve güzel özellikleri karşısındakine aktaran kişi, kendisini değersiz ve anlamsız bulmaya başlar. Bu durumu aşmak için de her türlü güzellikleri kendinde barındıran "O"na ulaşmaya çalışır ve "O"nunla bütünleşerek bu özellikleri kazanacağı sanısına kapılmaya başlar. Ama hayır... O'na ulaşmak mümkün değil. O ulaşılmazdır! Ve ulaşılmaz oldukça da yücelerek ilahlaşır/ilahe olur.

Böylece birey başkasına yansıtarak kaybettiği değerlerden yalıtlanarak kendisine ve sevgisine karşı yabancılaşır. Özgüvenini yitirerek yaşamın tüm diğer alanlarına karşı da bir kayıtsızlık içine girmeye başlar; yaşam sevincini yitirir. Yaşam artık boştur onun için.....

Ulusal yabancılaşma

Yabancılaşmanın yaşandığı başlıca alanlardan biri de ulusa ve ulusal değerlere karşı yabancılaşma olgusu oluşturmaktadır. Ulusal yabancılaşma; ulusal değerlerin inkarı temelinde veya bu değerlerden uzaklaşıp onlara sahip çıkmama tarzında yaşanabileceği gibi; ulusal değerlere sahip çıkma adı altında bunların tahrip edilmesi veya çok dar alanlarda hapsedilerek evrensel değerlerle olan organik bağlarının koparılması biçiminde de yaşanabilir.

İnsanlığın yarattığı maddi ve manevi değerlerle, dünya halklarının yönelttiği çağdaş gelişimin doğrultusunu dikkate almayan bir "ulusalcılık" ne ölçüde ulusumuzu içinde bulunduğu dar çerçevelerden kurtarabilir? Hele hele evrensel değerler bir yana ulusal değerlerin bile bütünlüklü değil, bunların belli boyutlarının temel alınması (örneğin dil gibi) ulusal gelişim sürecine nasıl bir katkı sağlayabilir? Son yıllarda dil alanıyla uğraşan bazı aydınlarımız dilin önemini vurgulayalım derken; Kürt dilini adeta fetişleştirerek ulusal varlıkla özdeşleştirmeye kalkışmaktadırlar.

Sevgi, sevgi yaratmadığında zamanla tek yönlü ve giderek kendine yabancılaşan bir tutkuya dönüşür. Öyle ki seven kişi kendinde taşıdığı tüm tutku ve idealleri karşısındaki kişiye yansıtmakta ve sonuçta bu özelliklerin kendisine değil de "O"na ait olduğu yanılsamasına kapılır.

Herşeyde olduğu gibi, ulusal yapıyı oluşturan faktörlerden biri olan dil faktörünün de gereğinden fazla abartılarak fetişleştirilmesi ve işin "dilperestlik" boyutuna tırmandırılması, metafizik bir kısırlaştırmaya yol açar.

Ulusal değerlerin çok yönlü bir şekilde temel alınmasından hareketle evrenselliği yakalamaya çalışan bir yaklaşım, ulusal yabancılaşmanın aşılmasında önemli bir rol oynayacaktır. Tabi ulus kurtulmadan ulusal yabancılaşmanın tam olarak aşılamayacağının unutulmaması kaydıyla...

İşte bu noktada ulusun kurtuluşu için mücadele veren çeşitli yapılanmaların genel ulusal çıkarlardan çok, kendi dar grup çıkarlarını esas almalarından kaynaklanan bir yabancılaşma ve yozlaşma sürecinin yaşandığı gözlenmektedir.

Ülkemizin coğrafik, siyasal, mezhepsel, lehçesel, vb. faktörler açısından yüzyıllardan beridir içinde bulunduğu parçalanmışlık ve bölünmüşlük durumu, halkımızın siyasal temsilcilerini dönem dönem düşman devletler arasındaki çelişkilerden faydalanma yönünde bir ittifak politikasına yöneltmiştir. Bu, anlaşılır bir durumdur. Fakat bu yaklaşımın kronik bir politikaya dönüşerek; kendi özgücüne güvensizliği beraberinde getirmesi ve yine bu türden ittifakların çeşitli örgütlerin tek yanlı ilişkilerine/çıkarlarına göre ayarlanması, ulusal mücadelede onulmaz yaralar açmaktadır. Bugün, başka devletlerden faydalanalım derken, onların bölgeye yönelik gizli ve uzun vadeli politikalarının bir uzantısı olma tehlikesi yoğun bir şekilde yaşanmaktadır.

Ulusal birliğin sağlanamayışı ve bu birliğin yaratacağı özgüce/özgüvene dayalı bir ulusal politikanın en kısa zamanda yaşama geçirilemeyişi, ulusal değerlerin ve kazanımların dejenerasyona uğraması sürecini olabildiğine pekiştirmektedir.

Aydın trajedisi ve yabancılaşma

Yabancılaşmada göze batan bir diğer nokta da, Kürt aydınının küçümsenemeyecek bir bölümünün "müstemleke aydını" psikolojisini aşamama olgusunda ortaya çıkmaktadır. Bu aydın tipi eziklik duygusu içinde, kendi ulusal değerlerine açıkça sahip çıkamama ve dahası bir nevi, başka ulusların sahip olduğu hakları kendi ulusuna layık bulmama ruh halini yaşamaktadır.

Benzer bir ruh hali de çarpıcı bir biçimde otosansürcü yaklaşımlarda ortaya çıkmaktadır. Yurt dışından veya müstear imzalarla yazı yazarken belli görüşleri açık açık (hatta bazen çok abartılı-ajitatif bir biçimde) dile getiren bazı aydın-yazarlarımız; kendi ismi ve cismiyle ortaya çıkıp "ben bunu düşünüyorum, ulusum için şunu istiyorum" demeye gelince, "akılcılık", "taktik", "temkinlilik" sığındıkları limanlar oluveriyor.

Binlerce insanımızın yaşamını yitirdiği, binlerce köyün yakılıp yıkıldığı, milyonlarca insanın yerinden yurdundan sürülerek aç-perişan ortada bırakıldığı bir ülkede, aydınlar kendi ulusunun kaderini tayin hakkını açık açık savunamıyorsa; başka uluslar hangi hakka sahipse benim ulusum da aynı haklara sahip olmalı diyemiyorsa, aydın olma misyonlarını yerine getirebilirler mi? Yıllardır mücadele veren Kürt aydınlarının saflarında neden yeni İsmail Beşikçi'ler doğmuyor?

Tabiki bu durum sadece aydınlarımızın ürkekliğiyle açıklanamaz. Toplumumuz aydınlarını anlayıp onlara sahip çıkacağına, çoğunlukla onları küçümseme ve zorluklar karşısında yalnız bırakma eğilimine yönelmektedir. Bu olumsuz yaklaşımların sonucunda da aydın topluma, toplum da aydına ve kendisine karşı yabancılaşmakta ve egemen güçlerin bir kesime yönelik saldırıları karşısında bir diğer kesim bunu kendi sorunu olarak görmeyip sessiz kalmaktadır.

Aydınlar kendi ulusunun kaderini tayin hakkını açık açık savunamıyorsa; başka uluslar hangi hakka sahipse benim ulusum da aynı haklara sahip olmalı diyemiyorsa, aydın olma misyonlarını yerine getirebilirler mi? Yıllardır mücadele veren Kürt aydınlarının saflarında neden yeni İsmail Beşikçi'ler doğmuyor?

Hele hele belli tarihsel-toplumsal süreçlerde mevcut çelişkilerin farkına varmalarına rağmen, bu çelişkilerin çözümü için gerekli nesnel ortamın yeterince olgunlaşmadığı durumlarda aydınların yaşadığı durum, onlar açısından tam bir trajedi olagelmiştir.

Bunlar felsefi-düşünsel, etik, estetik ve hatta dinsel alanda büyük kuramlar veya kendi toplumunun gelişkinlik düzeyine nazaran ileri sayılabilecek fikirler geliştirdikleri halde, onların başlattığı aydınlanma çağı, çoğunlukla toplum tarafından kabul görmemiş ve dahası tepkisel çıkışlarla bu insanların toplumsal yaşamını uzağına düşürülüp kaderleriyle başbaşa bırakılmalarına yolverilmiştir. Bu tür aydınlanmacıların başlangıçta "deli" veya "aylak" olarak damgalanarak ayıplanmaları, üzerinde durulması gereken bir noktadır.

Eski Sovyetler Birliği Bilimler Akademisi üyesi Yuri Davidov konuya ilişkin şunları söylüyor: "O çağın yazgısı gerçekten trajiktir. Çelişkilerini ortaya dökmüştür, insanları da başka bir yaşam isteyecek duruma getirmiştir. Ne var ki, sözü edilen yeni yaşamı gerçeğe dönüştürecek toplumsal güçleri yaratamamıştır. Böyle bir çağ, insanlara (o zamanın ilerici insanlarına tabii ki) kanat vermeden çok önce uçmayı öğretir... ilerici insanların idealleriyle onların reel, görgüsel "ayıplı" varlıkları arasındaki çelişki, maddi gerçekliğin gelişmesindeki nesnel çelişkinin, "insansal alana" aktarılmasından başka bir şey değildir." (Y. Davidov, Özgürlük ve yabancılaşma, S. 24-25)

Bütün bu trajedi bir yandan belli geçiş süreçlerinde toplumların aydınlanmacı bireylerine karşı içine girdiği yabancılaşmayı yansıtırken, aynı zamanda aydınların da bir noktadan sonra gerçekliği dönüştürememe karşısında içine girdiği çaresizliğin bir ifadesi olarak bocalamalarını yansıtır. "Böyle insanlar, olmak istedikleriyle bir başka yaşamın, yarının değil de bugünün insanları olmanın arasında bocalamaktadırlar" (Y. Davidov, a.g.e. S. 24)

Ulusal kimlik- ulusal kültür (4)

Hasan YALÇIN

Daha önce bazı Zazaca konuşan aşiretlerin Bağdat'tan kuzey Kürdistan'a göç ettiklerinden, bazı Zazaca konuşan Kür aşiretlerinin kuzeyden güneye başka bir deyişle Suriye ve Halep çevresine Osmanlı döneminde yeniden göçe maruz kaldıklarını belirtmiştim. Şimdi de Zazaca konuşan iki aşiret üzerinde durmak istiyorum.

Tarih ve dil yönünden önemli bir konuma sahip olan bu iki aşiretten biri Bacıan öteki ise Zirkan adını taşıyor. Bacıan aşireti aynı zamanda bazı araştırmacılar tarafından da incelenen ve bu aşiretin adına izafeten Bacıan lehçesi diye adlandırılan bir lehçeyle de tanınıyor. Bacıan lehçesi Goran-Zaza lehçesi içerisinde değerlendirilen bir lehçedir. Bacıan aşiretiyle ilgili bilgiler bu aşiretin kuzeyden güneye göç eden bir aşiret olduğunu gösteriyor. Bu aşiretle ilgili en geniş bilgiyi bir İngiliz araştırma komisyonu tarafından 1919 da hazırlanmış Dicle ve Büyük Zap arasında Kürt aşiretleri adlı kitapta rastlanıyor. Bu kitaptaki açıklamalar bu aşiretin reisi olan Osman Paşa'nın verdiği bilgilere dayanıyor. Ayrıca bu aşiretle ilgili bir secere veriliyor. Osman Paşa'nın anlatımına göre; Bacıan aşireti Osmanlılar döneminde Diyarbakır yöresinden İran'a gitmiş. Daha sonra Osmanlı devleti ile İran-Safevi devleti arasındaki 1639 yılında yapılan Kasr-ı Şirin antlaşmasından sonra bu aşiretin mensuplarından bir kesimi Osmanlı kontrolündeki Süleymaniye yöresine gelmiş. Süleymaniye yöresine gelen kesinden ayrılan bir kol ise; Musul yöresine göç etmiş. Osman Paşa'nın anlatımına göre; Bacıan aşiretinin ilk reisi Abdal Beg'dir. Abdal Beg'e ilk kez Osmanlılar Paşalık unvanını vermişler. Zaho'da bu aşiretle ilgili bana bilgi veren bir Kürdün anlatımına göre Bacıan aşiretinin ileri gelenleri Arapça, Farsça, Türkçe'nin dışında Kurmanci ve Zaza lehçesini konuşuyorlarmış.

Bacıan aşireti ile ilgili direkt bir bilgiye Şerefname'de rastlanmıyor. Ama Şerefname'deki bir bilgiye Gelbegleri bölümünün bu aşirete ait olduğu görünüyor. Yanlız Şerefnamede Bacıan adı yerine Ustachı aşireti adı geçiyor. Şerefnamede şöyle deniyor:

Ustachı aşiretinin ileri gelen olaylardan kaçarak Erdelan beyi Beyke beye iltica etmiş. Yine aynı bölümde şöyle diyor: Ali bey her yıl ilkbaharın başlarında aşiretleriyle göçüp yönetimi altında bulunan Kirind vilayetine gitmek zorundaydı. Ve buranın yolu da Kubad beyin ülkesi içinde bulunan Zehab nahiyesinden geçiyordu. Adı geçen Kubad bey de burdan geçen aşiret ve kabilelerin kendisine ücret ve hediyeler vermek zorunda bırakıyordu. Bu su içme, otlatma ve hayvan yemi alma ücreti olarak adlandırılıyordu. Gelbagiler elinde ise Reaya oldukları gerekçesiyle devlet görevlilerinden birine ve beylerbeyliklerine göçebe aşiretlerden alınması mutad olan adı geçen vergiyi ödememeleri konusunda sultanlık emri vardı. Onlar da bu nedenle ödemekten imtina ediyor Kubad beyin emrine boyun eğmiyordu.

Yukarıdaki açıklamalar çelişkili. Şöyle ki; Osmanlıda vergi veren kesimi Reaya'lar vergiden muaf olanları ise Seyyid diye kabul edilenler ve özel devlet görevlileri oluşturuyordu. Kirmanşah yöresinde bulunan Kirind Şehri (kazası) Zehab'ın doğusuna düşüyor. Zehab ise Irak Kürdistan'ına sınır olan bir yer. Bu nedenle Kubad beyle ilgili anlatılanlar inandırıcı değil. Akla yatan Ali beyin Zehab'dan Kirind'e kadar olan bölgede egemen olduğudur. Ayrıca Bacıan aşireti adı etimolojik yönden incelendiğinde Bac yani vergi. il yani aşiret, an yani kürtçede çoğul eki diye bölümlerden oluşan bir kelimedir. Bu sözcük vergi aşiretleri diye tanımlanabilir. Görünen odur ki, Bacıan aşireti adı vergi toplayan aşiret olduğu için bu adı almış. Şerefnamede bu aşiretin Ustachı diye adlandırılması doğru değildir. Şerefnamede Mırdasi hükümdarları hakkandadır ama başlığında, yine şöyle deniyor:

Zirkam aşiretiyle ilgili hem Şerafnamede hem de eskiden Şamda çıkmış olan (II. Dünya Savaşı dönemi) Hawar adlı bir Kürt dergisinde bilgiler bulunuyor. Hawar dergisinde Herakol Azizan (Celadet Bedirhan) imzasıyla yazılan makalede Zirkam'ların Diyarbekir'in Hezro yöresinde ve Erzurumda bulunan yarı göçebe Zazaca konuşan bir aşiret olduğu belirtiliyor. Şerefnamede ise; anlatılanlar karmakarışık, bu nedenle konuyu açmak gerekiyor. Şerefnamede şöyle anlatıyor;

Bu da dört dalı kapsamaktadır. Belegat meydanın suvarileri ve güzel konuşmanın, güzel yazmanın kahramanları olan tarihçilerce açıkça bilindiği gibi Zirkan beg'lerinin soyu Şam Araplarına ulaşır. Denilir ki; Şeyh Hasan Bin Seyyid Abdurrahman adında bir kişiyi zamanın şartları, Vatanından ayrılmak ve Mardin Vilayetine gelmek zorunda bırakmıştı. Orada yerleşip kendini ibadete, kanaatkarlığa ve çeşitli riyazetlere veren Şeyh Hasan, sürekli olarak Mavi elbise giydiği için, halk arasında Şeyh Ezraki diye tanındı. Belki de, gözleri mavi olduğu için bu adla adlandırılmıştır. Sebep ne olursa olsun Ezraki sözcüğündeki E harfi sözcüğün çok kullanılmasından ötürü atıldı. Ve sözcük halkın dilinde Zirki adını aldı.

Yine aynı bölümde şöyle deniyor: (Dördüncü dalda) Zirkanların kökeni aslında Tercil ve Atak'tır. Tercil Amed'e (Diyarbakır vb) yakın bir bölgedir. İki kalesi vardır. Tercil kalesi ile Dar-ayn kalesi Derzini ve Girdıkan ise Tercil ve Atak'ın iki koludur. Bu açıklamadan sonra Şeyh Hasan'ın Hz Ali'ye varan bir seceresi verilir. Ardından yine şöyle denir; Şeyh Hasan Şam ülkesinden Mardin Vilayetine geldiğinde Atak nahiyesine yerleşti. Ve ibadetle, dindarlıkla, kanaatkarlıkla meşgul oldu. Bu durum o ülke halkının çevresinde toplanmasına ve kendisine inanmasına vesile oldu. Bir rivayete göre; mavi gözlü, diğer bir rivayete göre ise; devamlı mavi elbise giydiği için Şeyh Hasan-ı Ezraki adını almıştır. Bu Selçuklu'ların en büyük komutanlarından biri olan Emir Artuk bin Ekseb'in Selçuklu Sultanı adına Amed, Mardin, Harput, Micingerd ve Hasankeyf hükümetini yönettiği dönemdeydi.

Yukarıda anlatılanları toparlayacak olursak;

1- Zirkan'ların kökeni Tercil ve Ataktır. Derzini ve Girdıkan beyleri Tercil ve Atak'ın iki koludur.

2- Şeyh Hasan Ezraki lakabını mavi bir elbise veya mavi gözlü olduğundan dolayı almış ve kendisi Şam yöresinden gelmiş. Onun seceresi Hz. Ali'ye varmaktadır.

3- Şeyh Hasan'ın Mardin'e geldiği dönem Mardin'de hüküm süren Selçuklulardan Artuk oğlu Ekseb'di.

Şimdi anlatılan bu inceliyelim;

1- a) Tercil Amed'e yakın bir yerdir. Bu yer Şerefname'nin çevirmeni M.E.Bozarslan'ın dediği gibi Hezro ilçesinin güney batısında ilçe merkezine 5 km. uzaklıkta bir yerdir.

b) Atak: Bu yer Şerefname'de de belirtildiği gibi Mardin yöresindedir. Ebril Şenac Tarihinde bu yer adı El-Atak diye geçiyor. Bu yer Midyad'ın bir nahiyesidir. Cizre'deki Atak aşireti adını bu yerden alıyor. M.E. Bozarslan'ın bu yeri şimdi Lice diye bilinen eskiden Hetax diye anılan yerle karıştırdığı kanaatindeyim. Bu bölümdeki başlıklar çelişkilidir. Tercil başlığı altında Atak. Atak başlığı altında ise Tercil anlatılmış.

c) Girdıkan: Bu yer ise, Hakkari'nin Şemdinli yöresindedir. Bu yörede bulunan aşiret Gerdi diye tanınıyor. Bu aşiretin büyük bir kesimi Güney Kürdistan'a göç etmiş.

d) Derzini: Bu yer ise Büyük Zap mıntıkasındadır. Çevirmen M.A. Avni'nin dediği gibi Zin kilisesi ile ilgilidir. Bu ad Der Zinê'nin bozulmuş şeklidir. Bu ad Ebul Feraç tarihinde Mar Zina manastırının bulunduğu yer olarak geçiyor.

2- Şeyh Hasan'ın Ezraki lakabını alması kesinlikle ne mavi gözlülükle ne de mavi elbiseyle ilgilidir. Bu sözcük Hısnkeyf adı ile Hasankeyf olarak değiştirilmesi ile ilgilidir.

Ezraki sözcüğü Arapça'dan isimlendirilmesi ve erkek olarak adlandırılması göz önüne alındığında Arapça Zeraçın dişisi olan Zerka ile ilgili görülebilir. Şam'ın güneyinde şimdi Ürdün'ün bir şehri olan bir yer Zerka adını taşıyor. Diğer bir varsayım Şeyh Hasan'ın 13. yüzyılda Aleviliğin İsmail kolunun lideri Celaleddin Hasan'la ilgili olabilceğidir. Ebul Ferac tarihinde Celaleddin Hasan'ın Yünden yapılmış mavi bir elbise giydiği yazılıyor. Yaklaşık olarak Atak'daki Şeyh Abdurrahman ile aynı dönemde yaşamışlar fakat Şeyh Abdurrahman ile ilgili anlatılanlarda buna değinilmiyor. Şerefname'de Suriye'den gelen başka bir Hasan'dan bahsediliyor. Şeyh Abdurrahman önemli şahsiyettir. Mogol ilhanlı devletinin başına Abhemd Tegudar geldiği zaman onun isteği üzerine barış görüşmeleri için Suriye'ye Memlulularla (Mısır'da egemen) görüşmeye gönderiliyor. Yola giderken kendisini götürmeye gelenlerle arasında geceleyin atla gitme konusunda tartışma çıkıyor. Hasan adlı kişiye izafeten anlatılan atla ilgili anlatım çarpıtmadır. Şeyh Abdurrahman'ın oğlu Şemseddin Titi (Tutu) oğlu diye adlandırılıyor. Bu ise Mardin Sultanı'nın veziridir. Üçüncü varsayım ise; Ezraki (mavi) sözcüğü bir semboldür. Bu sembolün oğuzların oğlu Gökhan'la ilgilidir. Gökhan'ın oğullarından biri Peçenek adını taşıyor. Peçenek adı ise; Şerefname'de adı geçen Boxt ile Becn hikayesi ile ilgilidir. Şerefnamede bu konuyla ilgili şöyle deniyor;

Becneni aşiretinin durumlarını ve haberlerini nakledenler güvenilir adamlardan rivayet edilmiştir ki; Boxt ve Becn Cezire hükümdarlarının çocuklarından iki kardeştir. Cezire hükümeti üzerine anlaşmazığa düştüler. Bu hükümet sonunda Boxt'un elinde kaldı. Becn ise Hasankeyf'e gitti. Hasankeyf hükümdarları Melikan'larda sonra Hasankeyf'i esik Becnevilerden aldılar. Başka bir rivayete göre de bütün Kürtler Becn ve Boxt'un soyundan türemişlerdir."

Burada adı geçen Becn Basnama adlı Kürt aşiretiyle ilgili değildir. Becn sözcüğü ile Azraki sözcüğü üzerinedir. Prof. Faruk Sümer Oğuzlar ve Türkmenler adlı eserinde şöyle diyor;

Şüphesiz Peçenek boyu Türk Peçenek elinin bir parçası olup Oğuz'ların tabiiyeti altına girmiş ve zamanla Oğuzların bir boyu haline gelmiştir. Peçenekler, Bayındır, Çepri ve Çavuldurlar gibi Oğuzhan'ın dördüncü oğlu Gökhan'a bağlanmışlardır. Yine aynı yazar şöyle diyor; Residedin'de Peçenek boyunun Bicene şeklinde yazıldığını biliyoruz der ardından Halep Türkmenleri ana başlığı altında şöyle der:

1530-1540 yılları arasında Peçeneklerin vergi nüfusları 473'e 978 (m.1570) yılında ise 722'ye yükselmiştir. Onlar bu tarihte şu kollara ayrılmışlardı. İsa Hacılı (şimdi Midyad çevresinde İsa begli) Boyacılı, Ekizler, Piri begli, Salı Melikli, Habilli (Zinkanlar bölümünde Habil ile kabil adı nb) Ekuz, diğer Boyacılı, Sipahiler, Bunlardan 9 vergi nüfuslu Boyacılı Güvercinlikte (Elbistan'a bağlı) yerleşmişlerdir. Bu açıklamalardan anlaşılıyorki Şerefnamede adı geçen Hasankeyf, hükümdarlarının Şah Melikli adlı bir kabile olduğu anlaşılıyor. (Bunların neden Halep Türkmenleri diye adlandırıldığına daha sonra değineceğim nb)

Şerefnamede Boxt ile ilgili dınbili (dunbuli) beyleri başlığı altında şöyle deniyor;

Sözüne güvenilir rivayetçilerin yazdıklarından anlaşıldığına göre; Dınbili beylerinin soyu Şam bedai Araplarından İsa adında bir adama ulaşır. Diğer bir rivayete göre ise; kendisi Ömeriye Cezirsi (Cezireti Ibn Ömer) halkından olup Azerbaycan'a gitmiş eski sultanlar Hoy'a bağlı Sesmenabad nahiyesini ocak olarak vermişler. O da, onaya yerleşmiş ve şanı günden güne yücelmiş, aşiret ve kabilelerden çevresinde büyük bir topluluk meydana gelmiştir. Fakat doğru olan rivayet şudur ki; Dınbili aşireti Bohtan vilayetinden gelmişlerdir. Ve Kürtler arasında onlara Dınbili Boxt adı verilmiştir.

Gerek Şerefnamedeki açıklamalardan gerekse F.Sümer'in eserinden Boxt ve Becn'in hem Arap hem Türkmen hemde Kürt (Şerefnamede) yapıldığı anlaşılıyor. Bu durum gösteriyorki Osmanlılar Kürtleri bölmek için sinsi bir politika izlemişler. Boxt ve Becn ile ilgili rivayet kanaatimce Tınto ile Suto (Duda ile Zudo) hikayesiyle ilgilidir. duduliyen ve Zuduliyan adlı iki kabile (aşiret) H. Bektaşi Veli ve Şah İsmail'in 12 halifesinden ikisidir. Duduliyan adlı aşiretin tekkesi Atakdaydı (Mardin'e bağlı Mudyat'ın nakiyesi) Bunlardan arasındaki ilişki ise Akret kardeşliği (musahiplik vb) dir.

Zirkan aşiretiyle ilgili verilerin çarpıtılmış olduğu görülüyor. Bu adım Capaxzir adından geldiği kesin söylenebilir Capaxcur adı Capaxzir adının bozulmuş biçimidir. Bu sözcüklerdeki Zir eki ile Cur eki yer değiştirmiş Cur sözcügü Ebul Fenac Tarihinin anlatımına göre Cabel-i Cur (Cur dağı)'dan geliyor.

Adil Ovaloğlu'ndan Kemal Yazar'a Sol İçi Şiddet

Hayri Argav

Kemal Yazar uzun yılların devrimcisi. Bir bakıma bu sürecin içinde büyüyenlerden. Yaşamının yarısından çoğu devrimci siyasal savaşım içinde geçti. Antep'in, Adana'nın, İzmir'in, İzmit'in, İstanbul'un eylemcisi.

Polisten ve sivil faşistlerden kurşun ve bıçakla gelen ölümleri her seferinde çiğneyip geçti. Bazen hastanede bazen de illegal örgüt evinde yaralarının iyileşmesini bekledi sabırla.

Ama son gelen ölümü çiğneyemedi Kemal Yazar. O ölüm ki bir zamanlar yaşam kadar ölümleri de paylaştığı dostlarından.. Katık ve de eşit olsun diye bir zeytin tanesini bölüştüğü ellerden geliyordu.

27 Ağustos Duisburg Ve ölüm!

Tabi ki yirmi küsür yıllık devrimci yaşamın özeti bu kadarla anlatılamaz. Devrimci savaşım içinde bulunanların kabullenmek istemedikleri en kirli ölümdür Kemal Yazar'ın ölümü...

Kemal Yazar sol içi şiddetin ilk kurbanı değil. Sol içi şiddet, Türkiye radikal sol hareketinin tarihi ile neredeyse yaşıt sayılır:

Radikal sol, 1965 yılı sonrasında siyasi ve örgütsel şekillenme sürecini yaşadığı daha bu yıllarda sol içi şiddeti siyasi tartışmaların bir aracı olarak zaman zaman kullanıyorlardı. Ne ki bunlar üniversite anfilerinde, dernek kongreleri vb. yerlerde itişip-kakışma ve yumruklaşma biçimindeydi henüz. 1970'li yılların başında Adil OVALOĞLU'nun öldürülmesi, bugün yaygınlık kazanan sol içi şiddetin ilki oldu.

Ama şekillenmekte olan radikal solun bu eylemi o yıllarda tekil bir eylem olarak kaldı. Bütün tartışma ve sürtüşmeye karşın, devrimci sol, dayanışma ve birlikçi bir zeminin dışına çıkmadı. Mahir Çayan ve arkadaşlarının Deniz'lerin idamının engellemek için üç İngiliz teknisyeni kaçırmaları eyleminde de görüldüğü gibi, ayrılmış sol, düzen karşısında birleşmiş bir sol hareket olabiliyordu.

İdeolojik siyasi tıkanmışlık radikal solun sol içi şiddetini doğuran ve besleyen sorunların başında gelmiştir. Solun üç farklı tarihi sürecinde sol içi şiddet öğesinin ortaya çıktığı evreler bunu doğruluyor.

1965-1974 dönemi: Bu yıllarda devrim düşüncesi yeniydi. Geniş olan öğrenci gençliğin duygularını kabartıyor, onlara yeni bir dünyanın kapılarını açıyordu. Gündeme yerleşmiş bir eylemcilik vardı. Her şey tamam, devrimin eli kulağındaydı. Teorik olarak Kemalizm ve Marksizm'in ayrıştırılamadığı ideolojilerin dünyayı ve gelişen olayları yorumlaması, yeni gençlik kitlesi için fazla bir sorun oluşturmuyordu. Bu nedenle, bu yıllarda hem ayrışma sınırlıydı hem de sol içi şiddet.

1974-1980 dönemi: 12 Mart yenilgisi radikal solun bilgi ve tecrübesini arttırmıştı. Dünyayı algılamaya ve açıklamaya çalışıyordu ki, bu yıllarda emekçi yığın hareketinde yükselme başgösterdi. Ve sol teorik sorunların tartışılmasını bir yana bırakarak bu hareketin başına geçmeye yöneldi. Yığın hareketi karşısında gösterilen yetmezlik netleştirilememiş teori sorunlarını patlattı. Teorik tartışmaların derinleştirilip dünyanın sosyal gerçekliği ile bütünleştirilememiş olması, hemen hemen aynı programlara oturan ayrılıkların gerçekleşmesine yol açtı.

Teorik ve pratik bir dizi sorunun baskısı altında ezilen radikal sol, demokrasiyi hem bir söylem bakımından tam olarak kavrıyamamıştı, hem de kavradığı boyutuyla onu bir söylem olmaktan nedenle ayrılıklara karşı doyumsuz, baskıcı ve sindirici yaklaştığı gibi yığın hareketinin ortaya çıkardığı kazanımları diğer örgütlerle paylaşıma da kapalı oldu. Bu yıllarda bir çok insan öldürüldü. Örgütler arasında ayları bulan silahlı çatışmalar yaşandı.

1980 ve Sonrası: 12 Eylül Askeri Faşist Darbesi'nin ağır yenilgisi altında kalan radikal sol, 1970'li yıllarda çekinmeden başvurduğu sol içi şiddetin utancını yaşadı. Ama sorunun sağlıklı bir analizini yapmadı.

Bugüne kadar gelinen süreçte radikal sol örgütler aynı çizgilerle resmedilebilir ortak bir yazgıyı paylaştılar. Ayrılıkları ve birlikleri iç içe yaşadı. Ne ki Türkiye radikal solunun ayrılıkları da birlikleri gibi nesnel sürecin algılanması ve yorumlanması sonucu oluşturulan yeni programlar düzleminde gerçekleşmedi; pratik politikanın güncel sorunları ile Marksist doktorinin kaba bir ilişkisi kurularak bunlara karar verildi. Ve haliyle gelecek açısından bir sürü tehlikeyi yeniden yeniden parçalanmayı içinde taşır oldu. Kısacası Türkiye radikal solu, türlü türlü ulaşamadığı teorik sorunların sık sık kurbanı olmaya açıktır. Siyasi ayrılıkların fazla anlam içermeyen farklılıkları bu zeminden besleniyor.

Politikada darlık, teorik çıkıssızlığın/açmazın bir ürünüdür. Bu da Türkiye radikal solunun kronik hastalığıdır. Sorun bu olunca ayrılıklar ve farklı hareket etmeler kavranamamaktadır. İşte şiddet öğesi bu koşullarda devreye giriyor.

Kemal Yazar sol içi çatışmada yaşamını yitiren son kişi. Ama sol içi çatışmalara kaynaklık eden olgular bütün yapıtaşlarıyla ortada duruyor. Bu bir yazgı değil. Ama bu olayların beslendiği nesnel zemin irdelenmedikçe, öğeleri bulunup açığa çıkarılmadıkça devrimci sol içi çatışmaları daha çok uzun bir süre bir yazgı gibi boynunda taşımayı sürdürecek.

'Çete Cumhuriyeti'

HABER MERKEZİ- En son "Yüksekova çetesi"nin ortaya çıkmasıyla çeteler, ortaya çıkış edenleri ve savaşçı devlet yapılanmasıyla ilişkileri konuları yeniden sorgulanmaya başlandı.

'Çeteler'in devletin yapısını ortaya koyan önemli ipuçları olduğunu belirten kimi siyasal gözlemciler, savaş ve şiddete göre yapılanmış ir devlet mekanizmasının bu tür oluşumlara yol açtığını ifade ediyorlar. "Ortaya çıkarılan" bu grupları "aysbergin su üstündeki kısmı" olarak niteleyen sözkonusu çevreler, em 'çete' faaliyetlerinin, hem de bağlantılarının görünenden ya da gösterilenden daha büyük olduğunu vurguluyorlar. Buna göre, sözkonusu "çeteler"in hiyerarşik apılanması, partilere ve devletin üst kurumlarına kadar uzanıyor.

Öte yandan, basına yansıyan "çete haberleri"nin ne basının çabasıyla, ne de devlet güçlerinin "iyi niyetiyle"ortaya çıkmadığı da ısrarla dile getiriliyor. Sözkonusu haberler, devlet fraksiyonları arasındaki rekabetin bir sonucu olarak yorumlanıyor ve bazen rakip ekipleri tasfiye etmek amacıyla bilerek basına sızdırıldığı belirtiliyor.

Sadece kamuoyuna açıklandığı kadarıyla bile, "umhureyit'in adında değişiklik gerek!" esprilerine neden olan çete bilançosu, yan sütunlarımızda okuyacağınız "Yüksekova çetesi" hariç, özetle şöyle.

Söylemez çetesi

Aralarında 7'si ordu, 2'si de emniyet mensubu bulunan 23 kişilik "Söylemez çetesi", "son yıllarda ortaya çıkmış en büyük suç örgütü" olarak değerlendirildi. Haziran'da çökertildiği iddia edilen çetenin elemanları arasında asker, subay ve polislerin olması, özellikle dikkat çekti.

Ankara çetesi

Ankara'da silah kaçakçılığı yaptıkları ve sahte evrak düzenledikleri bildirilen bir emniyet müdür, bir başkomiser, 4 polis, 2 bekçi, 1 üsteğmen, 2 astsubay, 1 uzman çavuşu ve 22 sivilin oluşturduğu "üniformalı çete", bir hayli ilgi çekmişti.

Kocaeli çetesi

Kocaeli Emniyet Müdürlüğü'nün açıkladığı ve 7 adam öldürme, 5 yaralama, 2 adam kaçırma, 1 öldürmeye teşebbüs, 7 tehditle para isteme ve silah zoruyla çok sayıda çek, senet tahsili olaylarına karıştığı bildirilen çetenin lideri Mehmet Özcan ile aralarıda bir polis memuru ile emekli yüzbaşının bulunduğu 27 kişi yakalandı.

Adana çetesi

Adana'da 29 Ağustos tarihihde yapılan "operasyon"larda, aralarında beş polis ve bir subayın bulunduğu 31 kişi, silah ve mermi ticareti yaparken yakalandı. Mermilerin bir kısmının Türk silahlı kuvvetlerine ait olduğu anlaşıldı. Olayla ilgili bir binbaşı açığa alınırken, DGM'de dava açıldı. Sanıklardan 3'ü tutuklanarak cezaevine gönderildi.

Batman çetesi

"Yüksekova çetesi" haberlerinin hemen ardından, geçtiğimiz hafta da bu çete ortaya çıktı. Bir bankanın Batman şubesine ait 25 milyar lirayı, üç banka görevlisiyle birlikte Batman İl Jandarma Komutanlığı'nda görevli bir astsubayın çaldığı açıklandı.

Kirli savaşta Yüksekova gerçeği

Mehmet ÇİFTÇİ

YÜKSEKOVA- Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde geçtiğimiz hafta özel tim, polis ve korucular dan oluşan 16 kişilik bir kontrgerilla şebekesinin ortaya çıkması bölgede yıllardır sürdürülen kirli savaşta kimlerin yer aldığı ve neden yer aldığı sorularına da bir yanıt oldu. Ancak bu yanıtın sorgulama sürecinde karartılmak istendiği öğrenildi. Şebekenin elebaşısı konumundaki eski Yüksekova Tabur Komutanı Binbaşı Mehmet Emin Yurdakul ile MHP İlçe Başkanı ve çok sayıdaki askeri yetkilinin adı soruşturma kapsamı içine alınmazken, sorgulanan şebeke elemanlarının da kısa sürede serbest bırakılacağı öne sürülüyor.

Yıllardır Yüksekova'da adam kaçıran, işkenceyle öldüren, kaybeden ve defalarca ilçe merkezinin devlet güçlerince taranması olaylarını provoke eden koruculardan Abdulkerim Özgüç, Osman Ergen, Mehmet Emin Ergen, Osman Özpazar, Necmettin Hasayı ile özel tim elemanlarından Yusuf Azmi Aydın, Fatih Özkan ve Abdulkadir Bayram, 200 bin marklık fidye karşılığı Necmettin Baskın isimli bir kişiyi Vezirli köyünde rehin tutarken, sözkonusu şebeke geçtiğimiz hafta içinde Baskın ailesinin başvurusu üzerine suç üstü yakalandı. Bu arada kontrgerilla şebekesinin tetikçisinin PKK davasından yargılanmış olan itirafçı Hawar kod adlı Kahraman Bilgiç olduğu belirlendi. Korucu ve özel tim elemanlarının verdikleri ilk ifadelerinde Yüksekova'da kaçırdıkları kişileri Kahraman Bilgiç'e öldürttükleri ve cesetleri de kolay bulunmayacak yerlere attıklarını söyledikleri öğrenildi. Ancak özel tim ve korucuların sorgulamaları sırasında son olarak eski CHP Hakkari milletvekili Esat Canan'ın amcasının oğlu Abdullah Canan'ın gözaltına alınması ve sonra da ölü bulunması olayına karışığı tanık ifadeleriyle de doğrulandığı halde Ankara'ya geçtiğimiz yıl tayini çıkarılan eski Yüksekova Tabur komutanı Mehmet Emin Yurdakul'un soruşturma kapsamına alınmaması dikkat çekildi. Yüksekova'da önemli olayların aydınlatılmasına vesile olacak kişilerin gözaltında bulunduğu halde soruşturmanın geçiştirileceği ve kontrgerilla eylemlerinin örtbas edileceğinden endişe ediliyor.

Kayıp yakınları şebeke elemanları içinde Yüksekova MHP İlçe Başkanı ile bir çok korucu ve askeri yetkilinin de bulunduğunu bildiklerini, bunların zamanla Yüksekova'da deşifre olmalarından dolayı da kontrgerillanın yeni elemanlarla ilçede örgütlenmeye çalışacağını öne sürdüler. Kayıp yakınları korucu ve özel timlerin sorgularından sonra soruşturma sonuçlarına bakacaklarını, kendilerini tatmin etmeyen konuları mahkeme önüne çekinmeden getireceklerini de kaydettiler.

Şebekenin eylemleri

Yüksekova'da ortaya çıkarılan kontrgerilla şebekesinin şimdiye kadar şu eylemleri gerçekleştirdikleri belirtiliyor:

- 1995 yılı Kasım ayında Mure köyü imamı Abdulselam Şahin'in kaybedilmesi, - 1995 yılı Nisan ayında Ekmal köyü köylülerinden Nezir Tekçi özel timler tarafından götürüldükten sonra cesedi bulundu;
- 1995 yılı Ekim ayında Şemsettin Yurtseven, Münir Samtaş ve Mikdat Özeken isimli kişiler Tabur'a çağrıldı, bir daha da kendilerinden haber alınamadı;
- 1995 yılı Ağustos ayında Bahattin Canan Yüksekova yakınlarında öldürülmüş olarak bulundu;
- 1995 yılı Ocak ayında Nurettin Aksoy'un cesedi Yeniköprü yakınlarında bulundu;
- 1996 yılı Ocak ayında Abdullah Canan'ın cesedi Yüksekova yakınlarındaki bir çöplükte bulundu.
- Şebeke elemanlarının ayrıca "PKK baskını olduğu" gerekçesiyle ilçede taciz ateşi açmaları üzerine 1993 yılında Esentepe Mahallesin'e Tabur'dan atılan top ve roket mermilerinin isabet etmesi sonucu 50 civarında ev hasar görürken 4 kişi öldü, 10 kişi de ağır yaralandı.

1993 ve 1994 yıllarında toplam sekiz kez taranan ilçede çok sayıda ev ve işyeri tahrip olurken, onun üzerinde kişi yaşamını yitirdi. Yüksekova'da yıllarca adına "faili meçhul olaylar" denilerek geçiştirilen cinayetlerin devlet güçlerine mensup kişilerce yapıldığının tespit edilmesi, kirli savaşın sürdüğü diğer Kürt illerinde de aynı senaryoların uygulandığının bir göstergesi de oldu.

Yüksekova'ya iki heyet

YÜKSEKOVA- Hakkari'nin Yüksekova ilçesinde son günlerde ortaya çıkarılan kontrgerilla şebekesine ilişkin olarak yetkililerle görüşmek ve yerinde incelemelerde bulanmak üzere CHP ile birlikte HADEP de Yüksekova'ya heyet gönderdi. CHP heyetinin incelemeleri 1 Ekim günü sonuçlanırken, aynı gün HADEP heyeti Yüksekova'ya hareket etti. Yüksekova'da 21 Eylül günü ilçede şimdiye kadar meydana gelen faili meçhul olaylarla ilgileri olan 3 özel tim elemanı, 7 korucu ile bir itirafçının yakalanması üzerine önce CHP ardından da HADEP Yüksekova'ya birer heyet gönderdi. CHP heyeti 1 Ekim günü incelemelerini tamamlayıp Ankara'ya döndü. Hakkari'den ayrılmadan önce basına açıklamalarda bulunan CHP Tunceli milletvekili Orhan Veli Yıldırım, yetkililerden gözaltında bulunan çete elemanlarına ilişkin soruşturmanın çok sağlıklı bir şekilde yürütüleceği sözünü aldıklarını ve muhtemelen soruşturmanın bir ay süreceğini belirtti. Yıldırım, altı ay önce Yüksekova olaylarına ilişkin hazırladıkları raporların ciddiye alınmadığını, bu nedenle de Yüksekova'daki faili meçhul olaylar zincirinin sürdüğünü kaydetti. Orhan Veli Yıldırım, son yaptıkları incelemeler sırasında önemli bilgiler elde ettiklerini, en kısa zamanda elde ettikleri bildirileri kapsamlı bir rapor haline getirerek parti yetkililerine sunacaklarını söyledi. Yıldırım, Yüksekova'da ortaya çıkarılan çetenin devletin içindeki bazı kişilerden destek aldıklarını da sözlerine ekledi. CHP heyetinden sonra HADEP Hakkari seçilmiş milletvekili Nihat Buldan, Mardin seçilmiş milletvekili Cihan Sincar ile Siirt ve Diyarbakır seçilmiş milletvekillerinden oluşan HADEP heyeti 1 Ekim günü saat 14.00 sıralarında Yüksekova'ya hareket etti. Heyet adına Van il binasında bir açıklama yapan Nihat Buldan, Yüksekova'da ortaya çıkarılan çetenin yanı sıra, köy boşaltmaları ve Hakkari cezaevinde partilerine mensup kişilere yönelik saldırı olaylarını da inceleme kapsamına alacaklarını ve yetkililerle kapsamlı bir görüşme yapacaklarını söyledi.

PYSK "L'Humanite Festivali"nde

PARİS- Fransa'da her yıl yapılan geleneksel "l'Humanite festivali"ne bu yıl PYSK de (Partiya Yekitiya Sosyalista Kürdistan) katıldı. Katılımcılar arasında PSK ve HADEP de vardı. İran KDP de festivalde stand açtı.

Güney Kürdistan'dan son gelişen olaylardan dolayı FKP (Fransa Komünist Partisi), ceza olarak KDP ve YNK'ya stand yeri vermedi.

Bu yıl 13-14-15 Eylül'de organize edilen "l'Humanite festivali"ne PYSK ilk kez katıldı ancak Kürdistan'ı temsilen iyi bir sınav verdi. Fransa PYSK taraftarlarınca partiyi tanıtan bir Fransızca bülten, yerli ve yabancı kişilerce ilgiyle karşılandı. PYSK'nin beş kürt örgütten oluştuğunu öğrenen Fransızlar ile diğer yabancılar, "bu adeta bir devrim" değerlendirmesini yaptılar.

PYSK standında ilgiyi çeken diğer bir yön ise Fransa'da mülteci olarak yaşayan Ozan Zinar, ve Ozan Diyar'ın Kürtçe okudukları türkülerle dayanışmacı tüm insanlara halaylar çektirmeleriydi. Festival'de iki gün boyunca Kürdistan kıyafetleri içindeki kadınlarsaç ekmeği yaptılar. PYSK çadırının önündeki saç ekmeği yapımı, yabancılar tarafından ilgiyle izlenildi. Saç ekmeğini almak için kuyruk bile oluştuğu görüldü.

Fransa Komünist Partisi'nin davet etmiş olduğu, Şırnak'tan seçilmiş HADEP millet vekilleri Mesut Uysal ile Halil Yıldız ile ÖDP Paris taraftarları PYSK standını ziyaret ederek başarılar dileriler.

Eğitim emekçilerini kontr-gerillanın öldürdüğü şüphesi yaygın

İkinci Güçlükonak mı?

Medya ve devlet yetkilileri Diyarbakır merkeze bağlı Tılham (Hantepe) köyünde kimliği belirsiz kişiler tarafından bulundukları okul lojmanından alındıktan sonra kurşunlanan dört öğretmenin PKK'lilerce öldürüldüğünü iddia ederken, kimi bulgular "Güçlükonak katliamı"nı hatırlattı.

Hantepe köylüleri ile serbest bırakılan öğretmenlerin açıklamaları ve olayın meydana geliş şekli, kamuoyunda, olayın kontrgerilla tarafından işlenmiş olabileceği şeklinde yorumlanıyor. Öğretmenleri öldürenlerin bir taksiyle uzaklaşmaları "bu PKK'nin tarzı değil" düşüncesine neden olurken, PKK'nin olayı üstlenmemesi ve hatta kınaması da cinayetin bir "kontr gerilla provokasyonu" olduğu yorumlarına neden oldu. Siyası gözlemciler, olayın Uluslararası Af Örgütü'nün Türk yönetimi aleyhine kampanya başlattığı günlere denk gelmesine dikkat çekerek, Kürtler lehine havayı değiştirme amaçlı bir provokasyonun sözkonusu olabileceğini belirtiyor.

Bu arada devlet güçleri olaydan PKK'yı sorumlu tutarken, ARGK Ana Karargah Komutanlarından Cemil Bayık ise, geçen hafta BBC'yle yaptığı mülakatta, eylemle bir ilgilerinin olmadığını; eylemin kontrgerilla tarafından işlendiğini söyledi.

Edindiğimiz bilgiye göre olay şöyle gelişti; 30 Ekim Pazartesi gecesi saat 24.00 sularında köy kahvesinden eve gitmekte olan Ali Bozdağ ve Mehmet Aydın adlı köylülerin önü, silahlı iki kişi tarafından kesildi. Köylüleri, silah zoruyla öğretmenlerin bulunduğu lojmana götüren sözkonusu kişiler, içerde bulunan 7 öğretmeni yanlarına alarak köydışına çıktı. Kendilerini PKK'li olarak tanıtan silahlı kişiler, köyün on kilometre ötesinde Cuma İdiş, Nesrin İdiş (Öngeren), Sadrettin Gümüş ve Uğur Gören adlı öğretmenleri silahla tarayarak öldürdüler. Nurten Yıldız, Oya Egeli ve Fatma Dinçer adlı öğretmenler ile Siraç Aydın ve M. Ali Bozdağ isimli köylüleri olay yerinde serbest bırakan silahlı kişiler, kendilerini daha evvel beklemekte olan bir taksiye binerek olay yerinden uzaklaştılar.

Bilindiği gibi, daha önce Güçlükonak'ta 11 korucunun minibüs içinde yakılması olayı da PKK'ye mal edilmek istenmiş, ancak "Barış İçin Biraraya Çalışma Grubu"nun araştırmaları sonucu, katliamın kimi devlet güçlerince işlendiği düşünesi ağır basmıştı.

İHD lanetledi

Diyarbakır'ın Tılham (Hantepe) köyünde 4 eğitim emekçisinin katledilmesi İHD Diyarbakır Şubesi tarafından da kınandı.

İHD Diyarbakır Şube Sekreteri Av. Sinan Tanrıkulu tarafından 2 Ekim gününde basına yapılan açıklamada şu görüşlere yer verildi: "Diyarbakır'da son 20 gün içinde 16 kişi faili meçhul cinayetlere kurban gitti. Diyarbakır E Tipi Cezaevi'nde 10 kişi öldürülüp, 23 kişi ağır yaralandı. En son, 1 Ekim 1996 tarihinde Hantepe köyünde 4 öğretmen öldürüldü.

Çok kısa sürede gerçekleşen bu olaylar bölgedeki şiddet ortamının ve gerilimin giderek tırmanacağının işaretleridir. Şiddet ortamının sona erdirilmesi için çaba göstermek toplumun tüm kesimlerine düşen bir görevdir.

Kimler tarafından gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin sivillere yönelik bu tür saldırıların tasvip edilmesi mümkün değildir. Diyarbakır İHD olarak, toplumun tüm kesimlerini insan hak ve ihlallerine karşı çıkmaya çağırıyor ve yukarıda sıraladığımız yargısız infazları gerçekleştirenleri şiddetle kınıyoruz."

İHD İstanul Şubesi de yaptığı açıklamada dört öğretmenin öldürülmesini kınadı. "Dört öğretmenin öldürülmesi insanın en temel hakkı olan yaşama hakkına yönelik bir saldırıdır. Bu saldırı sadece yaşam hakkına yönelmemiş, aynı zamanda eğitim ve öğretim hakkına da yönelmiştir" denilen açıklamada bölgeyi kan gölüne çevirenlerin neden olduğu ihlallere karşı çıkmanın toplumun her kesiminin görevi olduğu belirtildi.

Aydınlar inceleyecek

Türk Tabibler Birliği ile Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nden bir heyet bölgede meydana gelen olayları incelemek amacıyla Diyarbakır'a geldi.

Heyet adına incelemeleriyle ilgili bir basın açıklaması yapan TMMOB 2. Başkan Yardımcısı M.Yüksel Borkurt, Diyarbakır Diyarbakır'ın Tılham köyünde 4 eğitim emekçisinin katledilmesini kınadı olayı yerinde incelemek amacıyla köye gideceklerini aktardı.

Olayın takipçisi olacaklarını kaydeden Borkurt, daha kapsamlı açıklamaları önümüzdeki günlerde kamuoyuna duyuracaklarını söyledi.

Yol kesmeye kınama

Öte yandan, İHD Diyarbakır Şube Sekreteri Av. Sinan Tanrıkulu, PKK geillalarının yol kesme eylemini de kınadı. Tanrıkulu, 29 Eylül 1996 tarihinde Van-Tur firmasına ait yolcu otobüsünün Bingöl ili çıkışında PKK'liler tarafından yapılan yol kesme eyleminde, otobüste bulunan Sedat Gül isimli şahsın alıkonulmasını bir insan hakları ihlali olarak değerlendirdi. Tanrıkulu, barış ortamının oluşması için sözkonusu kişinin derhal serbest bırakılması çağrısında bulundu.

(DİYARBAKIR)

PYSK kuruluşunu kutladı

KÖLN- 1 Mayıs 1996'da yaptığı açıklama ile kuruluşunu ilan eden PYSK'nin 28 Eylül'de Köln'de düzenlenen görkemli bir gece ile kuruluşu kutlandı.

28 Eylül Cumartesi günü, Avrupa'nın dört bir yanından gelen binlerce Kürt, PYSK'nin kuruluşunu kutlamak üzere Köln'ün ünlü Sporthalle'sinde biraraya geldi. Zengin bir kültür programının yanısıra, çok sayıda Kürdistanlı,Türkiyeli, Avrupalı örgüt temsilci ve şahsiyetlerin da katıldığı gece, büyük bir ilgi ile izlendi.

PYSK Merkez Komitesi adına Kürtçe (Zazaki, Kurmanci) yapılan konuşmalarda; partinin 5-6 ay önce kurulmuş olmasına karşın Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinde kökleri 1970'lere varan siyasal geleneklerin sürdürücüsü olduğu vurgulandı. Kurulduğu günden itibaren PYSK'nin sıcak bir ilgi ile karşılandığı, Kürt ulusal hareketinin kendilerinden beklentilerinin bilincinde olduklarını belirten konuşmacılar, Türt devletinin Kürtlerin haklı taleplerine karşı savaşı sürdürmede daha fazla ayak diretmesi durumunda, daha radikal bir mücadeleye hazırlanacaklarını; Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin başarıya ulaşması için, parti olarak üzerlerine düşeni yapmaya hazır olduklarını belirttiler.

Konuşmada, "PYSK, Kuzey Batı Kürdistan'da, TC'nin saldırılarını karşılayacak, onların politikalarını boşa çıkaracak, buna karşı Kürt halkının çözümünü geliştirip dayatacak olan bir cephenin kurulması gerektiğine inanır ve bu doğrultuda üstüne düşeni yapacaktır.

PYSK, TC'nin zorba, katliamcı politikalarına karşı, Türk ve Kürt halkının dayanışma içinde olmasını, iki halk arasında eşit ve gönüllü birliğinin bu dayanışma içinde gelişeceği bu temelde Türkiye devrimci güçleri ve demokratik muhalefetiyle ilişkilerin geliştirilmesi gerektiğine inanır" denildi.

Sık sık konuşmaları "bıjî PYSK", "bıjî yekitiya me" sloganlarıyla kesilen konuşmacılar; Güney Kürdistan'da Kürt hareketlerinin şiddete başvurmaya son vermeleri, kuzeyde de ulusal birliğin güçlendirilmesi çağrısını yaparak, gecenin düzenlenmesinde emeği geçenlere, konuklara ve geceye katılan herkese teşekkür ettiler.

İrlanda Sinn Fein adına da ilgi ile dinlenen bir konuşma yapıldı. Örgüt Merkez Yönetim Kurulu üyesi, milletvekili ve Ortadoğu uzmanı bayan Maria Caraher yaptığı konuşmada; Kürt dostlarının arasında olmaktan mutlu olduğunu, İrlandalılar'la Kürtlerin bir sürü ortak yanlarının bulunduğunu, Kürtler'in ulusal hakları uğruna yürüttükleri mücadeleyi haklı bulduklarını, birçok Kürt örgütünün birleşerek PYSK'yi oluşturmalarını olumlu bulduklarını, Kürtleri mücadelelerinde destekleyeceklerini belirtti.

Ülkeden gelen birçok konuğun yanısıra, Kürt sendikacısı ve aydını Münir Ceylan da gecede bir konuşma yaptı. Konuşmasında ağırlıklı olarak Türkiye ve Kürdistan'daki güncel politik gelişmelere değinen Ceylan, Türk devletin savaşı sürdürmesinin her iki halkın da yararına olmadığını, barışın ve Kürt sorununa siyasal çözümün kendisini dayattığını, bunun görmezlikten gelinemiyeceğine dikkat çekti. M. Ceylan; PYSK'nin kuruluşunu anlamlı bulduğunu, ulusal hareketin birliğine katkı sunabileceğini umut ettiğini, PKK'nin Kürt ulusal hareketi içindeki yerinin de doğru kavranması gerektiğini vurguladı.

Gecede gazetemiz Avrupa temsilciliğinden Selim Murad ile kadın dergisi Roza'dan bir kadın da birer konuşma yaptılar. Yine birçok Kürt ve yabancı örgüt temsilcisi ve şahsiyet de gecede hazır bulundu. Ayrıca geceye çok sayıda başarı mesajının geldiği görüldü.

Koma Nıştiman Folklor ekibi, sanatçılardan Ferhat Tunç, Dilşad, Nilüfer Akbal, Nasir Rezazî ve Şivan geceye katılanlara düzeyli ve coşkulu bir kültür programı sundular. Tekniğin özenle seçildiği ve kullanıldığı gece boyunca genç kızlar ve oğullar kolkola halay çektiler, şarkı ve türkülere katıldılar.

Nûzan klasik Kürt müziğiyle, Ferhat Tunç Zazaca ve Türkçe türküleriyle, Nilüfer kendisine özgü stili ile, Dilşad büyüleyici kemanıyla, Nasır Rezazî kitleyi govende davet eden Soranca Govanileri ile Şivan ise izleyicileri adeta ayağa kaldıran türküleriyle izleyenleri coşturdular.

Geceden sonra bir açıklama yapan Tertip Komitesi, geceye, beklentilerine yakın bir katılımın gerçekleştiğini, konukların ve katılımcıların iyi izlenimlerle geceden ayrıldıklarını tespit ettiklerini ve buna da sevindiklerini belirtti.

Gece izlenimleri

Hasan (32, Pedagog): Oldukça zengin programlı bir geceydi. Artık PYSK'den beklentilerim daha fazla.

Canan (25, Kuaför): Ben Türküm, bir Kürt arkadaşımın daveti üzerine geceye geldim. Doğrusu önce ürkektim ama sonra herşeyin normal olduğunu gördüm. Kürt arkadaşlarımla birlikte halay çektim, Kürtlerin de bizim gibi haklarının olabileceğini düşündüm.

Sinan (38, işçi): Bir çok eski tanıdık gördüm. Katılanların çoğunun politika ile yakından ilgili olmaları dikkatimi çekti.

Sedat (17, öğrenci): İlk kez bir Kürt gecesini doya doya izledik. Kimsenin bağırmaması, çağırmaması herkesin sakince geceyi izlemesi hoşuma gitti.

Maria (27, İrlandalı): Doğrusu heyecanlandım. Avrupa'nın bir şehrinde bu kadar Kürdün yan yana gelişi beni sevindirdi. Sizlerle kaldığım bu bir iki gün içinde Kürtlerin sıcaklığını gördüm.

Geceye ulaşan mesajlar

1) SDP (Sosyal Demokrat Parti) milletvekili Eva Bulling- Schröter
2) Alman Komünist Partisi (DKP)
3) İsviçre İşçi Partisi adına Anjuska Weil
4) PDS adına Steffen Tipoch
5) İsviçre Sosyal Demokrat Partisi adına Genel Sekreter Andre Dağuet
6) Birlik Sol Yeşiller Partisi Köln Belediyesi Meclis Üyesi Şengül Şenol
7) Kürdistan Demokrat Parti (Kuzey)
8) Kürdistan Sosyalist Partisi (PSK) yurtdışı komitesi
9) Partiya Rızgariya Kurdistan (PRK/Rızgari) Avrupa temsilciliği
10) Partiya İslamıya Kurdistan (PİK)
11) PRNK Almanya temsilciliği
12) Partiya Çepe Kurd li Surya (PÇK-S)
13) PDKS Rêxistina Almanya
14) Parti Demokratî Kurdistan PDK-Başur
15) Partiya Yekîtiya Demokrata Kurd li Suriye Rêxistina Almanya
16) Partiya Hevgirtina Gelê Kurd li Suriye- Rexistina derve-
17) Partiya Sosyaliste Kurd li Suriye Şaxê Ewropa
18) İran KDP-Devrimci önderlik
19) Enstituya Kurdi ya Bruksele
20) Demokrasi ve Barış Partisi
21) Özgürlük ve Dayanışma Partisi ÖDP-Almanya
22) 1 Mayıs komitesi-Zurich
23) Ronahi
24) Navend
25) TKP- Kıvılcım, Yurtdışı Yürütme Komitesi
26) Türkiye Kominist Emek Partisi (TKEP)
27) Türkiye Devrim Partisi- Avrupa Temsilciliği
28) Welatparêz
29) Ulusal Devrimci Eğitim Emekçileri
30) Kürt Sanat Kültür ve Bilim Merkezi Başkanı Mehmet Bayrak
31) Araştırmacı-yazar Hayri Argav
32) PYSK Yunanistan Komitesi
33) Partiya Demokrata Kurdistan/ Bakur Nivîsgeha Serokatiye-Hemreş Reşo
34) PYSK İsveç Komitesi
35) PYSK İsviçre Komitesi
36) PYSK Fransa Komitesi
37) PYSK Hollanda Komitesi
38) PYSK Norveç temsilciliği
39) PYSK Fillandiya temsilciliği
40) Uluslararası Kürdistan İnsan Hakları Derneği Yönetim Kurulu adına Sertaç Bucak.

nû Roj

Nûjen Basın Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Adına İmtiyaz Sahibi ve
Yazışleri Müdürü : Alper Aslan
Hukuk Müşavirleri: İbrahim İnce
Kültür ve Toplum-Yaşam: Nesimi Aday
Yönetim Yeri: Çakırağa Mah.
Çakırağa Camii Sok.
Utku Apt. No:18/7 Aksaray-İSTANBUL
Telefon: 530 65 24 - 530 65 58
Fax: 530 64 73
Diyarbakır Bürosu: Şair Sırrı Hanım Sok.
MarufApt. Kat:1 Ofis- Diyarbakır
Tel- Fax: (412) 221 80 74
Antep Bürosu:Karagöz Cad. Gören İşh.
K:4 No:45 Tel-Fax: (342) 234 59 31
İzmir Bürosu: 859. Sok. Saray İşhanı
Kat:2 No:3/203 B.Blok Konak- İZMİR
Tel-Fax: (232) 445 46 50
Adana Bürosu: Cemal Gürsel Cad.
Vakıf İşhanı Kat:4 No:407 ADANA
Tel-fax : (322) 352 05 20
Yurtdışı Temsilcilikleri:
İsviçre : Nûrêxan Case Postale- 5518
1211- GENEVE-11 İSVİÇRE
Tel-Fax: 41/ 22- 34 85 126
Almanya: Kasım Aras
Tel-fax: 0049 23 23 13 304
Hollanda : Ferhat Amedî
Tel-Fax : 0031 263 23 26 95
Norveç: Fırat Doğan
Normannsgt 21 4014 Stavanger
Tel-Fax: 0047 51 62 62 15
İsveç : Selim Murat Box 70 31
16407 KISTA/SWEDEN
Tel-Fax: (00) 46-8-760 34 74
İngiltere : Seyda Alpşen
Tel-Fax: (00) 44-181 533 21 17
Fransa : H. Yanakçı
2. Rue Richer
2 eme Etage Bureu 11
75009 PARİS
Tel: 0033 (1) 44 83 98 48
Fax: 0033 (1) 42 47 16 86
Yunanistan : Baran Jiyan
Tel : (00) 30 182 51 487
Fax: (00) 30 182 50 604
Baskı: BASMAT

Roj
Wochenzeitung für nachrichten und kommentare
Verantwortlicher
Redakteur: M. Öncü
Herausgeber: K. Aras
Bahnhofstr. 110, 44629 Herne
Bankverbindung:
Herner Sparkasse
Konto-Nr: 66 01 546
BLZ 432 500 30

Katledilen güzel insan Rıdvan Bulut'un acısı ve anısına:

Sonrasızdı acılar

Diyarbekir Cezaevi'nde Eylül sarıydı o gün. Ölüm mazgallardan içeri girerken sular sessiz çığlıklar içindeydi. Tabutlarımız çoğalırken tarih Başgardiyan'dı.

M.Sait ALPASLAN

Sonrasızdı acılar. Yaşamı değiştirecek kitapların bile bulunmadığı kapıların ardında, duvarlara hergün tükürürcesine bakarken, belki çoğaltılan olmasından dolayı sonrasızdı acılar. Dağlara tutunurcasına yaşama tutunmak da var bu ülkede. Bu ülkede bir insan gibi yaşamak için ölmek de var. Acıların sonrasızlığında kırık daktilo tuşlarıyla yazılan bir makaleye konu olmak gibi...

Soruldu: Suçu? Acıların sonrasızlığında ve sonsuzluğunda insan olmaya çalışmak, bunun için gerekli bulunan şartları, dil, toprak ve ulus bütünlüğü gibi yaratmaya çabalamak ve bu ugurda çalışmak. Cezasını bilmeme hangi ulusun bilmem hangi tarihli yasalarından alınmış maddelerle, ki bunlar tüm rakamların ırzına geçercesine hepsini kullanıyor. Örnek mi? Ondan çok ne var? 312, 168'e 1, 168'e 2, 196 ve bilumum fıkraları, bendleri...

Ölmek bir şey değilde, hani böylesine hüzünlü bir Eylül sabahı sloganlara gömülmek acı...

Bulut mu olsam ?

"Bak heval, burada hemşericilik yok deseler de, birbirinizi kollamayın deseler de bunları yapan insanlar var. Dört duvar arasında bir Lice'li Lice'liyi, bir Silvan'lı Silvan'lıyı korumaya çalışıyor. Neden koruyor? Devrimci ilke ve yaşamdan. Yanlış anlama ama benim sana en büyük yardımım hevalca olacak. Yoksa ikimizin aynı memleketten olması sana yardımcı olmamı sağlamayacak...." dedi, ben de duydum. Acemiydim, acılıydım ve yalnızdım. O kendi siyasal grubu yüzünden güçlüydü ve ne yazık ki grubu legal ve(ya) demokratik çalışmalardan dolayı tutuklanan insanlara hor bakıyordu. O (belki de) bu bakış açısından dolayı oluşabilecek olumsuzlukları edinmemi önledi. Bazen espriyle "Atom karınca" dendiği olurdu kendisine. Çünkü eli her işe yatkındı ve (yatmayan bilmez demlik tutamağından bıçak, kazan yününden örgü, kalorifer borularından anten yapmayı) tüm olanaksızlıklar içinde, hemen hemen kendisine danışılan bütün işleri yüzünün akıyla tamamlıyordu.

Soruldu: Düşünmenin, okumanın, yazmanın, dahası insan olmanın üç harf ile anılan bir mahkemece yasaklandığı dönemde yazı yazmak, dahası olmayan bir dili varmış gibi göstererek vatanı bölmek suçu müspet görülüp..... Vatan hı yar mıdır ki iki ye bölelim (E.Karahan)

Ben sadece halkımın bana yüklediği görevi yerine getirmeye çalışıyorum. Halkım bu görevi bana verirken hiç bir yasa maddesini dikkate yada kayda değer bulmadığı için ben de aynı hakkı kullanıyorum. Çünkü Sheakespeare tarihe "halkın türkülerini yapanlar, yaslarını yapanlardan daha güçlüdür" diye not düşmüş. Çünkü bu baskıyla yok edilmeyecek denli içselleşmiş bir durumdur. Dahası bir haktır ve ben bu hakkı yoğunluğunca kullanıyorum.

"Vatan hıyar mıdır ki ikiye bölelim" diye bir [illegible] Edip Karahan bun[illegible] savunmasında mahkeme heyetinin suratına fırlatmıştır. Tarih bu sözü daima haklı çıkartacak bir doğrultuda tekerrür etmektedir. Oysa biz, silahı tanımadan silahlı örgüte üyelikten kendimizi içerde bulduk. Ne iştir bu anlıyamadım."

Dost; belki sen daha bu kelimelerin kıymeti harbiyesini ölçemeyecek denli toyken söylediğini biliyor ve yaptığın işe, savunduğun davaya olan inancın pekişiyordu. Ama bu düşman elindeyken çok daha zorlu bir sınav gerektiriyordu ve sen bu sınavın zorluğunun farkındaydın. Her gün ihanete bulanmış insalarla tanışıyor, ihanetin kendi ulusunun etine, kanına nasıl sindiğini istemeden de olsa yaşıyordun. Ekim'in dördüydü ve yine düşmanın ellerinde biraz daha puştlaşıyordu yiğitlik. Bir türkü bile dizememenin acısını elbette ki bilirim. Bilirik ya Ekim'in böylesine karanlık bir ay olduğunu, dahası seni aramızdan alacak darbeyi yüreğimize vuracağını asla bilemiyordum.

Acılar sonrasızdı ve açlık grevleri, düşmanın yüzüne fırlatılan bir molotof gibi etkiliydi. 4 Ekim 94'de 27. koğuş basılmış, talan edilmiş ve insanlar, kanlı izlerle sürüklenerek sürgüne götürülmüşlerdi. Ben o sıra, yani Ekim'in sonlarına doğru ve süresiz açlık grevcilerinin artık yataklardan kalkamayacak denli direndikleri bir dönemde düştüm ele. Sizi ve koğuşunuzu, doğrusu biraz da okuduğum Eylülist romanlardan olsa gerek korkunç farklı sanıyordum. Oysa değişim sadece duvara vurulan badanaya yansımış, ruhlar aynı ölçekte kalmıştı. Ve dönüşümlü açlık grevlerindeydiniz. Ve annen (o halkın kadar sevdiğin) Ankara yollarında yaraya merhem arıyordu.

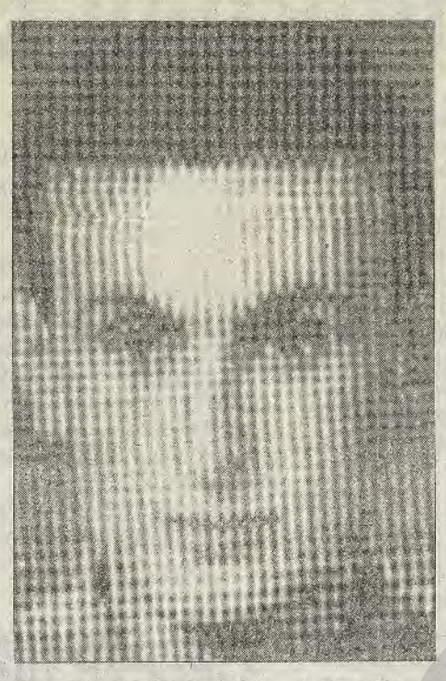

Rıdvan Bulut, 24 Eylül'de Diyarbakır Cezaevi'nde katledilmişti.

Acılar sonrasında ve Şevket, bir gece (sanırım 27 Kasım'dı)bütün su bidonlarını boşaltıp kendini ateşin kollarına verirken, öte yandan 18. koğuşta artık 35. günün tamamlayan greveciler ölümü çekiyordu. Ve bir görüş sonrası tüm allak bullakhığını bana taşırken biraz daha çocuktun; Ya benim de süresiz açlık grevine girmeme izin verirler ya da kendimi yakarım".. Nedenini çok sonra itiraf edebilmiştin. "Annem yüzüme tükürüp, arkadaşların orada açlıktan erirken sen yemek yiyip şişmanlıyorsun ha? bu ihanet değil de nedir?" dedi. Eğer benim süresiz açlık grevine girmeme izin vermezseniz kendimi yakarım"...

Ve benim tahliyem, senin yaralı düşlerin, adına kültür dediğimiz, aslında her görüşten sonra moral kaynağı olan o türküler kadar hüzünlüydü.

Hoş geldin ölüm

"Gülüşün Özgürlüğümdür" kitabını yazan amcaoğlunu bazen yeriyor, ki bu genelde siyasi açıdan aynı tandasta olmamanızdan kaynaklanıyordu, bazen de çalışmalarını övüyordun. Belki senin ikliminde şehitlere menkıbeler düzülemeyecek denli hızlı ilerliyordu süreç. Belki sen, uğruna savaştığın halkı bile yazılı olan kitapların dışında tanımıyordun. Elbette ölüm kolay değildir civanın ve elbette her şehit gökyüzündeki yıldızlar kadar azizdir. Ama gökyüzündeki yıldızlardan Leyla ile Mecnun'u çok rahat seçebilir yine de insan. Görmek istemeyen, gözünün önündeki binayı da görmez, ama görmek isteyen iğnenin deliğinden hedefi de görür.

Acıların sonrasızlığında hangi gülüşler özgürlüğe dikili duran selamlardan ayırdedilebilir ki? Sırf tartışılsın diye üzerime varanlara karşı savunduğum şeyi sanırım en iyi sen kavrayabilmiştin ve belki de beni en iyi sen anlayabilmiştin. Doğruya doğru ya da "Sezar'ın hakkı Sezar'a" demişler ya; belki o sığlığı, darlığı kendince yorumlarken, yine de içinde bulunduğun nesnel koşullardan fazla kopamıyor, gerçeklerin çoğunu sırf bu bağlılık nedeniyle kabullenemiyordun. Hani şartlar daha özgür olsaydı (içerinin içerisi değil de, içerinin dışarısı gibi) belki seninle ortaklaşacak paydalarımız çoğalacaktı. Ama ne yazık ki, herkes gibi biz de içerinin içerisini yaşıyorduk ve bu ortak paydalarımıza bir ket vuruyordu.

'Görevliler kontraydı'

Bana askerliğini anlatmıştın. Bir DS'li tutsağa yardımcı olmanı ve tutsaklarla ilgili bir derneğe onun gönderdiği notu ilettiğini. Ama bizim coğrafyamızda, ağdalı ağızlarla "tüm görevliler kontraydı ve en insani istekler bile (örneğin mahkeme dönüşü eli kelepçeli bir arkadaşın askerden sigarası için ateş istemesi gibi) bu kontralardan istenmezdi Rıdvan; artık vakit anılara saplanıp kalınmayacak denli geç... Artık gidiyorum. Birazdan adımı çağıracaklar ve sen tanıdıklara, selam göndereceksin. Birazdan adımı çağıracaklar, ne yazık ki beni yolculayamayacaksın bile. Çünkü her şey öylesine programlı ki 5 dakikalık bir açık bile yakalamanın imkanı yok. Senin ertesi gün, bensiz bir havalandırmada nasıl duygular içinde olacağını, kendimden azçok tahmin ediyorum. Ama inan ki, ben her cezaevinin civarından geçişte, senin ve diğer arkadaşların bablekan oynarken yere çarpan ayaklarının sesini duymak isteyeceğim. (İsteyecektim)

Tüm ajanslar, gürül gürül işletirken jurnal ağını, bundan bize de bir pay çıktı dost. Bir dost, bir çok dost ile birlikte, kalleşçe, en mutlu, en güzel günde, en hüzünlü bir hazan gününde yapraklar gibi döküldüler. Kim bilebilirdi böylesi bir sonu? Oysa sen daha uzun bir mevziye saklamıştın nefesini. Savunmanı hazırlıyor, okuyacağın ortamı ve atacağın sloganların hesabını bile yapıyordun. En doğrusu, en eğrisi yaşamla sürüp gidecek miydi? Hayır! Bu sığlığın metropol cezaevlerinde kırılacağını düşünüyor, kendin ona göre hazırlıyordun.

Acısı, düşen canların, Zeki Müren'den çok çok sonra yer bulmalarıydı TV kanallarından. Acısı, bir taraflarımız metrekare metrekare, hücre hücre parsellenirken, düşen bombanın yakıcılığının hissedilmemesi, düşünülmemesi... Evet, günlerden bir gün, Eylüllerden bir başka Eylül, yine yitik dostlara nameler dizmek zorunda kalıyoruz. Ağıtlarımız artık eskisi kadar çaresiz değil. Bunu biz de, düşman da biliyoruz. Ağıtlarımız artık sırtını dağlarımıza dayamış, tarihi yüzgeri yapıyor. Ve Kürtler tarihlerinin en haklı dönemini yaratıyor...

Soruldu: Behey "adaletin mülkün temeli olduğunu" tüm duvarlara yazdıran adalet bakanı Şevko: Diyarbakır'a cezaevi olayları için geldin... Neden önce Hz. Süleyman Camii'ne gidip abdest alma ihtiyacı duydun? Bilmez misin hiç bir su, elindeki devrimci kanını yıkayacak denli kutsal değildir? Yani bugün yarın bir kandil olsaydı, bu sayısı her gün artan canların sayısı sabit mi kalacaktı? Soruldu ve yanıt verilmedi... Çünkü acılar sonrasızdı ve sonrasızlıkta namlular geceyi ışıtacaktı.

(Diyarbakır)

Kürdistan'ın Che Guevera'sına

Şadiye ADSIZ

1988 sonbaharında (1 Ekim 1988) Uludere'den Torisan Dağlarından gelen, haberleri ileten telefonlar ardarda çalıyordu. Henüz kesinleşmemiş haber bizden gizlenmeye çalışılıyorduysa da; yıllarca sömürgecilere karşı zindanlarda, işkencelerde direnmiş ve hiçbir zaman sır vermemiş, her acıya dayanabilmiş kavga arkadaşın, yoldaşın Zeki Adsız bu telefon konuşmaları sırasında duygularını gizliyemiyor, yüz hatlarıyla sır veriyordu ve herkes için kolay kolay söylemediği cümleler ağzından, daha doğrusu yüreğinden dökülüyordu; "Onun gibi insan bulmak çok zor. Korkarım kaybettik" diyordu. O güçlü insanı ilk defa teselli etme ihtiyacı duydum, ve senin sömürgecilerin eline geçebileceğini söyledim. Fakat o şehit olanlardan birinin senin olabileceğinden çok emin olarak; "Hayır onun sömürgecilerin eline geçmiyeceğini biliyorum" diyordu.

O zaman henüz 8 yaşında olan Şervan ve 14 yaşında olan Filinta, bizleri bu derece üzen ve etkileyen Serdar amcalarını daha yakından tanımak istiyor, onunla ilgili sorular soruyorlardı. Tabi ki çocuklara Serdar amcalarını anlatacaktım, anlatacaktım ki, onun devrimciliğini, fedakarlığını, cesaretliğini örnek alarak büyüsünler.

Ve anlatmaya başladım;

Serdar amcalarının esas isminin Urfan Alpaslan olduğunu, öğretmen olduğunu, çok iyi bir eğitimci olduğunu, bu nedenle Kürdistan'daki gençleri eğitebilip, Kürdistan'ın kurtuluş mücadelesine kattığını, devrimci kişiliği, fedakarlığı, cesaretliği ve militanlığıyla Kürdistan'da ün yaptığını, bu özelliklerden dolayı Kürt halkı tarafından çok sevildiğini, 1979 yılında sömürgeci faşistlerin tüm engellemelerine ve baskılarına rağmen, Ağrı Belediye Başkanı seçilerek "Kürt Halk Önderi" ünvanını o zaman bizzat kendi halkı tarafından aldığını, faşistlerin korkulu rüyası haline gelip, onların hedef tahtası olduğunu, defalarca kurşunlandığını, zindanlara atıldığını, fakat onun yılmadan mücadeleye devam ettiğini 12 Eylül 80'de Ağrı'dan ayrılıp Doğu Kürdistan'a gittiğini, o dönem de mensup olduğu TKSP'nin kararıyla İsveç'e sürgüne gitmek zorunda kaldığını, fakat bu onurlu kişiliğin, sürgüne ve Avrupa'ya tekamül edemediğini, esas mücadele alanının Kürdistan topraklarında, Kürt halkı ile beraber olması gerektiğini savunduğunu ve kendisi gibi düşünen babamız ve diğer arkadaşları ile beraber yıllarca maddi ve manevi fedakarlıklar yaparak oluşturup, geliştirdikleri partileri TKSP'yi, partiyi oportünistleştirmişlere terk ederek partiden ayrıldıklarını, zor fakat onurlu ve doğru yolu seçerek işe yeni baştan başladıklarını, gerek paralarından keserek, otel parası vermemek için istasyonlarda uyuyarak, Avrupa otobanlarında ve lokantalarındaki harcamalarının hesabını yaparak, her Mark'ı bir kurşuna çevirerek düşmana saplamanın planlarını yaptıklarını, gecelerini gündüzlerine katarak yeni bir örgüt oluşturduklarını, Kürdistan'a geri dönme ve orada mücadele etme kararı alarak, uygulamaya başladıklarını, onların söyledikleri, yazdıkları ve karar altına aldıkları her şeyi pratiğe yansıttıklarını, kararları dosyalayıp dolaplarda saklamadıklarını, ülkelerinden halkından çok, çok uzaklarda oturup onların kaderlerini belirleme planları yapıp, teoriler üreterilere karşı bayrak açtıklarını, teorik tespitlerini, halklarıyla bütünleştirip pratik yaşamdan ders alarak belirlediklerini, evlerinin sıcak köşelerinde oturup, bıktırıcı uzun, uzun yazılar yazıp gazete köşelerinde isimlerini yayınlayan sözüm ona önder kadrolardan olmadıklarını, Serdar amcalarının (Urfan Alpaslan) aldıkları kararlardan birini pratige uygulama sırasında sömürgeci faşistler tarafından Kürdistan'ın Uludere Torisan dağlarında şehit edildiğini, o dağlarında şimdi bizim gibi yasta olduklarını, bir oğlunun ve bir kızının olduğunu, kızının 8 yaşında olduğunu ve birbirlerini hiç göremediklerini ve göremiyeceklerini Serdar Amcanın kendi çocuklarını bütün çocuklar gibi çok sevdiğini, O son yolculuğuna çıkmadan bir gün önce yanında olduğumu, çocuklarının anneleri ile çekilmiş bir resmini bana gösterdikten sonra; yanına almayı düşündüğü onun için değerli olan eşyaların yanına nasıl yerleştirdiğini, çocukların babaları Urfan Alpaslan'ın ileriki dönemde Kürdistan Tarihi'nin altın yapraklı sayfalarında tanıyacaklarını ve onun ismini taşımanın gururunu büyüyünce daha iyi anlıyacaklarını anlattım.

Şervan'ın gözlerinin kızardığını küçücük yüreğinin daha fazla dayanamadığını hissettim ve devamını anlatamadım. Şervan verilen mesajı almıştı. Küçücük yaşıyla büyük düşünerek öğrendiklerini pratiğe geçirmiş, Serdar amcası için Kürdistan'ın Che Guevara'sına başlıklı bir şiir yazmıştı. Okuma-yazmayı Almanca öğrendiği için, şiiri Almanca idi. İçerik olarak sende Che Guevara gibi yalnız kendi çocuklarının değil bütün çocukların kurtuluşu için çalıştı, seni hiç bir zaman unutmayacağız, diyordu.

Bu şiir Zeki'nin gözlerinin yeniden parlamasına neden oldu. O Şervan'ların, Filinta'ların Serdar amcalarını yaşatacaklarına inanıyordu.

Fakat bunların hiç biri Zeki'nin Serdar yoldaşından ayrı kalmasını engelliyemedi. O'na ulaşmak için sabırsızlanıyordu. Serdar'sızlığa 1 yıl tahammül edebildi ve Serdarına kavuştu. Onlar uğurlarına her şeylerini verdikleri Kürdistan topraklarında huzur içinde uyumayı fazlasıyla hak etmişlerdi. Zira, yeni Serdarlar ve Zekilerin yetişebilmesi için geriye yeteri kadar miras bırakmışlardı.

Miraslarını en iyi biçimde koruyacağımızdan emin olun ve rahat uyuyun.

'Realist olmak lazım'

B. WELATEVÎN

Dışarıda bisiklet sürüyordu çocuklar. Yemyeşil doğanın ortasında kocamış katpital ihtiyar bu güzellikler içinde eğreti gibi duruyordu. Göletin dört bir yanını sarmalıyan çam ağaçları doğa ile insanın barışıklığını, insan emeğiyle güzelleşen dünyanın dayanılmaz çekiciliğini sergiliyordu. Masmavi suyun beraklığını bıçakla yararcasına bozan küçücük bir botun motor sesi gülücüklerle dünyayı seyreden küçük bir çocuğu korkuyla anasının göğsüne gömüverdi. Sevecen, her şeyle barışık çocuğun kulaklarını yırtarcasına geçen motorun gümbürtüsü büyükler için ne yeni ne de rahatsızlık duyulacak bir sesti.

Çocuk saf-saf büyüklerin yüzüne baktı. Neden büyükler bu denli duyarsız? diye düşündü.

Yaşlı, çok çok yaşlı ihtiyar miyop gözlüklerinin arkasında daha da küçülmüş gözleriyle elinde yumurta büyüklüğündeki insan tapınağını inceliyordu. Çocuğun korkulu gözlerine bakarak keyiflendi. Elindeki 'sihirli' kesicikliğiyle dünyayı yeniden düzenleyip kendi çıkarına uygun şekillendirmeye çalışıyordu. Çok eskilerden kalma (?) yaralarından sızan irin etrafa dayanılmaz pis kokular yayıyordu. Kuralına göre KAR ilaçlarını eritmeye uğraşırken, dayanılmaz mide ağrıları beyninde yeni pazarlar edinmenin pazarlığını/planlamasını yapıyordu. Felç olmuş sinirlerinin rüvanşını alamamanın hırsına rağmen, karşı duvarın yıkıntılarıyla teselli bulmaya çalışıyordu. Kürt kurnazlığı bakışlarıya sanki acı ve kriz içinde kıvranan kendisi değilmiş gibi başkalarının krizini kendisininkini gizlemenin aracına dönüştürüyordu. Ve de bu minval de başarılı.

Fakat 'O'na inat çocuklar yine bisiklet sürmeye, kahkahalarla gülmeye devam ediyordu ortalıkta. 'Sağlıklı' ve 'tek alternatif'lik savaşı için de sık nefes ve hırçın, ihtiyar, dişsiz ağzından; globalizm, özgürlük, liberalizm, postmodernizm, demokrasi, hümanizm ve realizm YDD'nin içine dökülüyordu.

Medya, satelit ve ideolojik kurumlarıyla beyinlerin özgürce düşünmesi için yeni yolları yapılandırıyordu bu kavramlarla . İnsanlığı bireyselleşmeye davet ediyordu. Bırak toplumsallığı! Hayvanlar gibi bireyci olki daha iyi ve özgürce otlanabilesin bahçemde dercesine.

Bir an düşündüm bunları. Ve sordum kendi kendime; Peki bunlarla kocamış ihtiyar Kürtlere/bizlere ne vadediyor? Daha güzel, özgür bir yaşam ve kurtarılmış bir vatan mı? Hayır! Tam tersine. 'Kendisinin onayıyla oluşturulan, dedelerimizin iradesi dışında ülkemizi dört parçaya ayıran sınır taşlarının yerinde kalmasının önermesidir bunlar. Köle kalmayı ve özgürlük adına özgürsüzlüğümüze boyun eğme çağrısıdır bunlar. Bölünmüşlüğümüze, parçalanmışlığımıza katlanmayı ve de realist olamamızı. İhtiyarın seslenişi daha bitmeden, 'Realist olmak lazım' diye yazmaya başlar birçok eski tüfek.

'Bağımsızlığın dinamikleri kalmamıştır' yazar başka birileri. Ve kocamış ihtiyarın ezan sesi bir çok eski Kürt sosyalistini "titretir" onlara 'doğru' yolu göstermiş olur. İhtiyarın sesine ses verilir birçok saflarda. Namaza durulur.

Foto: FOSEM

Bu sesler acımasızdır. Güzellikleri savunanlara, ihtiyarlara saldıranlara, ve insan onurunu direnerek ayakta tutma savaşı verenlere, ulusumuzun kurtuluş düşlerini yaygınlaştırma eylemliği içinde olanlara, ve her türlü sömürü ve hegomonyaya karşı olanlara 'realizm' kelimesinin arkasına sığınarak pervasızca saldırmayı kendilerine meslek edinir bir çokları.

İhtiyarın iğrenç bakışlarını görür "Anne". Duyar realist çağrıları. Gülümser seslenişlere. Ve herşeye inat kendi ak sütüyle beslerken çocuğunu "tanı bunları, tanıyarak büyü" diyerek direnerek düşenlerin yerine yeni direnenleri büyütür.

"Doğru yolda yürüyen bir topal, yoldan çıkan iyi bir koşucuyu geçer" diye yazar bir bilge. Doğru söze ne demeli. Her şeye inat, ihtiyara ve bütün realistlere inat parçalanmışlık birleşikliğe, birleşiklik bilge sabrıyla eşlenmeli artık.